

2 ปีรัฐบาล ในวิถีทางประชาธิปไตย

2 ปีรัฐบาล
ในวิถีทางประชาธิปไตย

คำนำ

วันที่ 21 ตุลาคม 2537 นับว่าเป็นวันครบรอบ 2 ปี ที่รัฐบาลผสมภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน ตามวิถีทางประชาธิปไตย และถือว่าเป็นครั้งหนึ่งของระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้บัญญัติไว้สำหรับการบริหารประเทศ

นับตั้งแต่ที่รัฐบาลได้เข้าบริหารประเทศ รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมืองและการบริหารราชการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลมีแผนงาน โครงการ และการดำเนินการใหม่ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยตรง

การรายงานผลงานของรัฐบาลต่อประชาชน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบว่ารัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนได้บริหารประเทศให้บังเกิดผลสมความมุ่งหมายเพียงใด

ผลงานของรัฐบาลที่ปรากฏในหนังสือฉบับนี้ ประกอบด้วยผลงานหลักของรัฐบาลที่ได้ดำเนินการในรอบ 2 ปี และอีกส่วนหนึ่งแสดงผลงานของรัฐบาล ด้วย แผนภูมิ กราฟ แผนที่และตาราง สำหรับรายละเอียดผลงานตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา จักได้เรียบเรียงเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์เผยแพร่ต่อไป

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

21 ตุลาคม 2537

สารบัญ

	หน้า
1. ความก้าวหน้า การเจริญเติบโต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	1
2. การปรับปรุงโครงสร้างทางการคลัง	5
3. การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค	12
4. ความคืบหน้าของการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท	17
5. โครงการก่อสร้างทางสายหลักเป็น 4 ช่องจราจร และรถไฟรางคู่	22
6. การปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร	27
7. การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร	35
8. การเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและออกเอกสารสิทธิ	39
9. การกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ชนบท	41
10. การแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาโสเภณีเด็ก และการเพิ่มบทบาทและสถานะของสตรี	44
11. การพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า	49
12. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน	51
13. การสร้างบทบาทของประเทศไทยในกิจการต่างประเทศ	58
14. โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50	62
15. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	64
16. การแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร	73
17. การพัฒนาการเมือง การปกครอง และการบริหาร	75

ผลงานหลัก

21 ตุลาคม 2535 - 21 ตุลาคม 2537

1

ความก้าวหน้า การเจริญเติบโต

และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

1.1 เมื่อรัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศในเดือนตุลาคม 2535 เป็นระยะเวลาที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะชะลอตัว อันเป็นผลสืบเนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศ เมื่อเดือนพฤษภาคม ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการใช้จ่าย การลงทุน และการท่องเที่ยวภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นต่อทิศทางเศรษฐกิจไทย เพราะฉะนั้น เมื่อรัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศ สิ่งสำคัญที่จะต้องแก้ไขเป็นอันดับแรกก็คือ การเรียกความเชื่อมั่นของภาคเอกชนให้กลับมาโดยเร็ว ในขณะเดียวกันในช่วงที่เศรษฐกิจมีการขยายตัวสูงอย่างรวดเร็วในช่วงก่อนหน้านี้นี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านคือ อัตราเงินเฟ้อ และการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูง การขาดแคลนสาธารณสุขโรค และโครงข่ายพื้นฐาน การขาดแคลนแรงงานมีฝีมือ และปัญหามลพิษ รวมทั้งเกิดความไม่สมดุลของผลการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งความเจริญกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้มากขึ้น ทั้งระหว่างภูมิภาคและระหว่างภาคเศรษฐกิจ อันเป็นข้อจำกัดต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว รัฐบาลจึงได้เน้นการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ระมัดระวัง เพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่เหมาะสม ลดแรงกดดันด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจ พร้อมทั้งริเริ่ม

นโยบายเศรษฐกิจสำคัญที่จะก่อให้เกิดการกระจายความเจริญและกระจายโอกาสไปสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้น ด้วยการเสริมสร้างและกระจายระบบบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจออกไปสู่ภูมิภาคควบคู่ไปกับการจูงใจและผลักดันการกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาค โดยได้มีการปรับปรุงประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนครั้งใหญ่ เพื่อกระตุ้นให้มีการลงทุนในเขต 3 มากขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งรัฐบาลหวังว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะต่อไปจะครอบคลุมไปทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะแต่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเท่านั้น การกระจายการลงทุนสู่ส่วนภูมิภาคนี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเติบโตแบบยั่งยืนแล้ว ยังจะช่วยดึงดูดให้ประชาชนในภูมิภาคไม่อพยพหลั่งไหลเข้าสู่กรุงเทพมหานคร อันจะช่วยบรรเทาปัญหาความแออัดในกรุงเทพมหานครได้ทางหนึ่ง

1.2 นอกจากปัญหาที่รัฐบาลต้องเผชิญดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในช่วงที่รัฐบาลนี้เริ่มเข้ามาบริหารประเทศ เศรษฐกิจโลกก็อยู่ในภาวะชะลอตัว อีกทั้งการแข่งขันในตลาดโลกก็มีความรุนแรงกอบปรกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดหลักของไทยได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในรายชื่อประเทศ Priority Foreign Country (PFC) ซึ่งจะต้องถูกได้ส่วนและเจรจา โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการละเมิด

ลิขสิทธิ์ และยังอยู่ในข่ายถูกใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้าตามมาตรา 301 รัฐบาลตระหนักดีถึงความสำคัญของตลาดสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่ไทยส่งสินค้าไปขายปีละไม่น้อยกว่า 200,000 ล้านบาท รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อเร่งรัดการส่งออก อาทิ การรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ทำให้ไทยสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันไว้ได้ รวมทั้งการดูแลให้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเอื้ออำนวยต่อการค้าระหว่างประเทศ และได้พยายามให้ไทยหลุดพ้นจาก PFC ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จในระยะเวลาต่อมา

1.3 ความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของรัฐบาลได้ปรากฏผลต่อเศรษฐกิจ โดยในปี 2536 เครื่องชี้เศรษฐกิจสำคัญต่างๆ อาทิ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม ดัชนีการลงทุนและการส่งออก เป็นสิ่งยืนยันอย่างชัดเจนว่าเศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัวที่ดีขึ้นกว่าปีก่อน กล่าวคือ เศรษฐกิจเติบโตในอัตราร้อยละ 7.8 (ปีก่อนหน้าเติบโตในอัตราร้อยละ 7.6) แม้ว่าในปีนั้นจะมีข้อจำกัดหลายด้านที่มีผลเชิงลบต่อเศรษฐกิจก็ตาม อาทิ ภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำทั่วโลก การผลิตในภาคเกษตรชะลอลงเพราะถูกกระทบจากความแห้งแล้งรุนแรง ความล่าช้าของการอนุมัติงบประมาณ การแข่งขันและกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่รุนแรงขึ้น อย่างไรก็ตามถือได้ว่าปี 2536 เป็นปีเริ่มต้นของการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งการฟื้นตัวมาจากแรงกระตุ้นของการใช้จ่ายในประเทศ โดยเฉพาะด้านการลงทุนซึ่งขยายตัวร้อยละ 6.2 ซึ่งดีขึ้นกว่าปี 2535 มาก ในปีนั้นการลงทุนขยายตัวเพียงร้อยละ 0.6 และเสริมด้วยการส่งออกซึ่งเร่งตัวขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี เพราะตลาดสหรัฐอเมริกาที่มีความแน่นอนขึ้นหลังจากที่สหรัฐอเมริกานำประเทศไทยออกจากรายชื่อประเทศในกลุ่ม PFC มาไว้ในกลุ่ม PWL อันเป็นกลุ่มที่มีอันดับถูกตอบโต้ทางการค้าต่ำลงเมื่อกันยายน 2536 สำหรับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเงินเฟ้อลดลงจากร้อยละ 4.1 ในปีก่อนหน้า เหลือร้อยละ 3.3 ในปี 2536 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยต้นทุนการผลิตที่อ่อนตัวลงทั้งราคาน้ำมันและวัตถุดิบนำเข้า และอัตราดอกเบี้ย

รวมทั้งการใช้จ่ายในประเทศไม่เร่งตัวมากจนสร้างแรงกดดันต่อเงินเฟ้อ ทางด้านการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในปี 2536 ก็ปรับตัวดีกว่าปี 2535 ทั้งนี้เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวและรายได้ส่งกลับของแรงงานไทยในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.4 การที่รัฐบาลไทยเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย อีกทั้งการเมืองมีเสถียรภาพ นอกจากนั้นแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจไทยโดยรวมมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งให้ความสนใจตลาดทุนของประเทศในเอเชียหลายประเทศ ได้นำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เงินทุนภาคเอกชน (ที่มีโชคนาคร) จากต่างประเทศในปีนั้นเกินดุลถึง 233,561 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 17 และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มาจากต่างประเทศ มีจำนวน 122,628 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึง 7 เท่าตัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าต่างประเทศมีความมั่นใจต่อการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองของไทย และจากการที่มีเงินทุนไหลเข้ามาจากต่างประเทศและเงินฝากขยายตัวสูง ทำให้ระบบการเงินมีสภาพคล่องตัวสูงเกือบตลอดปี ยกเว้นบางช่วงที่มีเหตุการณ์ที่บริษัทเงินทุนแห่งหนึ่งมีปัญหาทางการเงินและต้องหยุดดำเนินการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์ รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยรีบแก้ไขปัญหา โดยยึดหลักการ 3 ประการคือ (ก) ดำเนินการไม่ให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน หรือขาดความเชื่อมั่นในตลาดหลักทรัพย์ (ข) การแก้ไขปัญหาให้เน้นการช่วยเหลือประชาชนผู้ฝากเงินและผู้ลงทุนรายย่อย (ค) ยึดความถูกต้องในแง่กฎหมาย หากมีการกระทำผิดต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลการดำเนินงานตามหลักการข้างต้น ทำให้การแก้ไขปัญหาบริษัทเงินทุนดังกล่าวผ่านไปด้วยดี ไม่ขยายลุกลามไปถึงสถาบันการเงินอื่นๆ กล่าวคือ สามารถเรียกศรัทธาและความเชื่อมั่นจากประชาชนกลับคืนมาได้

1.5 ในด้านการเงิน ลูกค้าย่อยได้รับการดูแลให้มีอำนาจต่อรองกับธนาคารพาณิชย์ได้มากขึ้น โดยทางการได้ร่วมมือกับสมาคมธนาคารไทย ศึกษาและกำหนดหลักเกณฑ์ให้แก่ธนาคารกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าย่อยขึ้นดี

(Minimum Retail Rate : MRR) เพื่อใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงสำหรับเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้ารายย่อย ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2536

1.6 สำหรับในปี 2537 ภาวะเศรษฐกิจยังแสดงการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยภาคการส่งออกขยายตัวได้ในเกณฑ์สูง เสริมด้วยการใช้จ่ายในประเทศ โดยเฉพาะการบริโภคภาคเอกชนและการลงทุนภาครัฐบาล ทั้งนี้ จากการที่ทางการได้ดูแลฐานะการแข่งขันกับต่างประเทศ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา จนทำให้เศรษฐกิจไทยได้ประโยชน์จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทย กอปรกับราคาสินค้าเกษตรปรับตัวดีขึ้นตามราคาในตลาดโลก นอกจากนี้ ภาวะความแห้งแล้งได้บรรเทาลง เนื่องจากมีฝนตกลงมาก่อนฤดูกาล และไม่มีภาวะฝนทิ้งช่วงเช่นทุกปี ซึ่งมีผลให้พื้นที่เพาะปลูกพืชผลหลักและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้นกว่าปีก่อน กอปรกับราคาสินค้าเกษตรในช่วงเจ็ดเดือนแรกของปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.6 ทำให้รายได้เกษตรกรปรับตัวขึ้นจากที่ลดต่ำลงในปีก่อนหน้า สำหรับด้านการค้าต่างประเทศ การส่งออกขยายตัวเร่งขึ้นเป็นร้อยละ 21.2 และดีขึ้นเกือบทุกหมวดสินค้า เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการจากต่างประเทศและความสามารถแข่งขันกับต่างประเทศยังอยู่ในเกณฑ์ดี การนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ตามภาวะการผลิตและการใช้จ่ายในประเทศ เงินทุนเคลื่อนย้ายยังเกินดุลในระดับสูง ดุลการชำระเงินเกินดุลเงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นมิถุนายน สูงถึง 28,600 ล้านดอลลาร์ สรอ. หรือเทียบเท่ากับ 6.8 เดือนของมูลค่าของสินค้านำเข้า ฐานะการคลังรัฐบาลเกินดุลต่อเนื่องเป็นปีที่ 7 อนึ่ง เศรษฐกิจที่ดีขึ้นกอปรกับราคาสินค้าเกษตรในประเทศปรับตัวสูงขึ้นดังกล่าวผลักดันให้อัตราเงินเฟ้อเจ็ดเดือนแรกของปีเร่งขึ้นเป็นร้อยละ 4.9 (เทียบกับร้อยละ 3.2) ทั้งนี้ ช่วยให้การกระจายรายได้มีทิศทางดีขึ้น

1.7 สำหรับในครึ่งหลังของปี เศรษฐกิจจะยังคงมีแนวโน้มดีต่อเนื่องจากปัจจัย 3 ประการคือ (1) การผลิตภาคเกษตรดีขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยกว่าปีก่อน กอปรกับราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น

ทำให้รายได้เกษตรกรขยายตัวดีและเป็นฐานสนับสนุนการใช้จ่ายและการลงทุน (2) การส่งออกจะขยายตัวดีต่อเนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าโดยเฉพาะกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก และ (3) การลงทุนในประเทศจะปรับตัวดีขึ้นตามการเร่งดำเนินการของโครงการลงทุนขนาดใหญ่ และการขอรับการส่งเสริมการลงทุนที่เพิ่มขึ้นมากในช่วงก่อนหน้า จึงคาดว่าเศรษฐกิจทั้งปี 2537 จะขยายตัวในอัตราร้อยละ 8 ดีขึ้นติดต่อกันเป็นปีที่สอง หลังจากที่รัฐบาลนี้ได้เข้ามาบริหารประเทศ ขณะที่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยดุลบัญชีเดินสะพัดคาดว่าจะขาดดุลประมาณ 194,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.5 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ ฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศมั่นคง การคลังอยู่ในภาวะเกินดุลมากขึ้นประมาณ 60,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.7 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ

1.8 กล่าวโดยสรุป นอกเหนือจากมาตรการดูแลความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพื่อวางรากฐานให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องแล้ว มาตรการหลักๆ ทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปในระยะ 2 ปี ที่เข้าบริหารประเทศ มีดังนี้

(1) มาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการเงินไทย และการพัฒนาประเทศเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค

(2) มาตรการปรับปรุงโครงสร้างทางด้านการคลัง ในด้านภาษีอากร เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นและเป็นกลางของระบบภาษี การปรับปรุงระบบเงินเดือนข้าราชการ และระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการไทย และการปฏิรูปการคลังส่วนท้องถิ่น

(3) มาตรการส่งเสริมการลงทุน โดยให้สิทธิประโยชน์สูงสุดแก่การลงทุนในภูมิภาค

(4) มาตรการกระจายเงินทุนสู่ต่างจังหวัด โดยสถาบันการเงินของรัฐ เร่งกระจายและให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในภูมิภาค

(5) มาตรการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร เพื่อลดการผลิตสินค้าเกษตรที่

มีปัญหาด้านการตลาดไปสู่การผลิต เพื่อการตลาด และส่งออก

(6) มาตรการแก้ไขปัญหานี้สินเกษตรกร ทั้งการจำหน่ายหนี้สินเกษตรกรเป็นหนี้สูญ และการปรับปรุงหนี้ค้างชำระ

(7) มาตรการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้เกษตรกรมีที่ทำกินเป็นของตนเอง

(8) มาตรการเจรจาแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการอยู่ในรายชื่อประเทศ

Priority Foreign Country ของสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างความมั่นใจต่อการส่งออกของไทย

(9) มาตรการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคต่างๆ คือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย) สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (พม่า-ลาว-จีนตอนใต้-ไทย) และความร่วมมือในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (กัมพูชา-จีน-ลาว-พม่า-เวียดนาม-ไทย)

อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	2535	2536	2537
การค้าโลก	4.5	2.4	5.8
เศรษฐกิจโลก	1.8	2.3	3.0
- สหรัฐอเมริกา	2.6	3.0	3.8
เศรษฐกิจไทย	7.6	7.8	8.0
- การใช้จ่ายในประเทศ	5.3	7.3	8.7
- การส่งออก	13.1	13.0	16.0
- การนำเข้า	5.5	12.0	15.3
ดุลบัญชีเดินสะพัด (% ของ GDP)	-5.7	-5.6	-5.5
อัตราเงินเฟ้อ %	4.1	3.3	4.8
ฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศ (พันล้าน \$)	21.2	25.4	28.6 (กค.)
(จำนวนเดือนของการนำเข้า)	(6.1)	(6.8)	(6.8)

การปรับปรุงโครงสร้างทางด้านการคลัง

จากการที่เศรษฐกิจมีการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ฐานะการคลังเกินดุลติดต่อกันเป็นปีที่ 7 โดยฐานะการคลังรัฐบาล ณ สิ้นปีงบประมาณ 2537 การเกินดุล 66 พันล้านบาท ใกล้เคียงกันกับการเกินดุล 69 พันล้านบาท เมื่อปีงบประมาณ 2536 การที่รัฐบาลมีฐานะการคลังเกินดุล ทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างทางด้านการคลัง เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเติบโตอย่างถาวร โดยได้ดำเนินการในเรื่องหลักๆ ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

2.1 การปฏิรูปโครงสร้างฟักัดอัตราศุลกากร

(1) **วัตถุประสงค์** การที่ภาวะเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของไทยประสบกับการแข่งขันทางการค้าที่มีความรุนแรงมากขึ้น ธุรกิจต้องพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อลดต้นทุนสินค้าให้สามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศ และเพื่อรักษาและขยายตลาดสินค้าไทย และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมและจูงใจให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้ริเริ่มการปฏิรูปโครงสร้างฟักัดอัตราศุลกากร โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะลดปัญหาทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษี จากเดิม 39 อัตรา ให้เหลือเพียง 6 อัตรา ควบคู่ไปกับการลดต้นทุนภาษีทั้งในการจัดเก็บภาษี และต้นทุนภาษีของสินค้า นอกจากนี้ ยังเน้นการทำให้อัตราภาษีมีความเป็นกลางและเป็นธรรมมากที่สุด

(2) **ผลการดำเนินงาน** ในช่วงปี 2536-2537 รัฐบาลได้ดำเนินการลดอัตราและปรับปรุงอัตราอากรขาเข้าสินค้าวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ

กลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสินแร่ กลุ่มเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก กลุ่มเคมีภัณฑ์ โลหะสามัญอื่น (นอกจากเหล็ก) เครื่องมือวัดและทดสอบ เครื่องมือเพื่อการค้นคว้าวิจัย อุปกรณ์และเครื่องใช้ทางการแพทย์ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้กล เครื่องใช้ทางทัศนศาสตร์และเครื่องจักร ซึ่งคาดว่าจะทำให้รัฐสูญเสียรายได้ประมาณ 17,200 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีสินค้ากลุ่มอื่นๆ ที่เหลือกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ การปรับปรุงโครงสร้างฟักัดอัตราศุลกากรดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดการค้าระหว่างประเทศ

2.2 การปรับปรุงภาษีอากร เพื่อสนับสนุนแผนงานพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค

(1) วัตถุประสงค์

● เพื่อลดปัญหาข้อยุ่งยากในการปฏิบัติสำหรับการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศ

● เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับศูนย์กลางการเงินอื่นๆ เพื่อจูงใจให้สถาบันการเงินต่างประเทศมาเปิดกิจการในศูนย์กลางการเงินของไทย

(2) ผลการดำเนินงาน

● ยกเว้นให้กิจการวิเทศธนกิจ

ของธนาคารต่างประเทศไม่ต้องนำกำไรจากธุรกิจที่มีลักษณะเช่นเดียวกับที่วิเทศธนกิจดำเนินการอยู่ แต่ไม่ได้กระทำผ่านวิเทศธนกิจดังกล่าวมารวมคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ (Premanent Establishment Tax)

- ให้วิเทศธนกิจที่จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากหรือเงินกู้ยืมกับสำนักงานใหญ่หรือสาขาอื่นทั้งในและต่างประเทศ นำดอกเบี้ยดังกล่าวมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิได้ (Inter-Office Funding)

- ลดอัตราภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยเงินฝากหรือดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่จ่ายให้แก่ผู้รับในต่างประเทศ ในกรณีที่เป็นการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ เพื่อการให้กู้ยืมในประเทศจากร้อยละ 15 เหลือร้อยละ 10

2.3 การกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

รัฐบาลได้ปรับปรุงระเบียบการบริหารงบประมาณเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจมีอำนาจโอนเงินประจำงวดหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง สำหรับรายการค่าครุภัณฑ์ที่กำหนดให้เบิกกับกรมบัญชีกลางไปตั้งจ่ายในหมวดและรายการเดียวกันที่สำนักงานคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอ เพื่อให้มีการจัดซื้อจัดจ้างในส่วนภูมิภาคได้มากขึ้น เป็นการกระตุ้นการผลิต การจ้างงาน และการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตสินค้าในส่วนภูมิภาคให้เพิ่มขึ้นด้วย

2.4 การปฏิรูปการคลังท้องถิ่น

รัฐบาลปัจจุบันสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำไปใช้จ่ายทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนเอง โดยเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2537 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบการเปลี่ยนแปลงด้านการคลังท้องถิ่นหลายประการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปการคลังท้องถิ่นครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การคลังของไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) การปฏิรูปที่สำคัญในประการแรก ได้แก่ การให้ท้องถิ่นได้รับส่วนแบ่งด้านภาษีอากร

จากการเก็บเกี่ยวทรัพยากรในท้องถิ่นของตน เช่น ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม อากรประมง อากรรังนก และค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ ยังให้อำนาจท้องถิ่นในการจัดเก็บรายได้ของบางประเภทเหล่านี้อีกด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้เปรียบเสมือนให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นก้าวสำคัญต่อการพึ่งตนเองของท้องถิ่น และการตอบสนองด้านความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่อไปในอนาคตอีกด้วย

(2) นอกจากการปฏิรูปสองประการสำคัญ คณะรัฐมนตรียังได้ปรับปรุงโครงสร้างภาษีบางประเภท พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การแบ่งสรรรายได้ระหว่างท้องถิ่น ระบบการจัดสรรเงินอุดหนุนการจัดภาษีเสริมบางประเภท อย่างกว้างขวาง โดยมุ่งเพิ่มรายได้ให้แก่ท้องถิ่นอย่างถาวรในระยะยาว

(3) ในด้านความเป็นธรรมในการจัดสรรรายได้ระหว่างท้องถิ่นต่างๆ รัฐบาลได้กำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะใหม่ จากเดิมที่จัดสรรให้กรุงเทพมหานครร้อยละ 60 และท้องถิ่นอื่นที่เหลือร้อยละ 40 (โดยใช้สัดส่วนรายได้ภาษีโภคภัณฑ์ที่ท้องถิ่นเหล่านี้ได้รับในปี 2503 เป็นเกณฑ์ในการจัดสรร) เป็นการจัดสรรตามแหล่งกำเนิดภาษีสำหรับสินค้าที่ผลิตในประเทศและจัดสรรตามจำนวนประชากรสำหรับสินค้านำเข้า

(4) การปฏิรูปดังกล่าวจะเริ่มในปีงบประมาณ 2538 ทั้งนี้ ด้วยการแก้ไขกฎระเบียบกฎกระทรวง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง คาดว่าท้องถิ่นจะมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 18,609 ล้านบาท และเมื่อคำนึงถึงว่ารัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนอีก 6,000 ล้านบาทแล้ว ก็จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 24,609 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งเท่ากับ 22,500 ล้านบาทแล้ว ก็จะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมกว่าร้อยละ 100

(5) รายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาค เพราะจะทำให้ถนนหนทาง

สะอาดขึ้น มีผิวการจราจรที่ดี มีท่อระบายน้ำ ไฟฟ้าตามถนนสว่างขึ้น มีระบบดับเพลิงที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม มีสวนต้นไม้งามตา ประชาชนมีความสุข สะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น

2.5 การปรับปรุงระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

รัฐบาลตระหนักดีว่า ระบบราชการเป็นกลไกสำคัญในการบริหารบ้านเมือง จึงมีนโยบายที่จะปรับปรุงระบบราชการให้สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงในทุกๆระดับ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงทั้งระบบราชการ เงินเดือนและสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพและมีความเป็นสากลมากขึ้น

การปรับปรุงบำเหน็จบำนาญข้าราชการเป็นส่วนหนึ่งของแผนการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบราชการด้วย ซึ่งรัฐบาลได้มีการศึกษาโดยรอบคอบถึงผลของการปรับปรุงดังกล่าว ทั้งต่อรัฐบาล ข้าราชการ และระบบราชการ ตลอดจนผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อ 16 สิงหาคม 2537 ให้มีการปรับปรุงระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการเดิม มาเป็นระบบผสม ซึ่งประกอบด้วย ระบบบำนาญเดิม และระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยให้มีการจัดตั้งกองทุนซึ่งเรียกชื่อว่า “กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)”

(1) เหตุผลและความจำเป็น

(1.1) เดิมรัฐบาลตั้งงบประมาณรายจ่ายเป็นรายปีในแต่ละงบประมาณ เพื่อจ่ายเป็นบำนาญตามจำนวนภาระในแต่ละปี ไม่มีการกันเงินสำรองไว้ล่วงหน้า ทำให้ไม่เป็นไปตามหลักการบริหารการคลังที่จะต้องคำนึงถึงภาระในอนาคต จึงสมควรปรับปรุงระบบบำเหน็จบำนาญให้มีการกันเงินสำรองไว้ต่างหากในรูปกองทุนเพื่อรองรับภาระการเงินการคลัง และช่วยในการวางแผนบุคลากรของรัฐบาล

(1.2) ระบบใหม่จะให้ความสำคัญกับรายได้ปัจจุบันมากขึ้น สอดคล้องกับภาคเอกชน ขณะเดียวกันก็เป็นหลักประกันส่วนหนึ่งว่า ข้าราชการเมื่อเกษียณแล้วจะได้รับบำนาญ ไม่ว่าจะฐานะการคลังของประเทศจะเป็นอย่างไร

(1.3) ระบบใหม่จะช่วยเสริมสร้างระบบเงินออมขนาดใหญ่ในประเทศ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

(2) ระบบการจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญที่ปรับปรุงใหม่ และหลักการของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(2.1) เปลี่ยนระบบการจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ใช้ในปัจจุบัน จากระบบที่รัฐรับรองว่าเมื่อข้าราชการเกษียณอายุจะได้รับเงินตอบแทนจำนวนหนึ่งที่แน่นอน (Defined Benefit) เป็นระบบผสมซึ่งมีทั้งระบบที่รัฐจะจ่ายเงินยังชีพแน่นอนตามระบบปัจจุบัน ผสมกับระบบกองทุนที่เน้นความแน่นอนของเงินที่ข้าราชการและรัฐร่วมกันจ่ายสะสมและสมทบเข้ากองทุน (Defined Contribution) ซึ่งระบบที่ปรับปรุงใหม่นี้หลายประเทศนิยมใช้อยู่ปัจจุบัน

ตามระบบใหม่นี้ ข้าราชการที่เกษียณอายุหรือออกจากราชการจะได้รับเงินบำเหน็จหรือบำนาญดังนี้

กรณีรับบำนาญ จะได้รับเงินบำนาญโดยใช้สูตรคำนวณใหม่ คือ เงินบำนาญจะคำนวณจากเงินเดือนเฉลี่ย 5 ปีสุดท้าย คุณ อายุราชการ ทหารด้วย 50 แต่ไม่เกินร้อยละ 70 ของเงินเดือนเฉลี่ย 5 ปีสุดท้าย ซึ่งจะทำให้ได้รับเงินบำนาญน้อยลง แต่จะได้รับการทดแทนจากประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุน ณ วันออกจากราชการ ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ข้าราชการผู้นั้นจ่ายสะสม และเงินที่รัฐจ่ายสมทบให้ รวมทั้งผลประโยชน์ของเงินดังกล่าวด้วย

กรณีรับเงินบำเหน็จ จะได้รับเงินบำเหน็จตามสูตรคำนวณเดิม คือ เงินเดือนเดือนสุดท้าย คุณ อายุราชการ นอกจากนั้นยังจะได้รับเงินในส่วนที่ข้าราชการผู้นั้นจ่ายสะสมและเงินที่รัฐจ่ายสมทบให้ เฉพาะส่วนที่รัฐสมทบเพื่อจูงใจการออม รวมทั้งผลประโยชน์ของเงินดังกล่าว

(2.2) จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภายใต้ชื่อว่า “กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)” มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยการออกกฎหมายเฉพาะ และให้มีคณะกรรมการกองทุนทำหน้าที่ดูแลและบริหารเงินของกองทุน ซึ่งรวมถึงเงินสะสมและ

เงินสมทบที่ข้าราชการและรัฐร่วมกันจ่ายเข้ากองทุน เพื่อจ่ายเมื่อข้าราชการเกษียณอายุ และให้จัดตั้ง สำนักงานกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการชั้นแห่ง หนึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ เพื่อปฏิบัติงานตามมติ ของคณะกรรมการกองทุน

(2.3) ข้าราชการทุกประเภท (ยกเว้น ข้าราชการการเมือง) ที่เข้ารับราชการหลังกฎหมาย กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการมีผลใช้บังคับ จะ ต้องเข้าเป็นสมาชิกกองทุน ส่วนข้าราชการปัจจุบัน ทุกประเภทจะเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหรือไม่ ให้ขึ้น อยู่กับความสมัครใจ โดยต้องตัดสินใจภายใน 1 ปี 6 เดือน หลังการจัดตั้งกองทุน ผู้ที่ไม่สมัครใจเข้า เป็นสมาชิกกองทุนยังคงได้รับเงินบำเหน็จบำนาญ จากเงินงบประมาณตามกฎหมายปัจจุบัน

(2.4) ข้าราชการที่เข้ารับราชการหลัง พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ มีผลใช้บังคับ จะต้องออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำ ทุกเดือน ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของเงินเดือน ส่วนข้าราชการปัจจุบันจะออมเข้ากองทุนหรือไม่ก็ได้ หากออมจะต้องออมในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของเงินเดือนเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ ข้าราชการออมเงิน รัฐจะจ่ายเงินสมทบให้แก่สมาชิก ที่ออมเงินสะสมเข้ากองทุนด้วย โดยในชั้นต้นจะ กำหนดอัตราเงินสมทบให้ร้อยละ 3 ของเงินเดือน

(2.5) เพื่อไม่ให้ข้าราชการปัจจุบันที่ สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนจะต้องเสียประโยชน์ รัฐจะจ่ายเงินชดเชยดังต่อไปนี้

(2.5.1) เงินประเดิมจำนวน หนึ่งซึ่งเท่ากับร้อยละ 2 ของอัตราเงินเดือนที่ผ่านมาโดยประมาณของข้าราชการผู้นั้น โดยรัฐจะ จ่ายจากงบประมาณเข้ากองทุนในบัญชีของสมาชิก แต่ละคนทันที

(2.5.2) เงินชดเชยเมื่อเข้า เป็นสมาชิกกองทุนแล้ว ไปจนถึงเมื่อออกจาก ราชการเท่ากับร้อยละ 2 ของเงินเดือน โดยตัดจ่าย เข้าบัญชีกองทุนเป็นประจำทุกเดือน

(2.6) เพื่อชดเชยเงินบำนาญที่จะ ได้รับน้อยลง รัฐจะจ่ายเงินชดเชยเข้ากองทุนให้ แก่ข้าราชการใหม่ที่เข้ารับราชการหลังจากพระ ราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการมี

ผลใช้บังคับ ในอัตราร้อยละ 2 ของเงินเดือน โดยตัดจ่ายเข้าบัญชีกองทุนเป็นประจำทุกเดือน

(2.7) ในแต่ละปีนอกจากรัฐจะต้องตั้ง งบประมาณรายจ่ายเพื่อจ่ายบำเหน็จบำนาญให้แก่ ข้าราชการบำนาญเก่าและข้าราชการที่ไม่เข้ากองทุน ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 รวมทั้งสมาชิกกองทุนที่เกษียณอายุ หรือลาออกแล้ว รัฐจะต้องตั้งงบประมาณอีกจำนวน หนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของเงินดังกล่าว จ่าย เข้ากองทุนในบัญชีของกลาง (Block Account) ไว้เพื่อเป็นเงินสำรองสำหรับภาวะทางการคลังใน การจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญในอนาคตและจะจัด สรรเงินงบประมาณในลักษณะนี้ไปเรื่อยๆ จนเงิน ในบัญชีของกลางมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 เท่าของ เงินที่จะต้องจ่ายให้ข้าราชการที่เกษียณอายุและ ลาออกจากราชการในแต่ละปี

(2.8) กระทรวงการคลังจะพิจารณา ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรแก่กองทุนบำเหน็จ บำนาญข้าราชการและสมาชิกกองทุน เพื่อจูงใจให้ ข้าราชการเข้าเป็นสมาชิก และให้กองทุนนี้เป็น สถาบันเงินออมหลักของประเทศ

(2.9) เพื่อให้ข้าราชการที่เข้าเป็นสมาชิก กองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตในระหว่าง รับราชการได้ กองทุนอาจจะเปิดโอกาสให้สมาชิก สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนในจำนวนไม่มากกว่า ส่วนที่ตนเองออมสะสม และส่วนที่รัฐจ่ายสมทบไป ใช้จัดหาที่อยู่อาศัยของตนเอง หรือใช้ในการพัฒนา การศึกษาของตนเองและครอบครัวได้ อันจะเป็น การส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาในเรื่องที่อยู่อาศัย และการศึกษาของประชากรของประเทศได้ทางหนึ่ง

การปรับปรุงระบบการจ่ายบำเหน็จบำนาญ ข้าราชการจากระบบเดียวที่รัฐจ่ายฝ่ายเดียว เป็นระบบ ผสมในรูปของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่ข้าราชการ มีส่วนออมเงินเข้ากองทุนในขณะที่ยังรับราชการอยู่ ด้วย เพื่อเตรียมไว้เป็นเงินเลี้ยงชีพเมื่อเกษียณอายุ หรือออกจากราชการ เป็นระบบสากลที่หลากหลาย ประเทศใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวข้าราชการโดยตรง และเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบราชการ แล้ว ยังจะก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ

ของประเทศในแง่การเพิ่มระดับการออมในประเทศ และทำให้รัฐสามารถกำหนดทิศทางการลงทุน และมีเงินทุนที่จะนำไปลงทุนในภาคเศรษฐกิจที่รัฐต้องการส่งเสริมด้วย

2.6 การปรับปรุงบัญชีอัตราเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการ

การปรับปรุงบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทุกประเภทในภาพรวมไปพร้อมกันในคราวเดียวกัน นับเป็นผลงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่รัฐบาลนี้ได้ริเริ่มขึ้น โดยรัฐบาลเห็นว่าความเหลื่อมล้ำของอัตราเงินเดือนของข้าราชการต่างประเภท เป็นเรื่องที่มีปัญหาเรื้อรังยาวนาน สาเหตุเกิดขึ้นเพราะขาดเอกภาพในการพิจารณาปรับปรุงอัตราเงินเดือนของข้าราชการ เนื่องจากข้าราชการแต่ละประเภทอยู่ภายใต้กฎหมายคนละฉบับ จึงแยกกันจัดทำบัญชีอัตราเงินเดือน เป็นผลให้เกิดความแตกต่างของรายได้ระหว่างข้าราชการต่างประเภท และก่อให้เกิดการเรียกร้องการปรับเงินเดือนให้สูงกว่ากันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพในระบบการกำหนดอัตราเงินเดือนของข้าราชการ รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงโดยกำหนดให้บัญชีอัตราเงินเดือนของข้าราชการทุกประเภทอยู่ในพระราชบัญญัติเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับค่าตอบแทนแก่ข้าราชการให้เป็นภาพรวม และสามารถดูแลให้เกิดความเสมอภาคเป็นธรรมไม่เหลื่อมล้ำกัน โดยในพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบดูแลข้อมูลเกี่ยวกับภาวะค่าครองชีพของข้าราชการ สภาพการจ้างงานของภาคเอกชน รวมทั้งปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับระบบค่าตอบแทนของภาคราชการ โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อเสนอแนะคณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนเงินเดือนและค่าตอบแทนของข้าราชการอย่างสม่ำเสมอทุกปี

2.6.1 วัตถุประสงค์

หลักการสำคัญที่ รัฐบาลได้นำมาใช้ในการปรับปรุงอัตราเงินเดือนและเงินเพิ่มอื่นๆ ของข้าราชการ มีดังนี้

(1) กำหนดแนวทางปรับปรุงอัตราเงินเดือนของข้าราชการและกำลังคนของรัฐอื่นๆ ให้สูงขึ้นตามภาวะค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป และพยายามดึงให้ใกล้เคียงกับสภาพการจ้างของภาคเอกชน

(2) วางหลักการกำหนดอัตราเงินเดือนและเงินเพิ่มอื่นๆ ของข้าราชการให้เกิดความเป็นธรรมและอยู่ในวิสัยที่จะยอมรับกันได้

(2.1) หลักการกำหนดอัตราเงินเดือนให้เป็นเงินเดือนพื้นฐานที่ข้าราชการทุกประเภทและทุกสายอาชีพได้รับ “เท่าเทียมกัน” แต่อาจมีเงินเพิ่มประจำตำแหน่งที่ “แตกต่างกันได้” ตามเหตุผลความจำเป็นของลักษณะอาชีพที่แตกต่างกัน

(2.2) หลักการกำหนดให้ตำแหน่งข้าราชการประจำทุกประเภทมีอัตราเงินเดือนสูงสุดเท่าเทียมกัน ยกเว้นตำแหน่งประธานศาลฎีกาเพียงตำแหน่งเดียว

(2.3) หลักการปรับปรุงโครงสร้างอัตราเงินเดือนของข้าราชการชั้นผู้น้อยให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีพและทางก้าวหน้าในสายอาชีพของข้าราชการแต่ละประเภท

(2.4) หลักการปรับปรุงโครงสร้างอัตราเงินเดือนให้เอื้อต่อการตอบแทนผลการทำงานอย่างแท้จริง

(3) เสริมสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในระบบการกำหนดค่าตอบแทนกำลังคนของรัฐ โดยกำหนดให้บัญชีอัตราเงินเดือนของข้าราชการทุกประเภทรวมอยู่ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน และกำหนดให้มีองค์กรตามกฎหมายเพื่อดูแลทบทวนการปรับปรุงค่าตอบแทนกำลังคนภาครัฐอย่างเป็นระบบ และกลั่นกรองเรื่องเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

2.6.2 ผลการดำเนินงาน

เพื่อให้บรรลุผลในทางปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวอย่างแท้จริง เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2537 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติปรับปรุงบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทุกประเภท ซึ่งได้แก่ ข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง และอื่นๆ และข้าราชการบำนาญ โดยให้นำบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งที่

ปรับปรุงใหม่นี้มาใช้ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2537 เป็นต้นไป ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

(1) กำหนดให้บัญชีเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทุกประเภทรวมอยู่ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันเรียกว่า “พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง” และปรับปรุงพระราชบัญญัติข้าราชการแต่ละประเภทให้สอดคล้องกัน

(1.1) สำหรับข้าราชการประจำประเภทต่าง ๆ

ได้มีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนโดยให้ยกเลิกบัญชีอัตราเงินเดือนและบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่ง หมายเลข 2-5 ของข้าราชการประจำทุกประเภท และให้ใช้บัญชีอัตราเงินเดือนใหม่ ซึ่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ข้าราชการประจำทุกประเภทได้รับการปรับอัตราเงินเดือนสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15 และทุกอัตราเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่าบัญชี 2 เดิม โดยข้าราชการทุกคนได้รับอัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 สำหรับข้าราชการประเภทอื่นๆ ก็ได้ปรับบัญชีอัตราเงินเดือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของอัตราเงินเดือนชั้นสูง นอกจากนี้ยังขยายทางก้าวหน้าให้ข้าราชการทหารและตำรวจชั้นประทวนโดยเพิ่มระดับเงินเดือน ปรับโครงสร้างเงินเดือนอัยการให้ใกล้เคียงชั้นเงินเดือนของตุลาการ ปรับระดับเงินเดือนของทหารและตำรวจชั้นสัญญาบัตรให้สอดคล้องกับเงินเดือนข้าราชการพลเรือน รวมทั้งยึดเพดานเงินเดือนของข้าราชการทุกประเภทในทุกระดับชั้นให้สูงขึ้นไม่น้อยกว่า 2 ชั้น เพื่อแก้ปัญหาการติดตัน และขอยื่นเงินเดือนให้ละเอียดยิ่งขึ้นโดยระบบ 0.5 ชั้น ซึ่งเป็นการปรับระบบการตอบแทนผลการปฏิบัติงานจาก 2 ทางเลือก (1 ชั้น หรือ 2 ชั้น) เป็น 3-4 ทางเลือก (0.5 ชั้น, 1 ชั้น, 1.5 ชั้น และ 2 ชั้น)

ส่วนการปรับปรุงอัตราเงินเดือนประจำตำแหน่งนั้น รัฐบาลได้ปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดย

- กำหนดเป็นหลักการแยกเงินประจำตำแหน่งออกจากเงินเดือน แต่ให้กำหนด

เป็นเงินเสริมเฉพาะจุด และแตกต่างกันได้ตามประเภทของข้าราชการ

- ลดความแตกต่างของอัตราเงินประจำตำแหน่งในระหว่างข้าราชการต่างประเภทและขยายฐานจำนวนข้าราชการที่ควรได้รับเงินประจำตำแหน่งให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะตำแหน่งประเภทวิชาชีพได้ครอบคลุมถึงระดับ 7

- ใช้จำนวนเงินประจำตำแหน่งตามบัญชี 2 เป็นเกณฑ์โดยคงอัตราตามบัญชี 2 ไว้สำหรับอัตราที่สูงอยู่แล้วแต่ปรับจำนวนเงินของอัตราที่ต่ำให้สอดคล้องกันยิ่งขึ้น

- กำหนดจำนวนผู้ที่จะได้รับเงินประจำตำแหน่งในปี พ.ศ. 2538 จำนวนไม่เกิน 42,958 ตำแหน่ง

(1.2) ข้าราชการการเมืองและอื่น ๆ

ปรับอัตราค่าตอบแทน เงินประจำตำแหน่ง และเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งในฝ่ายการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการการเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา โดยได้รับการปรับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เคยเทียบเคียงกับอัตราของข้าราชการ เงินประจำตำแหน่ง และเงินเพิ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ได้พยายามคงจำนวนเงินตามบัญชี 2 ไว้บางส่วน และปรับส่วนที่ต่ำให้เหมาะสมด้วย

ปรับเงินตอบแทนกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ให้ได้รับเพิ่มขึ้นจากอัตราเดิมประมาณร้อยละ 26.6

(1.3) ข้าราชการบำนาญ ได้ปรับปรุงเงินบำนาญของข้าราชการบำนาญด้วย โดยให้ปรับอัตราเงินบำนาญสูงขึ้นร้อยละ 11 ซึ่งเป็นร้อยละ 75 ของการปรับปรุงเงินเดือนข้าราชการครั้งนี้

(2) พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายเงินเดือนแห่งชาติ (กงช.) ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเงินเดือน ระบบ

เศรษฐกิจและการบริหาร ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ และ เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ อธิบดีกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบทบทวนรายได้ของข้าราชการและปัจจัยที่จำเป็นอื่นๆ เป็นประจำทุกปี และเสนอแนะคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงบัญชีเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการตามความเหมาะสม การปรับปรุงเงินดังกล่าวในอนาคต จะตราเป็นพระราชกฤษฎีกาภายในวงเงินงบประมาณที่รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

(3) ระบบการทำงานตามหน้าที่ดังกล่าวของ กงช. จะเสร็จสิ้นเสนอคณะรัฐมนตรีภายในเดือนธันวาคมของทุกปี เพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาในเดือนมกราคม ให้ได้ข้อยุติเข้ากับวงจรร่างกำหนดยอดวงเงินงบประมาณประจำปี

(4) กำหนดให้ข้าราชการทุกประเภทมี

ส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการของ กงช. เพื่อความเป็นธรรม

สำหรับวงเงินงบประมาณที่รัฐบาลได้ใช้จ่ายในการปรับบัญชีครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 32,300 ล้านบาท ซึ่งเป็นวงเงินที่เกินจากวงเงินประมาณการที่รัฐบาลได้ขอตั้งไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 เป็นจำนวน 300 ล้านบาท ซึ่งส่วนที่เกินนี้ รัฐบาลได้อนุมัติเงินงบประมาณงบกลางสนับสนุนให้การปรับปรุงอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง

ผลจากการปรับโครงสร้างเรื่องนี้ที่รัฐบาลได้ดำเนินการแล้วนี้ ถือเป็นการสร้างอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ให้เป็น “เงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งพื้นฐาน” ที่ข้าราชการทุกประเภทได้รับเท่าเทียมกัน และสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อปรับปรุงอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งโดยยึดหลักการให้ตรงกับความเป็นจริงตามภาวะค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

การพัฒนาประเทศไทย

เป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค

รัฐบาลนี้ได้แถลงไว้ในนโยบายของรัฐบาลว่าจะพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุน และสร้างความเชื่อมโยงของระบบการเงินไทยกับระบบการเงินของประเทศต่างๆ ซึ่งรัฐบาลก็ได้ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ การพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ โดยขั้นตอนแรกซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก คือ การดูแลความมั่นคงและเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน ให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของสถาบันการเงิน และนักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งในระยะแรกเมื่อรัฐบาลเข้าบริหารประเทศในปลายปี 2535 นั้น เป็นระยะที่เพิ่งผ่านพ้นช่วงวิกฤตการณ์การเมือง แผนพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคดูเหมือนจะมีความเป็นไปได้น้อยมาก หลายฝ่ายคิดว่าคงจะต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะเรียกความเชื่อมั่นจากต่างประเทศคืนมา อย่างไรก็ตาม รัฐบาลนี้ได้พิสูจน์แล้วว่าความต่อเนื่องและจริงจังของนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินควบคู่กับนโยบายการผ่อนคลายและการเปิดเสรีทางการเงินที่ได้ดำเนินการมาเป็นลำดับ ได้ทำให้นักลงทุนมีความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจและการเงินของไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมีสถาบันการเงินต่างประเทศจำนวนมากยื่นขอเปิดสำนักงานวิเทศธนกิจในประเทศไทย ซึ่งทางการได้พิจารณาอนุญาตให้เพียง 47 แห่ง โดยเป็นธนาคารต่างประเทศใหม่ที่ไม่เคยมีสาขาในไทยมาก่อนถึง 20 แห่ง นอกจากนี้ เงินทุนจากต่างประเทศซึ่งชะลอไปในช่วงปี 2535 ได้ไหลกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไทยมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งนี้

สะท้อนถึงปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจไทยที่เป็นที่ยอมรับของสากลมากขึ้น กอปรกับรัฐบาลได้ใช้แนวทางกำกับดูแลสถาบันการเงินในประเทศโดยอิงมาตรฐานสากล (Bank for International Settlements)

อาจกล่าวได้ว่าระบบการเงินไทยได้มีการปฏิรูปไปอย่างมากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีการจัดตั้งและขยายบทบาทสถาบันการเงินใหม่หลายประเภท อาทิ กิจการวิเทศธนกิจ (42 แห่ง) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (8 แห่ง) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (1 แห่ง) บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ธนาคารเพื่อการส่งออกและการนำเข้าแห่งประเทศไทย (1 แห่ง) สถาบันจัดอันดับตามความน่าเชื่อถือ ตราสารการเงิน (1 แห่ง) สำนักงานอำนวยการสินเชื่อบริษัทเงินทุน 160 แห่ง สำนักงานบริการด้านค้าหลักทรัพย์ในต่างจังหวัด (143 แห่ง) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จะขยายบทบาทให้สินเชื่อแก่ครอบครัวเกษตรกรในธุรกิจใหม่ๆ ธนาคารออมสิน จะขยายบทบาทให้สินเชื่อแก่เอกชนมากขึ้น

ในด้านเครื่องมือระดมทุน ตราสารการเงินและบริการทางการเงิน ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีสภาพคล่องมากขึ้น อาทิ หุ้นกู้ที่ออกควบกับใบสำคัญแสดงสิทธิการซื้อหุ้นสามัญ หุ้นกู้ด้อยสิทธิ หน่วยลงทุนประเภทต่างๆ ทั้งกองทุนปิดและกองทุนเปิด บัตรเงินฝาก เป็นต้น

การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินนี้ให้ประโยชน์ต่อธุรกิจ ประชาชนและรัฐบาล หลายประการ ที่สำคัญได้แก่ การจัดซื้อจำกัดและเพิ่ม

โอกาสในการระดมทุนจากต่างประเทศของธุรกิจและรัฐบาลไทย จากการศึกษาตลาดการเงินไทยได้เชื่อมโยงกับตลาดการเงินของโลกผ่านธนาคารพาณิชย์ กิจกรรมวิเทศธนกิจ สถาบันการเงินอื่น และธุรกิจเอกชนขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ สำหรับธุรกิจขนาดย่อมลงมาสามารถลดการพึ่งพาแหล่งเงินนอกระบบหันมาใช้เงินทุนในระบบได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดภาระอัตราดอกเบี้ยหรือต้นทุนของเงินทุน ธุรกิจน้อยใหญ่ ทางด้านผู้ออมสามารถเลือกออมได้หลายรูปแบบ โดยมีอัตราผลตอบแทน ความเสี่ยง และสภาพคล่องหลายระดับ ให้ผู้ออมเลือกตามความปรารถนา นอกจากนี้ ยังเป็นการปูพื้นฐานให้โครงการบริการพื้นฐานขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงิน

ลงทุนสูง สามารถระดมทุนผ่านตลาดการเงินไทยซึ่งเปิดกว้างมากขึ้น อันเป็นการลดภาระงบประมาณของรัฐและเอกชนทั้งไทยและต่างประเทศ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาบริการพื้นฐานต่างๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมการค้า การลงทุนและการจ้างงานในประเทศ รวมทั้งยังช่วยกระจายเงินทุนเพื่อพัฒนาประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอีกด้วย สำหรับตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค ได้ปรากฏให้เห็นในผลการดำเนินงานของกิจการวิเทศธนกิจและธนาคารเพื่อการส่งออกและการนำเข้าแห่งประเทศไทย ตามตารางและคำอธิบาย ดังนี้

	2534	2535	2536	2537		
				ม.ย.	ก.ค.	ส.ค.
สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ (พันล้านบาท) (อัตราเพิ่มจากระยะเดียวกันปีก่อน)	1,792.6 (21.0)	2,161.7 (20.6)	2,662.9 (23.2)	2,988.3 (24.2)	3,029.5 (24.9)	3,092.5 (25.5)
เงินทุนภาคเอกชนนำเข้าจากต่างประเทศ (พันล้านบาท)	262.1	248	278.7	210.4	244.4	282.5
อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ลูกค้ารายใหญ่ (MLR)	14.0	11.5	10.5	11.0	11.0	11.5
อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ลูกค้ารายใหญ่ (MRR)			12.5	11.75	11.75	11.75

3.1 ความก้าวหน้าของกิจการวิเทศธนกิจในช่วง 18 เดือนที่ผ่านมา

(1) จากการศึกษาการขยายตัวและการเงินของโลกมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น และการแข่งขันในการขยายบทบาทภาคการเงินของประเทศต่างๆ มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลนี้ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานการให้บริการทางการเงินระหว่างประเทศขึ้นในประเทศไทย เพื่อ

- ให้บริการและอำนวยความสะดวกให้แก่เงินทุนที่จะไหลเข้าสู่ประเทศไทย และภูมิภาคอินโดจีน ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนเงินออมของประเทศ ตลอดจนช่วย

ประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนในการกู้ยืม และเสริมบทบาทของประเทศไทยในภูมิภาคนี้ อันเป็นการสนับสนุนการขยายตัวของการค้าและการลงทุนของภูมิภาค

- เป็นการพัฒนาระบบการเงินและสถาบันการเงินของไทยให้มีประสิทธิภาพขึ้น อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการเงินในระดับสากล

- เป็นการสร้างแหล่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในลักษณะถาวร และยังช่วยลดแรงกดดันในการเปิดตลาดการเงิน ในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการด้านการเงินด้วย

(2) รัฐบาลออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการวิเทศธนกิจ (Bangkok International Banking Facilities - BIBF) ครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2536 จำนวน 46 ธนาคาร ซึ่งประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ไทย 15 ธนาคาร ธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศไทย 11 ธนาคาร และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ไม่มีสาขาใน

ประเทศไทย 20 ธนาคาร และได้มอบใบอนุญาตเพิ่มเติมให้กับธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ไม่มีสาขาในประเทศอีก 2 ธนาคาร เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2537 รวมเป็นธนาคารที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการวิเทศธนกิจเป็น 48 ธนาคาร จนถึงปัจจุบันมีธนาคารที่เริ่มดำเนินการกิจการวิเทศธนกิจแล้ว 42 ธนาคาร

ยอดคงค้างการให้สินเชื่อ

(ล้านบาท)

	2536		2537		
	มีนาคม	กุมภาพันธ์	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม
กิจการวิเทศธนกิจ	1,405.8	240,923.9	330,774.6	347,260.3	373,305.1
OUT-IN	1,405.8	235,449.7	317,051.2	333,421.6	352,020.9
OUT-OUT	-	5,474.2	13,723.4	13,838.7	21,284.2
คิดเป็นร้อยละของสินเชื่อจาก ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ	.06	8.77	11.07	11.46	12.07

ณ สิ้นเดือนสิงหาคม กิจการวิเทศธนกิจมียอดการให้กู้ยืมจำนวนทั้งสิ้น 373,305 ล้านบาท ส่วนใหญ่ให้กู้แก่ผู้ผลิต ธุรกิจการพาณิชย์และสถาบันการเงินในประเทศ (OUT-IN) เป็นจำนวน 352,020 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 94.3 ของเงินให้กู้รวม สำหรับการให้กู้แก่ลูกค้าในต่างประเทศ (OUT-OUT) มีปริมาณให้กู้ 21,284 ล้านบาท

(3) เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการที่จะขยายขอบเขตของกิจการวิเทศธนกิจไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงิน การขยายตัวของบริการการเงิน การกระจายของสินเชื่อ อันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายความเจริญสู่ชนบท โดยจะอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ซึ่งประกอบกิจการวิเทศธนกิจอยู่ในปัจจุบันสามารถเปิดสาขาเพิ่มขึ้นในต่างจังหวัด ธนาคารละไม่เกิน 2 สาขา พร้อมกันนี้ยังจะอนุญาตให้สาขา

ของวิเทศธนกิจในต่างจังหวัดสามารถประกอบธุรกรรม out-in ที่เป็นเงินบาทได้ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท ด้วย

(4) เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าว กระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การประกอบกิจการวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัดของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2537 และธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ สาขาต่างจังหวัดของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2537 โดยธนาคารที่สนใจสามารถยื่นคำขอได้ตั้งแต่วันออกประกาศจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2537 และคาดว่าทางการจะออกใบอนุญาตได้ภายในปี 2537 ซึ่งทำให้กิจการวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัดสามารถที่จะให้บริการได้ภายในปี 2538

3.2 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

3.2.1 วัตถุประสงค์

(1) ในขณะที่การส่งออกมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผู้ส่งออกต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ จากการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่างๆ จากผู้ซื้อรายใหญ่ หรือการแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกอื่นๆ รวมทั้งผู้ส่งออกรายใหม่ รัฐบาลนี้จึงได้ให้ความสำคัญเร่งด่วนในการส่งเสริมการส่งออกและแก้ไขปัญหอุปสรรคทางการค้ากับต่างประเทศ รวมทั้งการมีระบบการเงินเพื่อการส่งออกที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ส่งออกและสินค้าออกของไทย

(2) “ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย” (Exim Bank) หรือ “ธสน.” เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2536 ธสน. เริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 และมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการโดย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2537 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำหน้าที่ให้บริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนการส่งออก ตลอดจนติดตามความเคลื่อนไหวและพัฒนาบริการทางการเงินชนิดใหม่ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ส่งออกของไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

3.2.2 ผลการดำเนินงาน

บริการแรกที่ ธสน. เปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 คือ การให้สินเชื่อส่งออก โดยมีตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออกเป็นประกัน หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “แฟคกิ้งเครดิต” ซึ่งเป็นบริการที่ ธสน. รับมาดำเนินงานตามที่ได้รับมอบมาจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำพิเศษแก่ผู้ส่งออก ให้คงดำเนินอยู่ต่อไป เพื่อการส่งเสริมการส่งออกของประเทศ

หลังจากนั้น ธสน. ก็ทยอยนำเสนอบริการอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการส่งออกดังต่อไปนี้

(1) **สินเชื่อระยะยาวแก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการซื้อเครื่องจักรจากประเทศไทย** เพื่อช่วยให้ผู้ส่งออกเครื่องมือเครื่องจักรของไทยสามารถขายแข่งขันกับคู่แข่งจากต่างประเทศที่มักได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการเงินในประเทศของตน ขณะนี้ก็มีผู้ส่งออกเครื่องจักรที่จะส่งไปยังเวียดนาม จีน ลาว ออสเตรเลีย พม่า ฯลฯ ติดต่อขอสินเชื่อประเภทนี้จาก ธสน. อยู่

(2) **สินเชื่อระยะปานกลางและระยะยาว เพื่อสนับสนุนการขายสินค้าเกษตรเป็นบริการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการขายสินค้าเกษตรที่มีปริมาณเกินความต้องการภายในประเทศ** เท่าที่เตรียมการไว้ ได้แก่ การขายข้าวให้กับประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

(3) **บริการร่วมลงทุนกับนักลงทุนไทยในการขยายการลงทุนไปต่างประเทศ** เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนไทยในต่างประเทศ โดย ธสน. ร่วมถือหุ้นในโครงการ ตลอดจนช่วยจัดหาเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน และจัดหาเงินทุนสำหรับใช้ในโครงการด้วย โครงการที่กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา ได้แก่ โครงการร่วมลงทุนในประเทศพม่า ลาว และจีน เป็นต้น

(4) **สินเชื่อเพื่อเตรียมการส่งออก (Pre-shipment Financing)** เป็นวงเงินหมุนเวียนสำหรับผู้ส่งออกที่ใช้ในการจัดเตรียมสินค้าก่อนส่งของให้แก่ผู้ซื้อ โดยครอบคลุมถึงสินค้าส่งออกทุกชนิด และมุ่งที่ผู้ส่งออกรายย่อย ซึ่งยังเข้าไม่ถึงบริการของสถาบันการเงินทั่วไป ปัจจุบันมีผู้ส่งออกมาติดต่อขอใช้บริการประเภทนี้จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ส่งออกรายย่อย ธสน. ได้พิจารณาให้สินเชื่อประเภทนี้ไปแล้วจนเป็นธุรกิจปกติของ ธสน. ในปัจจุบัน

(5) ธสน. ยังเตรียมการที่จะนำเสนอ **บริการรับประกันการส่งออก** เพื่อช่วยคุ้มครองความเสี่ยงในการเรียกเก็บเงินของผู้ส่งออก ทั้งความเสี่ยงทางการค้าและความเสี่ยงทางการเมือง อันจะมีผลช่วยสนับสนุนให้ผู้ส่งออกขยายการส่งออก

ไปยังตลาดใหม่ ๆ รวมทั้งทำให้สามารถขายสินค้าให้แก่ผู้ซื้อรายใหม่ ๆ ในตลาดเดิม ตลอดจนช่วยให้ผู้ส่งออกสามารถขายสินค้าโดยให้สินเชื่อกับผู้ซื้อเพื่อแข่งขันกับผู้ส่งออกจากประเทศอื่นได้มากขึ้น

(6) นอกเหนือจากบริการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่ง ธสน. ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการส่งออกสินค้าและบริการแล้ว ธสน. ยังได้ใช้มิติทางการเงินในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย โดยจัดหาเงินทุนจากธนาคารต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจการวิเทศธนกิจในไทย

เพื่อจัดเงินทุนให้แก่โครงการร่วมทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม ลาว และพม่า รวมทั้งการจัดหาเงินทุนให้แก่ธนาคารกลางแห่งประเทศเวียดนาม ซึ่งเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้กิจการวิเทศธนกิจของไทยเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาคนี้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินของภูมิภาคอินโดจีนในอนาคตอันใกล้

ความคืบหน้าของการ

กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท

ในการปฏิบัติตามนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา รัฐบาลได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค (กชช.ภ.) ขึ้น โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานด้วยตนเองและมีรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทเป็นกรรมการ รวมทั้งได้เชิญผู้แทนภาคเอกชนที่สำคัญ เช่น ประธานสภาหอการค้าไทย นายกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมธนาคารไทย เข้าร่วมเป็นกรรมการระดับชาติด้วย เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าในการผลักดันการลงทุนและกิจกรรมเศรษฐกิจต่างๆ ไปสู่ภูมิภาคนั้น ก็เป็นการร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ได้มีการประชุมกำหนดนโยบายสำคัญๆ ในการดำเนินการตามแผนงานพัฒนาชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคหลายครั้ง ซึ่งสาระสำคัญของแผนงานทั้งหมดนั้น แม้ส่วนหนึ่งจะยังคงดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทต่อไปดังที่ได้ดำเนินการติดต่อกันมาว่า 10 ปี แต่ก็ได้เน้นการเพิ่มรายได้โดยการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ด้วย ดังผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการภายใต้ระบบ กชช.ภ. ดังต่อไปนี้

4.1 แผนงานการพัฒนาชนบทภายใต้

7 **กระทรวงหลัก** เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและปรับปรุงโครงสร้างในชนบท อาทิ กิจกรรมด้านการจัดหาพลังงานน้ำใช้ น้ำเพื่อการเกษตร การบริการสาธารณสุข การก่อสร้างและปรับปรุงถนน การ

พัฒนาและส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร รวมทั้งการศึกษาและความรู้ในชนบท ประกอบด้วยโครงการทั้งสิ้น 280 โครงการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณปี 2536 จำนวน 52,128 ล้านบาท ปี 2537 จำนวน 68,039.5 ล้านบาท รวม 120,167.5 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน โครงการตามแผนงาน 7 กระทรวงหลักเป็นโครงการต่อเนื่องของกระทรวงต่างๆ ซึ่งช่วยให้ชนบทไทยมีถนนใช้เป็นระยะทางเฉลี่ยสูงกว่ามาตรฐานประเทศกำลังพัฒนาร้อยละ 18 หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้มีถึงร้อยละ 95 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ มีบ่อบาดาลเฉลี่ยหมู่บ้านละ 35 แห่ง มีระบบประปาหมู่บ้านเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อ 4 หมู่บ้าน บ่อน้ำดื่มเฉลี่ยหมู่บ้านละ 23 บ่อ ในด้านสาธารณสุข สถานบริการของรัฐทั้งโรงพยาบาลจังหวัด ชุมชนสถานอนามัยตำบลมีอยู่ครบร้อยละ 100 สุขภาพของประชากรดีขึ้น เช่น อัตราการตายของทารกและมารดาลดลง การเจ็บป่วยด้วยโรคที่สำคัญในชนบท เช่น อูจจาระร่วง บิด อาหารเป็นพิษ ตับอักเสบลดลง สำหรับในด้านการศึกษา อัตราการเรียนต่อโดยส่วนรวมมีถึงร้อยละ 80 สูงขึ้นกว่า ปี 2535 รายได้เกษตรกรมีแนวโน้มสูงขึ้นร้อยละ 1.2 และคาดว่าปี 2537 จะสูงขึ้นร้อยละ 7.3 เนื่องจากราคาผลผลิตสูงขึ้นเกือบทุกชนิด

4.2 แผนงานโครงการพัฒนาจังหวัด

เป็นแผนงานสนับสนุนบทบาทของจังหวัดในการเป็นผู้ริเริ่มกำหนดแนวทางและโครงการในการแก้ไขปัญหาที่สนองความต้องการของประชาชน โดย กชช.ภ. จัดสรรเงินงบกลางให้ทุกจังหวัดตั้งแต่

ปี 2535 เมื่อรัฐบาลนี้เข้าบริหารประเทศ ก็อนุมัติให้ดำเนินการต่อ เพราะเล็งเห็นว่าเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์และสนับสนุนนโยบายกระจายความเจริญไปสู่จังหวัดต่างๆ จึงได้จัดสรรงบประมาณให้อีกสำหรับปี 2536-2537 รวม 10,000 ล้านบาท เพื่อนำไปดำเนินการโครงการน้ำกินน้ำใช้ 10,075 โครงการ โครงการพัฒนาอาชีพ 4,467 โครงการ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2,334 โครงการ นอกจากนั้นเป็นโครงการตามนโยบายของจังหวัดอีก 869 โครงการ

ผลการดำเนินงาน การดำเนินงานโครงการปี 2536-2537 จำนวนโครงการทั้งสิ้น 17,745 โครงการ เมื่อการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วคาดว่าจะมีประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการ รวมทั้งสิ้น 6.67 ล้านครัวเรือน โดยแยกเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการประเภทน้ำกินน้ำใช้ 1.95 ล้านครัวเรือน จากโครงการประเภทพัฒนาอาชีพและรายได้ 2.31 ล้านครัวเรือน จากโครงการประเภทอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประมาณ 5 แสนครัวเรือน และประเภทอื่นๆ ตามนโยบายจังหวัดอีก 1.91 ล้านครัวเรือน

4.3 แผนงานโครงการพัฒนาตำบล

เป็นแผนงานที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรประชาชนในระดับตำบล ในปี 2536-2537 ได้รับงบประมาณ 3,810.5 ล้านบาท โดยจัดทำโครงการประเภทน้ำกินน้ำใช้ 4,429 โครงการ โครงการน้ำเพื่อการเกษตร 7,592 โครงการ โครงการพัฒนาอาชีพ 538 โครงการ และโครงการด้านสิ่งสาธารณประโยชน์ รวม 4,001 โครงการ

ผลการดำเนินงาน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาตำบลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการด้านน้ำเพื่อการเกษตร การขุดลอกคูคลอง การสร้างฝายน้ำล้น และโครงการด้านสิ่งสาธารณประโยชน์ ประเภทถนน โครงการด้านน้ำกินน้ำใช้ การขยายระบบประปาหมู่บ้าน ซึ่งมีประโยชน์โดยตรงต่อประชาชน จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีไม่น้อยกว่า 16,500 หมู่บ้าน

4.4 แผนงานกองทุนพัฒนาชนบท

เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อที่จะสนับสนุนการดำเนินงานด้านการผลิตและการค้าของกองทุนในระดับหมู่บ้าน ซึ่งหมายถึงว่าหากมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาครบ 1 ปี และมีผลกำไรดี ก็จะสามารถขอยืมเงินจากกองทุนของรัฐบาลไปขยายกิจการได้ โดยไม่เก็บกองทุนละ 5 แสนบาท ในแต่ละปีรัฐบาลจัดสรรเงินให้กองทุนปีละ 30 ล้านบาท รวมกับเงินยกมาอีกจำนวนหนึ่ง กล่าวคือปี 2536 มีเงินคงเหลือยกมา 264.6 ล้านบาท รวมกับงบประมาณใหม่อีก 30 ล้านบาท และปี 2537 มียอดยกมาเหลือ 258.7 ล้านบาท รวมกับงบประมาณใหม่อีก 30 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน ปี 2536-2537 มีเงินยืมสมทบทั้งสิ้น 40.7 ล้านบาท จำนวนโครงการ 76 โครงการ ประชาชนได้รับประโยชน์เฉลี่ย 800 ครัวเรือน เนื่องจากการดำเนินงานเป็นไปในวงจำกัดและไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ คณะกรรมการ กชช.ภ. จึงเห็นชอบในหลักการให้ปรับปรุงองค์กรและรูปแบบการบริหารงานกองทุน เป็นองค์กรในสังกัดของธนาคารออมสิน ซึ่งมีความคล่องตัว และจำนวนบุคลากร รวมทั้งสามารถดำเนินการที่ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า โดยให้เป็นโครงการทดลองพิเศษ ภายใต้การบริหารของธนาคารออมสินไปก่อน เพื่อนำผลการศึกษามาประกอบการพิจารณาจัดทำแนวทางการดำเนินงานต่อไป

4.5 แผนงานกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

มีมาตรการหลัก 3 มาตรการ คือ ส่งเสริมการลงทุน การกระจายเงินทุนและระดมทุน และกองทุนเพื่อกระจายการผลิตและการจ้างงานสู่ภูมิภาค โดยจัดงบประมาณปี 2536 จำนวน 700 ล้านบาท ปี 2537 จำนวน 800 ล้านบาท รวม 1,500 ล้านบาท เพื่อดำเนินงานในด้านโครงสร้างพื้นฐาน จัดตั้งกองทุนร่วมทุน การจัดทำแผนลงทุนจังหวัด และการประชาสัมพันธ์

ผลการดำเนินงาน ในปี 2537 ได้มีการอนุมัติโครงการด้านเสริมบริการโครงการพื้นฐานเพิ่มอีก 19 โครงการ วงเงิน 358.3 ล้านบาท รวมกับปี 2536 จำนวน 21 โครงการ รวมทั้งสิ้น 40 โครงการ สำหรับแผนงานจัดตั้งกองทุนร่วมทุนนั้น

ขณะนี้บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมได้ร่วมทุนกับภาคเอกชน 5 โครงการ วงเงิน 16.2 ล้านบาท ส่วนการจัดทำแผนลงทุนจังหวัดและแผนต่อเนื่อง ปรากฏว่าดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว 62 จังหวัด อยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไข 10 จังหวัด อีก 3 จังหวัดกำลังอยู่ในขั้นตอนการร่างแผนลงทุนจังหวัดฉบับสมบูรณ์ ส่วนผลการดำเนินการทางด้านส่งเสริมการลงทุน ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่งนั้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) รัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ปรับปรุงนโยบายและหลักเกณฑ์การลงทุนใหม่เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2536 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในต่างจังหวัด โดยเฉพาะในเขต 3 เขต 1 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี และสมุทรสาคร เขต 2 ได้แก่ กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี สมุทรสงคราม สระบุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง เขต 3 ได้แก่ 60 จังหวัดที่เหลือ และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ชลบุรี สาธารณสุขของหลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร ได้แก่

เขต 1 ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 3 ปี สำหรับโครงการส่งออก และตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตที่ได้รับการส่งเสริมลงทุน และได้รับยกเว้นอากรขาเข้าวัตถุดิบจำเป็นที่ใช้ผลิตเพื่อส่งออกเป็นระยะเวลา 1 ปี

เขต 2 ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 3 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 7 ปี หากตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตที่ได้รับการส่งเสริมลงทุน และได้รับยกเว้นอากรขาเข้าวัตถุดิบจำเป็นที่ใช้ผลิตเพื่อส่งออกเป็นระยะเวลา 1 ปี

เขต 3 เป็นเขตที่รัฐบาลได้เน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยให้สิทธิและประโยชน์สูงสุดเพื่อจูงใจแก่โครงการที่ตั้งโรงงานหรือโยกย้ายโรงงานจากส่วนกลางเข้ามาอยู่ในเขตนี้ สิทธิและ

ประโยชน์พิเศษดังกล่าว ได้แก่ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สูงสุดเป็นระยะเวลา 8 ปี ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร (เดิมลดหย่อนกึ่งหนึ่ง) ลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบจำเป็นที่ใช้ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศเป็นระยะเวลา 5 ปี นอกจากนี้ยังลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 ให้อีก 5 ปี หลังจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้ว รวมทั้งอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา เป็น 2 เท่า เป็นระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้ และอนุญาตให้หักค่าติดตั้งหรือค่าก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิร้อยละ 25 ของเงินลงทุนในการนั้น นอกจากนั้นได้เพิ่มประเภทการลงทุนที่จะให้การส่งเสริมมากขึ้น โดยปรับประเภทกิจการที่เดิมระงับหรือให้ส่งเสริมแต่ต้องส่งออกส่วนใหญ่ ให้ไปตั้งในเขต 3 แทนโดยไม่ต้องส่งออก รวม 59 ประเภท

(2) รัฐบาลตระหนักดีว่า เพียงการเพิ่มสิทธิและประโยชน์ให้แก่โครงการลงทุนในต่างจังหวัด คงไม่สามารถกระตุ้นให้นักลงทุนสนใจลงทุนจำนวนมากตามที่คาดหวัง จึงจำเป็นต้องมีโครงการเสริมเพื่อผลักดันให้นักลงทุนเข้าใจและมองเห็นโอกาส สิ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปแล้ว คือ

(2.1) การจัดสัมมนานักลงทุนในภูมิภาคทั่วประเทศ ให้เข้าใจขั้นตอน ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ของการลงทุน เพื่อให้ นักลงทุนเกิดความมั่นใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น และให้ความกระจ่างเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์ของการลงทุนใน เขต 3

(2.2) จัดทำและดำเนินการตามโครงการอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตเพื่อสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดย่อมขึ้นมารองรับอุตสาหกรรมหลัก เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดย่อมของไทย มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตได้ ในการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจขึ้นเรียกว่า BUILD (BOI UNIT FOR INDUSTRIAL LINKAGE DEVELOPMENT) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเชื่อมโยง การประสานผู้ผลิตและผู้ซื้อมาพบปะแลกเปลี่ยนข้อ

คิดเห็น หรือให้เกิดการว่าจ้างเพื่อทำการผลิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังเป็นผู้เสนอแนะนโยบายในการกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนเป้าหมายที่จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษด้วยการให้สิทธิและประโยชน์เต็มที่ ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้ว 14 ประเภท เช่น การผลิตแม่พิมพ์ การขึ้นรูปโลหะ เป็นต้น

(2.3) การจัดทำและการดำเนินการตามโครงการพัฒนาผู้ประกอบการ รัฐบาลเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคให้ประสบความสำเร็จ นอกเหนือจากการผลักดันให้อุตสาหกรรมในส่วนกลางย้ายไปสู่ส่วนภูมิภาคแล้ว จะต้องมีการพัฒนาให้เกิดอุตสาหกรรมในท้องถิ่นนั้น โดยผู้ประกอบการในท้องถิ่นเอง ดังนั้น จึงได้ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจัดทำโครงการขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานทั่วไปและการผลิตของโรงงานขนาดใหญ่และทันสมัยใน ส่วนกลาง ให้กับทั้งผู้ประกอบการรายย่อยและรายใหญ่ในภูมิภาค ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการกลับไปพัฒนาธุรกิจของตนในภูมิภาคแล้ว ยังเป็นการสานต่อกับอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตด้วย

(3) ในช่วงระยะเวลาปีเศษที่ได้มีการใช้นโยบายส่งเสริมการลงทุนใหม่ ปรากฏว่าได้รับการตอบสนองจากภาคเอกชนในระดับที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จาก จำนวนคำขอรับการส่งเสริมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในช่วง 9 เดือนของปี 2536 ที่มีการใช้นโยบายใหม่ (เมษายน - ธันวาคม) มีจำนวนคำขอ ฯ สูงถึง 1,121 โครงการ ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าปี 2535 กว่า 3 เท่า คือ ปี 2535 มีเพียง 444 โครงการ ในจำนวนคำขอ ฯ ดังกล่าวเป็นโครงการในเขต 3 ถึงร้อยละ 66 จากเดิมที่มีเพียงร้อยละ 40 คือ จาก 170 โครงการ ในปี 2535 เป็น 800 โครงการในปี 2536 กิจกรรมที่มีการลงทุนในเขต 3 มากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมด้านแปรรูปผลผลิตการเกษตร รองลงมาได้แก่ กิจกรรมด้านบริการและสาธารณูปโภค เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง กิจกรรมโรงพยาบาล โรงแรม อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และพลาสติก จังหวัดในเขต 3 ที่มีการ

ลงทุนมากที่สุด คือ จังหวัดระยอง ปราจีนบุรี นครราชสีมา และสงขลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมทางด้านเขตอุตสาหกรรมและบริการสาธารณูปโภคระดับหนึ่งแล้ว และจังหวัดชายแดน เช่น เชียงราย และ ทนงคาย

(4) ความสนใจลงทุนในเขต 3 ยังคงมีต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คือ ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2537 มีจำนวนคำขอ ฯ ในเขต 3 รวม 493 โครงการ จากจำนวนทั้งหมด 728 โครงการ คิดเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับปีที่แล้ว ในจำนวน 493 โครงการนั้น มีเงินลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 220,000 ล้านบาท และก่อให้เกิดการจ้างงานประมาณ 100,000 คน

(5) แม้ว่าโครงการลงทุนได้เริ่มกระจายไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าโครงการยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ ซึ่งมีความพร้อมด้านบริการสาธารณูปโภคแล้วระดับหนึ่ง เช่น จังหวัดระยอง ปราจีนบุรี และนครราชสีมา เป็นต้น ในกรณีนี้คงต้องตระหนักว่า การที่จะผลักดันให้อุตสาหกรรมกระจายโดยสม่ำเสมอในทุกจังหวัด ด้วยมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพียงอย่างเดียวคงเป็นไปได้ไม่เต็มที่ จำเป็นที่ทุกฝ่ายในจังหวัดที่ต้องการให้มีการลงทุนมากจะต้องร่วมมือกันในการเสริมสร้างศักยภาพให้เพียงพอที่จะดึงให้นักลงทุนสนใจไปลงทุนในจังหวัดของตน

(6) การที่จำนวนคำขอ ฯ ในเขต 3 เพิ่มขึ้นอย่างมาก คงไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่านโยบายใหม่นี้ประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์จนกว่าจะได้มีการดำเนินงานตามโครงการนั้นอย่างแท้จริง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโครงการจะเปิดดำเนินการได้ต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 18 เดือน อย่างไรก็ตาม จากการติดตามความคืบหน้าของโครงการในเขต 3 ปรากฏว่ามีโครงการที่ได้รับอนุมัติไปรวมทั้งสิ้น 969 โครงการ ในจำนวนนี้ได้มารับบัตรส่งเสริมการลงทุนไปแล้ว 386 โครงการ และเริ่มดำเนินการในเบื้องต้นไปแล้วประมาณ 200 โครงการ มีเงินลงทุนถึง 47,000 ล้านบาท และจะสร้างงานในท้องถิ่นประมาณ 184,746 คน จากตัวเลขดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า นโยบายการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง

**สถิติการขอรับการส่งเสริมการลงทุน
กระจายตามเขตส่งเสริมการลงทุน**

เขต	2535			2536			ม.ค. - มี.ย. 2537		
	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
1	160	88.1	39,955	262	57.0	52,150	122	20.31	25,336
2	102	26.2	23,473	177	57.3	52,535	106	35.13	21,739
3	176	87.5	53,214	801	157.1	206,746	493	220.59	98,534
ไม่ระบุที่ตั้ง	6	11.2	2,017	15	7.4	1,232	7	1.00	2,085
รวม	444	213.0	118,659	1,255	278.8	312,663	728	277.03	147,694

**สถิติการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน
กระจายตามเขตส่งเสริมการลงทุน**

เขต	2535			2536			ม.ค. - มี.ย. 2537		
	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	จำนวนโครงการ	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
1	149	46.6	28,147	193	72.9	41,390	114	23.45	26,673
2	79	39.6	22,198	136	30.0	40,525	67	12.49	15,982
3	166	198.1	47,411	523	73.5	126,532	373	70.98	82,150
รวม	394	284.3	97,756	852	176.4	208,447	554	106.92	124,805

โครงการก่อสร้างทางสายหลัก

เป็น 4 ช่องจราจร และรถไฟรางคู่

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการคมนาคม โดยเน้นการสร้างเส้นทางคมนาคมทางบกให้กระจายและเชื่อมโยงสู่ภาคต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะจะขยายถนนให้มีช่องทางเดินรถแยกการจราจรเป็น 4 ช่องจราจรตลอดเส้นทางสายประธาน สำหรับรถไฟจะเร่งรัดปรับเป็นรางคู่ในเส้นทางที่มีความพร้อมนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการดังนี้

5.1 ก่อสร้างทางสายหลัก 4 ช่องจราจร

กระทรวงคมนาคมได้กำหนดแผนงานที่จะก่อสร้างทางสายหลักของประเทศให้มีช่องจราจรไป-กลับ 4 ช่องจราจร เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกแก่การเดินทางของรถยนต์ยานพาหนะบนเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพฯ กับศูนย์กลางเมืองหลักของแต่ละภาค รวมไปถึงการติดต่อกับชายแดนเพื่อนบ้านโดยรอบและจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระจายการพัฒนาไปยังภูมิภาคต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งมีระยะทางยาวทั้งหมด 1,891 กิโลเมตร ค่าก่อสร้างประมาณ 46,300 ล้านบาท และค่าจ้างสำรวจออกแบบ 400 ล้านบาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงินประมาณ 46,300 ล้านบาท โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2536 - 2542 ทั้งนี้

ชื่อโครงการ

ระยะทาง

ค่าก่อสร้าง

ระยะเวลาดำเนินการตามสัญญา

กำหนดใช้เงินงบประมาณและกู้เงินสมทบในการดำเนินการ

ต่อมาเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2536 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนงานตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ พร้อมทั้งมีความเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติม ซึ่งประเด็นหลักสำคัญ คือให้ร่นระยะเวลาดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นกว่าที่กำหนดไว้เดิม 6 ปี และให้เพิ่มเติมแผนการก่อสร้างทางสายหลักให้เป็น 4 ช่องจราจร ในเส้นทางบางสายขึ้นอีกด้วย

สำหรับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานที่กล่าวไว้ข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 จนถึงปัจจุบัน สรุปได้ ดังนี้

(1) โครงการของปีงบประมาณ 2536 กรมทางหลวงได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อทำการก่อสร้างทางสายหลักให้เป็น 4 ช่องจราจร จำนวน 1 สายทาง คือ ทางหลวงหมายเลข 4 ตอนอำเภออุบลูรี - ประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดดำเนินการ ทางช่วงดังกล่าวกรมทางหลวงได้ดำเนินการออกแบบและประกวดราคาหาผู้รับจ้าง รวมถึงเซ็นสัญญาเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

อำเภออุบลูรี - ประจวบคีรีขันธ์

29.531 กิโลเมตร

403,562,100 บาท

17 มีนาคม 2537 - 4 เมษายน 2539

(750 วัน)

(2) โครงการของปีงบประมาณ 2537 กรมทางหลวงได้เสนอโครงการก่อสร้างทางสายหลักให้เป็น 4 ช่องจราจร จำนวน 13 สายทาง ระยะทาง 759 กิโลเมตร ค่าก่อสร้าง 13,670 ล้านบาท (โครงการดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นสายทางตามแผนที่เคยเสนอคณะรัฐมนตรีไว้เดิมและได้รับอนุมัติแล้ว 9 สายทาง ระยะทาง 645 กิโลเมตร ค่าก่อสร้าง 16,100 ล้านบาท และอีกส่วนหนึ่งเป็นสายทางที่ปรับแผนเพิ่มเติมโดยเว้นจากปีหลังๆ ขึ้นมา เพื่อเร่งรัดงานให้แล้วเสร็จเร็วขึ้น ตามความเห็นและข้อ

สังเกตเพิ่มเติมจากคณะรัฐมนตรี จำนวน 4 สาย ระยะทาง 114 กิโลเมตร ค่าก่อสร้าง 2,570 ล้านบาท) ทั้งนี้ โดยกำหนดที่จะใช้เงินงบประมาณและเงินกู้สมทบในการดำเนินการ โดยที่ปี 2537 โครงการเหล่านี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ค่าก่อสร้างจำนวน 1,614 ล้านบาท ส่วนที่เหลือต้องผูกพันในปีต่อๆ ไป ผลการดำเนินงานสถานะปัจจุบันโครงการดังกล่าวในกลุ่มนี้กำลังอยู่ระหว่างการสำรวจและออกแบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละสายดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

สรุปความก้าวหน้าโครงการก่อสร้างทางสายหลักให้เป็น 4 ช่องจราจร ปีงบประมาณ 2537

ลำดับที่	หมายเลข ทางหลวง	ชื่อโครงการ	ระยะทาง (กม.)	ค่าก่อสร้าง (ลบ.)	กำหนดออกแบบ แล้วเสร็จ	การประกวดราคา
1	11	ลำปาง - ลำพูน	63	1,700	พ.ค. 37	สายทางเหล่านี้คาดว่าจะเริ่มทยอยประกวดราคาได้ตั้งแต่กลางปี 2537 เป็นต้นไป
2	1	นครสวรรค์ - กำแพงเพชร ตอนแยกไป อ.ลาดยาว - อ.คลองขลุง	57	1,400	พ.ค. 37	
3	1	พะเยา - เชียงราย ตอน อ.คลองขลุง - กำแพงเพชร	40	1,000	พ.ค. 37	ตามความพร้อมของแบบและข้อตกลงกับแหล่งเงินกู้
4	110	เชียงใหม่ - อ.แม่สาย ตอน อ.แม่จัน - อ.แม่สาย	19	500	พ.ค. 37	
5	2	นครราชสีมา - ขอนแก่น ตอนแยกไป อ.พิมาย - บ.สีดา	36	900	พ.ค. 37	
6	344	ตอน อ.บ้านฝ้าย - บ.ท่าพระ	32	800	พ.ค. 37	
7	4	อ.บ้านบึง - อ.แกลง	79	1,900	พ.ค. 37	ชุมพร - สุราษฎร์ธานี
8	41	ประจวบคีรีขันธ์ - ชุมพร ตอนประจวบคีรีขันธ์ - อ.ท่าแซะ	155	3,800	พ.ค. 37	
9	4	ชุมพร - สุราษฎร์ธานี ตอน ชุมพร - อ.หลังสวน	67	1,700	พ.ค. 37	พัทลุง - อ.หาดใหญ่ ตอน พัทลุง - สี่แยกคูหา
			65	1,600	พ.ค. 37	

ลำดับที่	หมายเลข ทางหลวง	ชื่อโครงการ	ระยะทาง (กม.)	ค่าก่อสร้าง (ลบ.)	กำหนดออกแบบ แล้วเสร็จ	การประกวดราคา
10	1	ตาก - ลำปาง ตอน อ.เกาะคา-ลำปาง (กม.581-593) รวมทางเข้า อ.เกาะคา	13	300	ธ.ค. 37	
11	1	ลำปาง - พะเยา ตอนปรับปรุงทางหลวงที่ลำปาง และงาว	30	800	ธ.ค. 37	
12	2	ขอนแก่น - อุดรธานี ตอนขอนแก่น - อ.น้ำพอง	29	420	มี.ค. 38	
13	41	ชุมพร-สุราษฎร์ธานี ตอน อ.ไชยา - แยกเข้าสู่สุราษฎร์ธานี	42	1,050	มี.ค. 38	
รวม			759	18,670		

- หมายเหตุ**
1. สายทางลำดับที่ 1 - 9 เป็นส่วนที่เคยเสนอไว้ตามแผนเดิม ซึ่ง ครม.ได้มีมติเห็นชอบแล้ว (มีสัญญาจ้างสำรวจออกแบบแล้ว)
  2. สายทางลำดับที่ 10 -13 เป็นสายทางที่ปรับแผนเพิ่มเติมเพื่อเร่งรัดให้งานแล้วเสร็จเร็วขึ้น ตามความเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมของ ครม.
  3. สายทางลำดับที่ 10 กรมทางหลวงกำลังสำรวจออกแบบ ลำดับที่ 11 จ้างสำรวจออกแบบแล้ว ลำดับที่ 12 และ 13 กำลังเตรียมจ้างสำรวจออกแบบ

(3) การเสนอโครงการใหม่ปี 2538

กรมทางหลวงได้เสนอของบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างทางสายหลักเป็น 4 ช่องจราจรต่อสำนักงบประมาณแล้ว จำนวน 8 สายทาง ระยะทาง 787 กิโลเมตร ค่าก่อสร้างประมาณ 18,580 ล้านบาท (ซึ่งสายทางเหล่านี้ประกอบด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ส่วนหนึ่งเป็นแผนเดิมที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบไว้แล้วมีจำนวน 5 สายทาง ระยะทาง 541 กิโลเมตร ค่าก่อสร้าง 12,330 ล้านบาท และอีกส่วนหนึ่งเป็น

การปรับแผนเพิ่มเติมขึ้น เพื่อเร่งรัดให้การดำเนินการแล้วเสร็จเร็วขึ้น ตามความเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรี มีจำนวน 3 สายทาง ระยะทาง 246 กิโลเมตร ค่าก่อสร้าง 6,250 ล้านบาท) รายละเอียดของโครงการดังกล่าว ตามตารางที่ 2 นอกจากนั้นได้เสนอของบประมาณเพื่อทำการว่าจ้างบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาให้ทำการสำรวจและออกแบบสายทางในส่วนที่เหลือของโครงการนี้ทั้งหมดอีกเป็นเงิน 118.354 ล้านบาทด้วย

ตารางที่ 2
รายชื่อสายทางที่ได้เสนอของบประมาณปี 2538
โครงการก่อสร้างทางสายหลักให้เป็น 4 ช่องจราจร

ลำดับที่	หมายเลขทางหลวง	ชื่อโครงการ	ระยะทาง (กม.)	ค่าก่อสร้าง (ลบ.)
1	1	กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง	227	5,900
2	2	ขอนแก่น - อุดรธานี		
		ตอน อ.น้ำพอง - อุดรธานี	83	1,180
3	3	อ.ขลุง - ตราด	41	1,100
4	41	ชุมพร - สุราษฎร์ธานี		
		ตอน อ.หลังสวน-อ.ไชยา	65	1,550
5	41	สุราษฎร์ธานี - พัทลุง		
		ตอน สุราษฎร์ธานี-อ.ทุ่งสง	125	2,600
6	1	พะเยา - แยกไป อ.แม่สรวย	71	1,800
7	2	อุดรธานี-หนองคาย	61	1,600
		(รวมทางเลี่ยงเมืองอุดรธานี)		
8	42	อ.จะนะ-ปัตตานี-นราธิวาส-อ.สุไหงโกลอก		
		ตอน แยกทางหลวงหมายเลข 43-ปัตตานี-นราธิวาส	114	2,850
		รวม	787	18,580

- หมายเหตุ** 1) สายทางลำดับที่ 1 - 5 เป็นแผนเดิมที่ ครม. ได้มีมติเห็นชอบแล้วและกรมทางหลวงกำลังอยู่ระหว่างเตรียมการจ้างสำรวจออกแบบ
- 2) สายทางลำดับที่ 6 - 8 เป็นสายทางที่ปรับแผนเพิ่มเติมเพื่อเร่งรัดให้งานแล้วเสร็จเร็วขึ้นตามความเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมของ ครม.

(4) **เงินกู้สมทบ** สายทางที่ได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการปี 2537 สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้แจ้งกรมทางหลวงเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2536 ว่าคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนกอนี้ต่างจากประเทศประจำปีงบประมาณ 2537 แล้ว โดยมีส่วนของโครงการก่อสร้างทางสายหลักเป็น 4 ช่องจราจร ของกรมทางหลวง จำนวน 320 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ (อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนของรายละเอียดทั้งหมดยังต้องมีการติดต่อกับแหล่งเงินกู้แต่ละแหล่งอีกครั้งหนึ่ง)

5.2 โครงการก่อสร้างทางรถไฟรางคู่

สำหรับการก่อสร้างทางรถไฟรางคู่ั้น กระทรวงคมนาคมมีโครงการก่อสร้างทางคู่ในเส้นทางรถไฟชานเมือง ระยะทาง 234 กิโลเมตร เพื่อเพิ่มความจุของทางเพื่อขยายขีดความสามารถในการให้บริการด้านการโดยสารและสินค้า โดยเฉพาะขบวนรถโดยสารชานเมือง ช่วยให้ขบวนรถวิ่งได้เร็วขึ้น และมีในช่วงเวลาว่างสำหรับการซ่อมบำรุงรักษาสภาพทางเพิ่มขึ้น และมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายขีดความสามารถในการให้บริการได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งขบวนการธรรมดาโดยสารชานเมือง ที่มีผู้โดยสาร
ใช้บริการในช่วงเช้าและเย็นเป็นจำนวนมาก รวม 4

- ช่วงสถานีคลองรังสิต - ลพบุรี
- ช่วงสถานีหัวหมาก - ฉะเชิงเทรา
- ช่วงสถานีบางซื่อ - นครปฐม
- ช่วงสถานีบ้านภาชี - มาบกะเบา

โดยจะใช้งบประมาณทั้งสิ้น 7,064 ล้านบาท
โดยแยกเป็นงบประมาณแผ่นดิน 3,539 ล้านบาท
เงินตราต่างประเทศ 3,525 ล้านบาท สามารถ
สรุปความก้าวหน้าจนถึงปัจจุบันได้ดังนี้

(1) ทางคู่ช่วงสถานีบางซื่อ - ตลิ่งชัน
ซึ่งการรถไฟ ฯ จะออกแบบรายละเอียดด้าน
วิศวกรรมโยธาเองนั้น ขณะนี้การออกแบบใกล้จะ
เสร็จเรียบร้อยแล้ว (ผลงาน 98.8 %) และได้ทยอย
ออกประกวดราคาจัดหาผู้รับเหมาดำเนินการแล้ว
ตามลำดับดังนี้

- (1.1) ถมดินคันทางรถไฟระหว่าง
สถานีบางซื่อ-บางบำหรุ ระยะทาง 5.492 กิโลเมตร
- (1.2) ถมดินคันทางรถไฟระหว่าง
สถานีบางบำหรุ-ชุมทางตลิ่งชัน ระยะทาง 3.588
กิโลเมตร
- (1.3) ก่อสร้างสะพานคอมโพสิต

สาย ได้แก่

- ระยะทาง 104 กิโลเมตร
- ระยะทาง 45 กิโลเมตร
- ระยะทาง 41 กิโลเมตร
- ระยะทาง 44 กิโลเมตร

และเสริมความมั่นคง โครงสร้างส่วนล่างเชิงลาด
คอสะพานพระรามหกด้านกรุงเทพฯ

(1.4) ปรับปรุงและเสริมความ
มั่นคงคอสะพานพระรามหก

(1.5) สร้างตะม่อคอนกรีตสำหรับ
สะพาน 4 แห่ง ที่ กม. 18+563, กม. 19+223, กม.
20+834 และ กม. 21+163

(2) ทางคู่ช่วงที่เหลื่อ การรถไฟ ฯ จะ
ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา ฯ ทำการออกแบบรายละเอียด
ด้านวิศวกรรมโยธาและการติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณ ฯ
เป็นลำดับแรก จากนั้นจะออกประกวดราคาหาผู้รับ
เหมาดำเนินการก่อสร้างต่อไป

การคัดเลือกบริษัทที่ปรึกษาเพื่อการออกแบบ
รายละเอียด ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 16
สิงหาคม 2536 ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณา
ของคณะกรรมการคัดเลือก ฯ

การปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขความยากจนของเกษตรกรว่าเป็นงานที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน และเป็นงานที่ต้องดำเนินการหลายด้านด้วยกัน จึงกำหนดนโยบายที่จะยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น มาตรการที่กำหนดไว้ประการหนึ่ง คือ การปรับปรุงระบบการผลิตทางการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยการกระจายการผลิตทางการเกษตรให้หลากหลายชนิดมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตรชนิดใหม่ๆ ที่จะเชื่อมโยงเข้ากับอุตสาหกรรมเกษตร ตลอดจนส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง รวมทั้งการทำประมงร่วมกับต่างประเทศ

เพื่อให้การปฏิรูปการเกษตรบรรลุตามแนวนโยบายที่วางไว้นี้ คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบการดำเนินงาน “แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ปี 2537 - 2539” เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2536 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย ซึ่งได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ และพริกไทย โดยปรับโครงสร้างและระบบการผลิตไปสู่กิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งดำเนินการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืช

สาระสำคัญและผลการดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร นับตั้งแต่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนนี้เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2536 จนถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2537 มีดังนี้

6.1 แนวนโยบาย แผนงานนี้ได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องตามนโยบายที่วางไว้ซึ่งเป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรครบวงจร ดังนี้

(1) ทางเลือกในการประกอบอาชีพทดแทนนั้น จะต้องให้ผลตอบแทนที่สูงกว่ากิจกรรมทางการเกษตรเดิมของเกษตรกร ซึ่งได้แก่ การทำนา การปลูกมันสำปะหลัง กาแฟและพริกไทย

(2) กิจกรรมทางเลือกต้องมีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของตลาด

(3) การปรับเปลี่ยนอาชีพกิจกรรมทางการเกษตรต้องด้วยความสมัครใจของเกษตรกร

(4) รัฐให้การสนับสนุนเกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

(4.1) การรับความรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตในกิจกรรมที่เกษตรกรปรับเปลี่ยน

(4.2) ปัจจัยการผลิตที่จำเป็น

(4.3) สินเชื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ และมีเงื่อนไขผ่อนปรน

(4.4) การช่วยเหลือด้านการตลาด

6.2 วัตถุประสงค์ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตในพื้นที่การปลูกพืชที่มีปัญหาด้าน ราคา ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ และพริกไทย ไปสู่กิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

6.3 พื้นที่ดำเนินการและเป้าหมาย

(1) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่ปลูกข้าว ประกอบด้วย พื้นที่ข้าวนาปรังในเขตพื้นที่ชลประทานลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา 22 จังหวัด พื้นที่ข้าวนาปรังในเขตและ

นอกเขตชลประทาน 54 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย ภาคเหนือ 17 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 16 จังหวัด และภาคกลาง 18 จังหวัด กับพื้นที่นาไม่เหมาะสม 46 จังหวัด คือ ภาคเหนือ 8 จังหวัด ภาคกลาง 12 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 16 จังหวัด และภาคใต้ 10 จังหวัด

(2) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ประกอบด้วย พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจมันสำปะหลัง 23 จังหวัด ประกอบด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด และภาคกลาง 6 จังหวัด กับพื้นที่นอกเขตเศรษฐกิจมันสำปะหลัง 18 จังหวัด คือ ภาคเหนือ 10 จังหวัด และภาคกลาง 8 จังหวัด

(3) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่ปลูกกาแฟภาคใต้ 6 จังหวัด

(4) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่ปลูกพริกไทย จังหวัด จันทบุรี

6.4 เป้าหมาย แผนปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตรปี 2537-2539 นี้ ได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรังและนาปีที่ไม่เหมาะสม ปีละไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ มันสำปะหลังปีละ 400,000 ไร่ กาแฟ ปีละ 70,000 ไร่ และพริกไทยไม่เกิน 2,000 ไร่ รวมปีละไม่ต่ำกว่า 1.47 ล้านไร่ (รวมทั้งสิ้น 4.9 ล้านไร่) โดยทดแทนด้วยการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ โคนม การปลูกผลไม้ ไร่นาสวนผสม ไม้โตเร็ว ไม้ดง พืชผัก ไม้ดอก-ไม้ประดับ และพืชอายุสั้น

สำหรับเป้าหมายการลดพื้นที่ปลูกพืชต่างๆ การส่งเสริมกิจกรรมอื่นๆ ทดแทน และกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

การลดพื้นที่พืชต่างๆ มีเป้าหมาย ดังนี้

พืชที่ลด	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	รวม
ข้าวนาปรังและนาไม่เหมาะสม	1,000,000	1,000,000	1,500,000	3,500,000
มันสำปะหลัง	400,000	400,000	400,000	1,200,000
กาแฟ	70,000	70,000	70,000	210,000
พริกไทย	2,000	-	-	2,000
รวม	1,472,000	1,470,000	1,970,000	4,912,000

การส่งเสริมกิจกรรมทดแทนมีเป้าหมาย ดังนี้

ชนิดพืช กิจกรรมทดแทน	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	รวม
รวม	1,472,000	1,470,000	1,970,000	4,912,000
- พืชอายุสั้น	400,000	400,000	400,000	1,200,000
- โคนเน้อ (ตัวละ 3 ไร่)	162,000 (50,000 ตัว)	193,000 (60,000 ตัว)	132,000 (40,000 ตัว)	487,000 (150,000 ตัว)
(ตัวละ 2 ไร่)	(6,000 ตัว)	(6,500 ตัว)	(6,000 ตัว)	(18,500 ตัว)
- โคนม (ตัวละ 5 ไร่)	50,000 (10,000 ตัว)	50,000 (10,000 ตัว)	50,000 (10,000 ตัว)	150,000 (30,000 ตัว)
- ไม้ผล	269,400	227,000	258,000	754,400
- ไร่นาสวนผสม	315,000	345,000	625,000	1,285,000
- ไม้ตง	150,000	130,000	250,000	530,000
- ไม้โตเร็ว	100,000	100,000	230,000	430,000
- พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ	25,600	25,000	25,000	75,600

กิจกรรมของกรมส่งเสริมการเกษตรมีเป้าหมาย ดังนี้

กิจกรรมทดแทน	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539	รวม
- ไม้ผล	209,400	170,000	200,000	579,400
- ไร่นาสวนผสม	315,000	345,000	625,000	1,285,000
- ไม้ตง	150,000	130,000	250,000	530,000
- พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ	25,600	25,000	25,000	75,000
รวม	700,000	670,000	1,100,000	2,470,000

โดยสรุปแล้ว แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อปรับลดพื้นที่เพาะปลูกพืชที่มีปัญหาด้านราคา 4 ชนิด รวม 4.9 ล้านไร่ โดยจะดำเนินการปรับลดจากพื้นที่ที่เพาะปลูกในปัจจุบัน ดังนี้

	ประมาณพื้นที่ เพาะปลูกปัจจุบัน ไร่	พื้นที่ปรับลดใน 3 ปี	
ข้าวนาปรังและนาที่ไม่เหมาะสม	6,000,000 *	3,500,000	58.33
มันสำปะหลัง	9,000,000	1,200,000	13.33
กาแฟ	500,000	210,000	42.00
พริกไทย	20,076	2,000	9.96
รวม	25,520,076	4,912,000	31.65

(* คิดจากพื้นที่ปลูกนาปรังสูงสุด)

และการแนะนำกิจกรรมการเกษตร 8 ชนิดเข้ามาทดแทน สรุปได้ดังต่อไปนี้

พืชทดแทน	พื้นที่ปรับลดใน 3 ปี	
	ไร่	ร้อยละ
พืชอายุสั้น (ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วเขียว)	1,200,000	24%
โคเนื้อ (ตัวละ 2-3 ไร่)	(487,000 ตัว)	10%
โคนม (ตัวละ 5 ไร่)	(150,000 ตัว)	3%
ไม้ผล (มะม่วง ส้มโอ มะขามหวาน ทุเรียน)	754,000	15%
ไร่นาสวนผสม	1,285,000	26%
ไม้ดง	530,000	11%
ไม้โตเร็ว (ยูคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์)	430,000	9%
พืชผัก ดอกไม้ประดับ	75,000	1.5%
รวม	4,912,000	100

6.5 ขั้นตอนดำเนินงาน

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ มีดังนี้

(1) ประชาสัมพันธ์และชี้แจงเกษตรกรให้เข้าร่วมโครงการโดยสมัครใจ

(2) คัดเลือกพื้นที่และสำรวจความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย

(3) เสนอกิจกรรมทดแทนเป็นทางเลือกให้เกษตรกรพิจารณา ซึ่งกิจกรรมทดแทน จะต้อง

- มีความเหมาะสมกับศักยภาพ

ของพื้นที่

- ให้ผลตอบแทนไม่น้อยกว่าพืช

เดิม

- ตลาดมีความต้องการ

(4) เกษตรกรพิจารณาทางเลือกและตัดสินใจว่าจะเลือกกิจกรรมการเกษตรอะไร เช่น สวนไม้ผล ไร่นาสวนผสม ปศุสัตว์ ฯลฯ

(5) รัฐบาลจัดงบประมาณสนับสนุนและให้ความสนับสนุนในด้านการลงทุนโดย

(5.1) กรณีที่ดินที่ปลูกข้าวและมันสำปะหลัง จัดหาสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ (ร้อยละ 5 ต่อปี) อุดหนุนปัจจัยการผลิตบางส่วน จัดหาแหล่งน้ำประจำไร่นาเพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ และสนับสนุนและบริการด้านวิชาการ

(5.2) กรณีที่ดินที่ปลูกกาแฟและพริกไทย จ่ายเงินเป็นค่าสงเคราะห์การปลูกพืชแทนให้แก่เกษตรกร ไร่ละ 6,800 บาท และสนับสนุนและบริการด้านวิชาการ

(5.3) สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นา จะต้องออก

เงินสมทบ 5,000 บาทต่อราย หรือสามารถขอสินเชื่อจากโครงการได้

(6) ให้การสนับสนุนด้านการตลาดโดยประสานงานหาแหล่งรับซื้อผลผลิต กำหนดชนิดพืชที่จะผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

(7) ติดตามช่วยเหลือ ให้คำแนะนำทั้งทางด้านวิชาการและการควบคุมการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

6.6 การบริหารโครงการ

(1) ส่วนกลาง คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร เป็นผู้บริหารโครงการ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน และมีคณะกรรมการประสานงานโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร เป็นองค์กรประสานงานให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมาย ประกอบด้วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน

(2) ส่วนภูมิภาค มีคณะกรรมการปฏิบัติการโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรระดับจังหวัด รับผิดชอบการปฏิบัติงานและประสานงานในพื้นที่แต่ละจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน

6.7 ค่าใช้จ่าย งบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดของแผนงาน 3 ปี (2537-2539) รวมเป็นเงิน 65,874 ล้านบาท โดยแยกได้ตามแต่ละช่วงของแผนงาน ดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	2537	2538	2539	2540-53	รวม
รายการ					
● สินเชื่อ	6,900	7,497	11,433	7,926	33,756
● อุดหนุนปัจจัย การผลิตและ แหล่งน้ำสนับสนุน*	2,650	2,940	3,572	-	9,162
● งบดำเนินการ*	180	270	330	-	780
● เงินชดเชยส่วน ต่างดอกเบี้ยและ ค่าดำเนินงาน สินเชื่อ ธ.ก.ส.*	540	1,013	1,605	18,968	22,126
รวม	10,270	11,720	16,940	26,894	65,824

* เป็นงบประมาณจ่ายขาด

การดำเนินงานด้านสินเชื่อ นั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะเป็นผู้ดำเนินการให้เงินกู้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นค่าลงทุนในการทำกิจกรรมทดแทนถาวรที่กำหนดตามโครงการ โดยรวมระยะเวลาของการดำเนินงาน

สินเชื่อทั้งหมด 17 ปี คือตั้งแต่ 2537-2553 สำหรับการเบิกจ่ายเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ให้แก่เกษตรกรในระยะเวลา 17 ปี วงเงิน รวม 142,962 ล้านบาทนั้น มีแผนการเบิกจ่าย ดังนี้

ปี 2537	วงเงินเบิกจ่ายเงินกู้ประมาณ	6,900 ล้านบาท
ปี 2538	วงเงินเบิกจ่ายเงินกู้ประมาณ	8,876 ล้านบาท
ปี 2539	วงเงินเบิกจ่ายเงินกู้ประมาณ	14,352 ล้านบาท
ปี 2540-2553	วงเงินเบิกจ่ายเงินกู้ประมาณ	112,834 ล้านบาท

6.8 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) รายได้เกษตรกร

(1.1) ในปี 2537 ในพื้นที่เป้าหมาย 1.472 ล้านไร่ คาดว่าเกษตรกรจะได้รับรายได้ 19,500 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เคยได้รับประมาณ 7,000 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเป็น 2.8 เท่า

- การลดพื้นที่ปลูกข้าว 1 ล้านไร่ คาดว่าจะมีรายได้สุทธิรวมประมาณ 13,955 ล้านบาท

เป็นรายได้จากกิจกรรมไร่นาสวนผสม พืชอายุสั้น ไม้ผล โค่นม ไม้ตง พืชผัก ไม้ดอก และโคเนื้อ 5,300 3,600 2,830 1,205 380 325 และ 315 ล้านบาท ตามลำดับ ในขณะที่เดิมจะได้รับรายได้จากการปลูกข้าวเพียงประมาณ 5,025 ล้านบาท

- การลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 4 แสนไร่ คาดว่าจะมีรายได้สุทธิรวมประมาณ 4,480 ล้านบาท เป็นรายได้จากกิจกรรม ยุคาลิปตัส ไร่นา

สวนผสม ไม้ผล ไม้ดง โคนเนื้อ และโคนมทดแทน 1,060 1,000 885 470 และ 300 ล้านบาท ตามลำดับ ในขณะที่เดิมจะได้รับรายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเพียงประมาณ 1,920 ล้านบาท

- การลดพื้นที่ปลูกกาแฟ 7 หมื่นไร่ คาดว่าจะได้รับรายได้สุทธิรวมประมาณ 1,090 ล้านบาท เป็นรายได้จากกิจกรรมไม้ผลและโคนเนื้อทดแทน 1,030 และ 60 ล้านบาท ตามลำดับ ในขณะที่เดิมจะได้รับรายได้จากการปลูกกาแฟเพียงประมาณ 315 ล้านบาท

- การลดพื้นที่ปลูกพริกไทย 2 พันไร่ คาดว่าจะได้รับรายได้สุทธิจากการปลูกไม้ผลทดแทนรวมประมาณ 35 ล้านบาท ในขณะที่เดิมจะได้รับรายได้จากการปลูกพริกไทย เพียงประมาณ 20 ล้านบาท

(1.2) การดำเนินการตามแผนฯ (ปี 2537-2539) ในพื้นที่เป้าหมาย 4,912 ล้านไร่ คาดว่าเกษตรกรจะได้รับรายได้ 66,500 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เคยได้รับ 23,700 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 2.8 เท่า

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินนโยบายการเกษตรร่วมของกลุ่มประชาคมยุโรปนั้น ได้มีผลกระทบต่อตลาดมันสำปะหลัง และข้าว ทำให้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง และส่งผลให้ราคาพืชดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร ดังนั้น การดำเนินงานตามโครงการนี้มีส่วนสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการนี้ได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก

(2) เศรษฐกิจส่วนรวม โครงการนี้จะมีผลต่อเศรษฐกิจส่วนรวมโดย

- การเพิ่มการส่งออกและลดการนำเข้า
- การเพิ่มอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ
- การสนับสนุนเขตส่งเสริมการผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร
- การลดภาระของภาครัฐในการ

จ่ายเงินอุดหนุนและการแก้ปัญหาสินค้าเกษตรประจำทุกปี

6.9 ผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานตามแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร จนถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2537 ในส่วนที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายนั้น มีดังนี้

(1) ด้านการผลิตการเกษตร

- เกษตรกรจัดทำแผนการผลิตแล้ว จำนวน 129,838 ราย พื้นที่ 853,834 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 122 ของพื้นที่เป้าหมาย 700,000 ไร่) ที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ)

- คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอและระดับจังหวัด อนุมัติแผนการผลิตและให้ความเห็นชอบแผนสินเชื่อของเกษตรกรแล้ว 119,383 ราย พื้นที่ 711,121 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 101.59 ของเป้าหมาย 700,000 ไร่) สินเชื่อ 4,685.4 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 96 ของเป้าหมายสินเชื่อ จำนวน 4,889 ล้านบาท ที่จัดสรรให้จังหวัด)

(2) ด้านสินเชื่อ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อนุมัติเงินกู้แล้ว 21,322 ราย เงินสินเชื่อ 1,259.3 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26 ของเป้าหมายสินเชื่อรวม (4,889 ล้านบาท)

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จ่ายเงินกู้แล้ว 9,796 ราย เป็นเงินสินเชื่อ 475 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.7 ของเป้าหมายสินเชื่อรวม (4,889 ล้านบาท)

(3) ด้านปัจจัยการผลิต

(3.1) มีจังหวัดที่ขออนุมัติจัดซื้อปัจจัยการผลิตแล้ว โดยแยกชนิดของปัจจัยการผลิตได้ดังนี้

- ไม้ผล ไม้ยืนต้น 14,926,036 ต้น
- พืชไร่ - พืชผัก 568,808 กิโลกรัม

(3.2) ส่งมอบปัจจัยการผลิตแล้ว โดยแยกชนิดของปัจจัยการผลิตได้ดังนี้

- ไม้ผล ไม้ยืนต้น 2,921,915 ต้น
- พืชไร่ พืชผัก 99,424 กิโลกรัม

(4) สรุป

ผลความสำเร็จในการดำเนินนโยบายใหม่ของรัฐบาล คือ การปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรนี้ จะทำให้พี่น้องเกษตรกรซึ่ง

เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ มีโอกาสปรับเปลี่ยนอาชีพตามความเหมาะสม และตามสภาพของพื้นที่ โดยรัฐบาลได้ส่งเสริมเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ และส่งเสริมขยายตลาดสินค้าที่เกษตรกรผลิตให้ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

การแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกร

ปัญหานี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะสมมานาน แม้ว่าในระยะที่ผ่านมา ได้มีการวางนโยบายและพยายามแก้ไขปัญหามิให้ผ่อนคลายลง แต่ก็ยังไม่มีการแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรอย่างจริงจัง รัฐบาลชุดปัจจุบันเห็นความสำคัญของปัญหานี้ และได้กำหนดเป็นนโยบายที่จะดำเนินการแก้ไข นับแต่เริ่มเข้ารับบริหารประเทศ โดยระบุเป็นข้อที่ 8 ในการแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2536 นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกร” มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นกรรมการ และเลขาธิการ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ที่สำคัญคือ พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินในระบบและนอกระบบ ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต การตลาดและรายได้ของเกษตรกร ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการฯ รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรีภายใน 90 วัน นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

คณะกรรมการฯ ได้เสนอรายงานเบื้องต้นต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อ 20 พฤษภาคม 2536 ว่า เนื่องจากระยะเวลาที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการค่อนข้างจำกัด จึงได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรในระบบที่มีอยู่ กับหน่วยราชการ และสถาบันการเงินของรัฐเป็นลำดับแรก และผลการพิจารณาสรุปได้ดังนี้

7.1 การสำรวจหนี้สินในโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลในอดีตให้การส่งเสริมและสนับสนุน ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นหนี้ค้ำชาระกับส่วนงานต่างๆ

ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาเหตุของหนี้ค้ำชาระ ได้แก่

(1) ส่วนราชการดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล และขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีความซ้ำซ้อนในการให้สินเชื่อ

(2) โครงการที่รัฐบาลให้การส่งเสริมไม่เหมาะสมในการปฏิบัติทั้งด้านสภาพพื้นที่ อาทิ ชาติความอุดมสมบูรณ์ ชาติปัจจัยพื้นฐาน และชาติเทคโนโลยี และการติดตามโครงการไม่ต่อเนื่อง

(3) เกษตรกรประสบปัญหาภัยธรรมชาติ รวมทั้งราคาตลาดของผลิตผลต่ำกว่าราคาตลาดที่คาดหวังไว้

(4) ปัญหาความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรและปัญหาในตัวเกษตรกรเอง เช่น ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ คิดว่าเป็นเงินที่รัฐให้เปล่า และจงใจบิดพลิ้ว หรือตัวเกษตรกรเองเสียชีวิตหรือวิกลจริต

7.2 การแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรที่มีอยู่กับหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจมี 2 แนวทาง ดังนี้

(1) การจำหน่ายหนี้สินของเกษตรกรให้เป็นหนี้สูญ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้ หนี้ค้ำชาระซึ่งหมายถึง ต้นเงินกู้ และ/หรือดอกเบี้ยที่กำหนดชำระแล้ว แต่เกษตรกรยังไม่สามารถชำระคืนได้ ซึ่งหากเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 7 ประการดังต่อไปนี้แล้ว จัดเป็นหนี้ค้ำชาระที่สมควรจำหน่ายเป็นหนี้สูญ ได้แก่

(1.1) หนี้ค้ำชาระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมหรือสงเคราะห์ของรัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบัน

(1.2) เกษตรกรและสถาบัน

เกษตรกรได้ร่วมมือดำเนินโครงการดังกล่าวทุกประการแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากโครงการไม่เหมาะสมหรือเป็นไปได้ เกิดเหตุสูญเสียหรือภัยพิบัติ

(1.3) หนี้ที่ขาดอายุความ หรือมีผู้รับสภาพความผิดทางแพ่ง ทั้งๆ ที่มีได้มีส่วนได้ส่วนเสียในเงินกู้ยืม เช่น ชำรษาการต้องรับใช้หนี้แทนเกษตรกรผู้กู้

(1.4) เกษตรกรไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(1.5) เกษตรกรยากจนและไม่สามารถชำระหนี้ได้จริงๆ

(1.6) การบังคับชำระหนี้ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

(1.7) การติดตามทวงถามหนี้เป็นภาระแก่หน่วยงานของรัฐที่ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องเสียไป

(2) การปรับปรุงหนี้ค้ำชำระของเกษตรกร

สำหรับหนี้ค้ำชำระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในวิสัยที่เกษตรกรสามารถชำระคืนได้ คณะกรรมการฯ จะพิจารณาหลักเกณฑ์ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการว่าเป็นโครงการที่มีคู่ทางดำเนินต่อไปได้อีกหรือไม่ ถ้าได้รับการฟื้นฟูหรือได้รับการปรับปรุงใหม่ และกำหนดมาตรการผ่อนปรนให้แก่เกษตรกร โดยการยืดอายุการใช้หนี้เดิมออกไป การลดอัตราดอกเบี้ย การงดคิดดอกเบี้ย การให้เงินกู้ใหม่เพื่อการฟื้นฟู และ/หรือ ปรับปรุงโครงการด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ

7.3 ผลการดำเนินการจำหน่ายหนี้สูญและการปรับปรุงหนี้ขาดแรก คณะกรรมการฯ ได้ประมวลการตัดหนี้สูญของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจรวม 100 โครงการ จำนวนเงินทั้งสิ้น 1,119.63 ล้านบาท เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรจะได้รับประโยชน์ 218,098 ราย และ 2,142 สถาบัน ตามลำดับ และโครงการที่อยู่ในข่ายที่สมควรทำการปรับปรุงหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (อภส.) ได้เสนอให้มีการลดหย่อนอัตราดอกเบี้ยให้แก่เกษตรกร 23,199 ราย จำนวนเงิน 973 ล้านบาท

แยกเป็นหนี้ค้ำชำระของเกษตรกรในโครงการสนองนโยบายของรัฐบาล 61 โครงการ จำนวนเงิน 623 ล้านบาท เกษตรกร 9,944 ราย และเป็นหนี้ค้ำชำระของเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติ จำนวน 350 ล้านบาท จำนวนเกษตรกร 13,255 ราย

7.4 คณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติ (กบส.) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักเกณฑ์และแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินในระบบของเกษตรกรที่มีอยู่กับส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตามที่คณะกรรมการพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรเสนอ เมื่อ 6 กรกฎาคม 2536 และได้เพิ่มเติมองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติ (กบส.)” มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานใหญ่ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้

- กำหนดนโยบายและแนวทางสินเชื่อเกษตรให้สอดคล้องกับการผลิตและการตลาด

- ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานสินเชื่อเกษตร โดยให้มีหน่วยงานรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียวคือ กบส.

- ประสานแผนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

- ปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาคเกษตรกรรมให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

- แก้ไขและปรับปรุงหนี้ค้ำชำระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ปัจจุบันคณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติ (กบส.) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นช่วยปฏิบัติงาน ได้แก่ คณะอนุกรรมการปรับปรุงหนี้ค้ำชำระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร (อปก.) เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองข้อมูลที่ส่วนงานต่างๆ เสนอขอจำหน่ายหนี้สูญและปรับปรุงหนี้ พร้อมทั้งเสนอมาตรการในการปรับปรุงหนี้ให้กับส่วนงานที่เสนอมา และได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอีก 3 ชุด เพื่อแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละด้าน ในการปรับปรุงหนี้ ประกอบด้วย หนึ่ง คณะอนุกรรมการด้านจำหน่ายหนี้สูญ สอง คณะอนุกรรมการด้านปรับปรุงหนี้ และพัฒนายุทธศาสตร์

สาม คณะอนุกรรมการด้านนโยบายและแผน นอกจากนี้ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติส่วนจังหวัดและส่วนอำเภอ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของ กบส. ในท้องที่ โดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ผู้แทนส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการและผู้แทน ธกส. เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษากองทุนและเงินทุนหมุนเวียนที่เกี่ยวกับการเกษตรและพัฒนาชนบท เพื่อประโยชน์ในการบริหารกองทุนซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(1) ผลการดำเนินงานของ กบส. ที่ผ่านมา

(1.1) กบส. ได้เสนอหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบที่มีหลักทรัพย์เป็นประกัน เช่น เอกสารสิทธิ์ที่ดิน โดยการขยายขอบเขตการดำเนินงานตามข้อบังคับฉบับที่ 16 ของ ธกส. ว่าด้วยการให้เกษตรกรกู้เงินระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 30 สิงหาคม 2536 และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) ซึ่งมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อปลดปล่อยหนี้สินเดิมของเกษตรกรที่ยากจน พ.ศ. 2533 (สปน. 33) ได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานของกองทุน ฯ ให้กว้างขวาง และเรียกชื่อใหม่ว่า “กองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน พ.ศ. 2536 (สปน. 36)”

(1.2) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2536 ตามที่ กบส. เสนอดำเนินการตั้งหนี้ในระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบโดยวิธีการข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อใช้ดำเนินการในปี 2537 และให้กระทรวงการคลังจัดหาเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำให้แก่ ธกส. จำนวน 2,000 ล้านบาท โดย ธกส. สาขาจังหวัดทั่วประเทศนำไปปล่อยกู้ 1,620 ล้านบาท และ ธกส. จัดสรรให้แก่สหกรณ์การเกษตร จำนวน 76 สหกรณ์ สหกรณ์ละ 5 ล้านบาท นำไป

ให้แก่สมาชิกผู้ ส่วนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับเงินจัดสรรจากงบประมาณ 240 ล้านบาท สำหรับกองทุน สปน. 36 ส่วน สปน. 33 ยังมีเงินเหลืออยู่อีก 50 ล้านบาท

(1.3) การดำเนินงานของ กบส. ในด้านการจำหน่ายหนี้สูญ ตามที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จำหน่ายหนี้สูญ จำนวน 100 โครงการ และโครงการที่ส่วนราชการเสนอขอจำหน่ายหนี้สูญเพิ่มเติม 26 โครงการนั้น จนถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2537 คณะกรรมการ กบส. พิจารณาจำหน่ายหนี้สูญไปแล้ว 25 โครงการ จำนวนเงิน 204.8 ล้านบาท เกษตรกรได้รับประโยชน์ 65,718 ราย และในขั้นตอนปฏิบัติ ขณะนี้กรมบัญชีกลางอนุมัติให้จำหน่ายหนี้สูญแล้ว 9 โครงการ จำนวนเงิน 102.4 ล้านบาท เกษตรกรได้รับประโยชน์ 28,557 ราย

(1.4) ทางด้านการปรับปรุงหนี้ซึ่งประกอบด้วย โครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ปรับปรุงหนี้ 61 โครงการ โครงการที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เสนอขอปรับปรุงหนี้เพิ่มเติม 26 โครงการ และโครงการที่กรมประชาสัมพันธ์เสนอขอปรับปรุงหนี้เพิ่มอีก 3 โครงการนั้น จนถึงวันที่ 18 กรกฎาคม 2537 คณะกรรมการ กบส. ได้ทำการปรับปรุงหนี้ในส่วน ของโครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ปรับปรุงหนี้แล้ว จำนวน 46 โครงการ มีเกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 25,607 ราย รัฐบาลใช้เงินช่วยเหลือเกษตรกรจำนวน 2,096.16 ล้านบาท นอกจากนี้ มีโครงการที่ฝ่ายจัดการ ธกส. ขอดถอนเรื่อง เนื่องจากเกษตรกรชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว หรือชำระหนี้เป็นส่วนใหญ่แล้ว จำนวน 3 โครงการ ที่เหลืออีก 20 โครงการ อยู่ระหว่างรวบรวมข้อมูลเสนอ กบส. สำหรับโครงการที่ปรับปรุงหนี้ ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงไหม การเลี้ยงกุ้ง และอื่นๆ

ผลการดำเนินงานของ กบส. (10 สิงหาคม 2537)

1. ผลการดำเนินงานจำหน่ายหนี้สูญ			
1.1	โครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จำหน่ายหนี้สูญเมื่อ 6 ก.ค. 37	100	โครงการ
	คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จำหน่ายหนี้สูญแล้ว	8	..
	โครงการที่มีข้อยุติเป็นอย่างอื่น	12	..
	(เจ้าของโครงการชดอณเรื่อง, มีการชำระคืนเงินกู้แก่โครงการแล้ว)		
	โครงการที่ยังมิได้ส่งข้อมูลให้ กบส.	2	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ		
	ปรับปรุงหนี้ค้างชำระและปัญหารายได้เกษตรกร	62	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างรอการพิจารณาจากกรมบัญชีกลาง	16	..
1.2	โครงการที่ส่วนราชการเสนอขอจำหน่ายหนี้สูญเพิ่มเติม	26	โครงการ
	โครงการที่มีข้อยุติเป็นอย่างอื่น	5	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ		
	ปรับปรุงหนี้ค้างชำระ ฯ	20	..
	โครงการที่มีการอนุมัติให้จำหน่ายหนี้สูญ	1	..
2. ผลการดำเนินงานปรับปรุงหนี้			
2.1	โครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ปรับปรุงหนี้ เมื่อ 6 ก.ค. 37	61	โครงการ
	คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ปรับปรุงหนี้แล้ว	38	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างการเสนอ กบส.	1	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการ ธกส.	1	..
	โครงการที่ ธกส. ชดอณเรื่อง	3	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูล	18	..
2.2	โครงการที่ ธกส. เสนอขอปรับปรุงหนี้เพิ่มเติม	26	โครงการ
	คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ปรับปรุงหนี้แล้ว	8	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา	16	..
	โครงการที่อยู่ระหว่างรอเสนอ กบส. พิจารณา	2	..
2.3	โครงการที่กรมประชาสัมพันธ์เสนอเพิ่มเติม	3	โครงการ
	โครงการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ		
	ปรับปรุงหนี้และพัฒนารายได้ (อนค.)	3	..

การเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและออกเอกสารสิทธิ

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 เกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ความว่า “เร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและการออกเอกสารสิทธิเพื่อกระจายสิทธิการถือครองที่ดินให้แก่ราษฎรผู้ยากไร้ และเกษตรกรที่ครอบครองทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ โดยจะปรับปรุงกลไกการบริหารและการจัดการของรัฐ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 4 ล้านไร่” และเพื่อให้เป็นไปตามแนวนโยบายดังกล่าว รัฐบาลได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนี้

1. การเร่งรัดการปฏิบัติงาน

1.1 อนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยกรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม ให้กับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จนถึงปีงบประมาณ 2537 นี้ มีเนื้อที่ 45.3 ล้านไร่

1.2 เร่งรัดขั้นตอนในการประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน ในขั้นตอนการเสนอร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน ให้รวดเร็วขึ้น จากระยะเวลาประมาณ 1 ปี เหลือเพียง 6 เดือน

1.3 จัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อช่วยเร่งรัดการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น

1.4 ส.ป.ก. ได้ปรับปรุงกลไกในการบริหารและการจัดการ ตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปที่ดินของประเทศไทย เป็นไปโดยล่าช้า ก็เพราะประชาชน

ผู้ถือครองที่ดินโดยไม่มีกรรมสิทธิ์ เนื่องจากเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมตัวกันต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเกรงว่าเมื่อมีการปฏิรูปที่ดิน จะต้องกระจายสิทธิในที่ดินไปให้บุคคลอื่น ทำให้ตนเองสูญเสียที่ดินบางส่วน นอกจากมีการต่อต้านมิให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เข้าดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว ยังได้รวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้อีกด้วย รัฐบาลจึงมีมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาดังนี้

2.1 ใช้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 โดยมีนโยบายปฏิรูปที่ดินแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การจัดสิทธิในที่ดินแก่เกษตรกรสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมาย

2.1.1 ผู้ครอบครองที่ดินอยู่ก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ จะมีสิทธิในที่ดินโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ซึ่งมีหลักการให้นำพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีประชาชนเข้าอยู่อาศัย และทำประโยชน์อย่างถาวร เสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อมีมติให้นำมาปฏิรูปที่ดินแล้ว จึงประกาศพระราชกฤษฎีกาเป็นเขตปฏิรูปที่ดินอันมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติโดยปริยาย

2.1.2 เมื่อมีการดำเนินกระบวนการตามกฎหมายคัดเลือกให้เกษตรกรได้มีสิทธิในที่ดิน และมอบเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 แล้ว หากเกษตรกรผู้นั้นเห็นว่าตนเองครอบครองที่ดินนั้นมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตป่าไม้ถาวร จะมีสิทธิยื่นคำร้องพร้อมแสดงหลักฐานที่เป็นเอกสารทางราชการต่อคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อพิสูจน์สิทธิของตน หากหลักฐานเอกสารราชการไม่ชัดเจน ยังมีสิทธิพิสูจน์สิทธิ โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็น

หลักฐานได้ หากคณะกรรมการมีมติว่าผู้ยื่นคำร้องครอบครองที่ดินมาก่อนการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตป่าดงดิบ ส.ป.ก. จะส่งบัญชีรายชื่อพร้อมทั้งเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป

2.2 ส.ป.ก. ได้ดำเนินการเพิ่มคุณค่าของเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ได้ใกล้เคียงกับโฉนด หรือ น.ส. 3 ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนี้

2.2.1 ประสานงานกับธนาคารของรัฐบาล ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และธนาคารกรุงไทย ในการใช้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร ทั้งนี้ ส.ป.ก. ใช้เงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมส่วนหนึ่ง ในการค้ำประกันหนี้สินของเกษตรกร นอกจากนี้แล้ว ยังสามารถใช้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ในการเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล ได้แก่ แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร และโครงการส่งเสริมการปลูกป่า ฯ เป็นต้น

2.2.2 การใช้เอกสาร ส.ป.ก.4-01 เป็นหลักทรัพย์สินในการประกันตัวผู้ต้องหาคดีอาญาโดยส.ป.ก. ได้ประสานงานกับ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมตำรวจ เพื่อใช้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้

เป็นประโยชน์ได้ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ผลการดำเนินงานโดยสรุป

ผลการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ 2518-2535 ที่ผ่านมาส.ป.ก. จัดที่ดินได้รวมทั้งหมด 3.3 ล้านไร่ ในช่วงรัฐบาลปัจจุบัน ส.ป.ก. ได้ปรับกลไกในการบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนปรับใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน ทำให้ผลการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเป็นผลสำเร็จได้ตามนโยบายที่รัฐได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาเป็นผลงานตามลำดับดังนี้

3.1 ปีงบประมาณ 2536 ได้ตั้งแผนงานปฏิรูปที่ดินไว้ว่าจะดำเนินการได้ 4 ล้านไร่ เมื่อสิ้นปี 2536 ส.ป.ก. สามารถดำเนินการได้เกินเป้าหมายที่ตั้งแผนไว้ ได้ผลงานถึง 4.5 ล้านไร่

3.2 ปีงบประมาณ 2537 ได้ตั้งแผนงานปฏิรูปที่ดินไว้ 6 ล้านไร่ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2537 ส.ป.ก. สามารถดำเนินการได้เกินเป้าหมายตามแผนได้อีก ได้ผลงานทั้งสิ้นเป็นจำนวนถึง 7 ล้านไร่

3.3 สรุปผลการดำเนินงานในรอบสองปีของรัฐบาล (ตั้งแต่ 15 ตุลาคม 2535 - 30 กันยายน 2537) โดย ส.ป.ก. ได้ดำเนินการจัดที่ดินให้เกษตรกรได้ทั้งหมด เนื้อที่ 11,543,975 ไร่ จำนวนเกษตรกร 592,809 ราย โดยแยกผลงานเป็นรายภาคได้ดังนี้

ภาค	ผลจัดที่ดิน	
	ไร่	ราย
กลาง	1,312,119	51,865
ตะวันออก	340,610	12,030
เหนือ	2,752,446	177,084
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,389,234	258,661
ใต้	1,749,566	93,169
รวม	11,543,975	592,809

การกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ชนบท

รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งส่งเสริมการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ การเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาให้ทั่วถึง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความพร้อมทุกด้านให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา และเร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ให้ทั่วถึงโดยเร็วอย่างมีคุณภาพทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน นับแต่รัฐบาลนี้ได้เข้ามาบริหารประเทศ ได้ทุ่มเทงบประมาณด้านการศึกษาในช่วงปี 2536-2538 อย่างต่อเนื่องเป็นอันดับหนึ่ง คือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 19 ของงบประมาณแผ่นดิน ทั้งนี้ งบการศึกษาพื้นฐานหรือการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ชนบทในระดับอนุบาล ประถม และมัธยม รวม 2 ปี (2536-2537) จำนวน 147,657 ล้านบาท หรือร้อยละ 65 ของงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ทางด้านการศึกษาของชาติทั้งหมด ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่ผ่านมาดังนี้

9.1 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

มุ่งจัดให้เด็กในวัย 3-5 ปี ได้รับการเตรียมพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีหลายรูปแบบ สำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียน มีการจัดตั้งหลักสูตรอนุบาล 2 ปี หลักสูตรอนุบาล 3 ปี หลักสูตรเด็กเล็กและหลักสูตรการศึกษาพิเศษ เป็นต้น ในปีการศึกษา 2535 มีนักเรียนก่อนประถมศึกษาทั้งสิ้น 1,748,415 คน คิดเป็นร้อยละ 49.42 ของเด็กอายุ 3-5 ปี ในปี 2536 ได้มีการเร่งรัดขยายการจัดการศึกษาในระดับนี้เพิ่มขึ้น โดยเพิ่มเป้าหมายนักเรียนที่กำหนดไว้ในแผนเดิมเป็น 1,904,380 คน เพิ่มอีก 300,000 คน รวมเป็น 2,204,380 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 ของเด็กอายุ 3-5 ปี ปี 2537 จัดได้ร้อยละ 65.4 และได้กำหนดไว้จนถึงปี 2539 ซึ่งจะให้มีนักเรียนทั้งสิ้น 2,901,077 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.00

นอกเหนือจากการเร่งขยายด้านปริมาณดังกล่าวแล้ว รัฐบาลได้เห็นความจำเป็นในการดูแลสุขภาพของเด็กในวัยนี้ด้วย จึงได้มุ่งจัดบริการอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ให้เด็กก่อนประถมศึกษา โดยในปีงบประมาณ 2536 ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าอาหารกลางวันของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นปีแรก จำนวน 100 ล้านบาท และจัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหารเสริม (นม) อีก 367,050,000 บาท ในปีงบประมาณ 2537 ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่ออาหารกลางวันสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาอีก 332,800,000 บาท เพิ่มจากปี 2536 ร้อยละ 232.80 และงบประมาณเพื่ออาหารเสริมอีก 1,150,070,400 บาท

9.2 ระดับประถมศึกษา

เป็นการศึกษาที่จัดสำหรับเด็กในวัยเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ อายุเฉลี่ยระหว่าง 6-11 ปี ระดับนี้สามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในชั้นประถมปีที่ 1 ได้ถึงร้อยละ 97 เด็กกลุ่มที่เหลือ ได้แก่ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ประกอบด้วย กลุ่มคนพิการ เด็กเร่ร่อน เด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น และยังได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ อีกส่วนหนึ่งด้วย

ส่วนการจัดงบประมาณเพื่อการจัดอาหารกลางวันสำหรับเด็กระดับประถมศึกษานั้น ในปีงบประมาณ 2536 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้เป็นเงิน 20 ล้านบาท เพิ่มจากปีงบประมาณ 2535 ถึง 90 ล้านบาท หรือร้อยละ 400 และในปีงบประมาณ 2537 ได้จัดงบประมาณเพื่อการนี้เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2536 ถึง 880 ล้านบาท หรือร้อยละ 833.33 ทั้งนี้ไม่นับรวมเงินสมทบกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาปีละ 500 ล้านบาท (ปัจจุบันในกอง

ทุนดังกล่าวมีเงิน 1,500 ล้านบาท) ซึ่งสามารถนำ ดอกผลไปเป็นค่าอาหารกลางวันได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

9.3 กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา นั้น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดวงเงินกองทุนไว้ 6,000 ล้านบาท ให้เป็นทุนหมุนเวียน โดยในหลักการ รัฐจะจัดสรรงบประมาณให้กองทุนปีละ 500 ล้านบาท เพื่อให้นำไปก่อดอกผลและให้ใช้เฉพาะดอกผลเท่านั้น มาช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน และแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา รวมทั้งให้ใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ภาวะโภชนาการของนักเรียนได้ เนื่องจากขณะนี้ดอกผลของกองทุนยังมีไม่มาก รัฐบาลจึงได้จัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละปีไปก่อน โดยปีงบประมาณ 2537 โครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้รับงบประมาณจำนวน 1,000 ล้านบาท และโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาอีก

จำนวน 332.80 ล้านบาท ดังที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้จัดสรรเพื่อช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา และเด็กก่อนประถมศึกษาในสังกัดต่างๆ ในอัตราคนละ 5 บาทต่อวันไปแล้ว ดังนี้

1) งบประมาณปี 2537 จำนวน 1,332.80 ล้านบาท

จัดสรรงวดที่ 1 สำหรับช่วงตุลาคม 2536-มีนาคม 2537 เป็นเวลา 100 วันทำการช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน ต่อเนื่องจากที่ได้ช่วยเหลือในปีงบประมาณ 2536 เพื่อให้เด็กกลุ่มเดิมได้รับประทานอาหารกลางวันต่อไปจนถึงปีการศึกษา 2536

จัดสรรงวดที่ 2 สำหรับนักเรียนในปีการศึกษา 2537 สำหรับช่วง 16 พฤษภาคม-30 กันยายน 2537 เป็นเวลา 97 วันทำการ

ซึ่งได้ช่วยเหลือนักเรียนและใช้งบประมาณไปแล้ว ดังนี้

ระดับการศึกษา	งบประมาณที่ได้รับปี 2537	จัดสรรครั้งที่ 1	จำนวนนักเรียนที่ช่วยเหลือ	จัดสรรครั้งที่ 2	จำนวนนักเรียนที่ช่วยเหลือ
ประถมศึกษา	1,000,000,000	226,415,000	452,830	773,584,700	1,595,020
ก่อนประถมศึกษา	332,800,000	188,679,000	377,358	144,120,660	297,156
รวม	1,332,800,000	415,094,000	830,188	917,705,360	1,892,176

2) รายจ่ายต่อวันในขณะนี้ เป็นดังนี้

ระดับการศึกษา	จำนวนนักเรียนที่ช่วยเหลือ	รายจ่ายต่อวัน
ประถมศึกษา	1,595,020	7,957,100
ก่อนประถมศึกษา	297,156	1,485,780
รวม	1,892,176	9,462,880

9.4 ระดับมัธยมศึกษา

นโยบายของรัฐบาลได้ระบุชัดเจนในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 6 ปี เป็น 9 ปี ดังนั้น รัฐบาลจึงได้เร่งรัดดำเนินการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กว้างขวางขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ขั้นพื้นฐาน ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างดี และผลจากการฉีกกำลังและการทุ่มเทความพยายามและทรัพยากรจากทุกหน่วย ส่งผลให้อัตราการเรียนต่อของผู้จบชั้นประถมปีที่ 6 ต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ในแต่ละปีเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปีการศึกษา 2536 อัตราการเรียนต่อเป็นร้อยละ 79.36 ซึ่งสูงกว่าแผนที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 69.4) และในปีการศึกษา 2537 อัตราการเรียนต่อได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 90.19 (เป็นอัตราการเรียนต่อในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน) และรัฐบาลตั้งความหวังไว้ว่าจะประกาศให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับได้ภายในปี 2539

การแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาโสเภณีเด็ก

และการเพิ่มบทบาทและสถานะของสตรี

10.1 การแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก

ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการให้ความสำคัญคุ้มครองแรงงานเด็กไว้อย่างชัดเจน โดยมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินงานอย่างจริงจัง และจะต้องดำเนินการอย่างเด็ดขาดเมื่อตรวจพบว่า มีการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม และเพื่อให้การแก้ปัญหาแรงงานเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมและต่อเนื่อง รัฐบาลจึงใช้มาตรการต่างๆ มาร่วมแก้ปัญหา ซึ่งมีทั้งมาตรการที่เป็นการคุ้มครอง ป้องกัน ควบคุม มาตรการให้ความรู้ความเข้าใจ การให้การศึกษา และฝึกอาชีพ ผลการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก นับตั้งแต่รัฐบาลบริหารประเทศเป็นต้นมา ได้ดำเนินการไปแล้วหลายประการ ดังนี้

(1) เร่งรัดการตรวจแรงงาน ให้สถานประกอบการทุกแห่ง ปฏิบัติตามกฎหมายและให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และกวัดขั่นดูแลให้แรงงานเด็กได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าพบว่ามีการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่ถูกต้องให้ดำเนินคดีทันที จากการดำเนินงานได้ตรวจสถานประกอบการไปแล้ว 21,620 แห่ง มีเด็กที่ผ่านการตรวจ 17,369 คน ได้ดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืน 36 ราย โดยเปรียบเทียบปรับ 217,800 บาท มีเด็กที่ได้รับสิทธิประโยชน์รวม 1,598 คน คิดเป็นเงิน 4,640,683 บาท

(2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์การป้องกัน

การใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมทุกรูปแบบทางสื่อมวลชนทุกแขนง เพื่อขอความร่วมมือจากพลเมืองดีและสหภาพแรงงานให้แจ้งเรื่องเบาะแสและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการที่มีการใช้แรงงานเด็ก บางกรณีอาจมีการให้รางวัลนำจับด้วย ซึ่งได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์แล้วทางสถานีโทรทัศน์ 1,141 ครั้ง สถานีวิทยุกระจายเสียง 18,800 ครั้ง จัดทำวีดิทัศน์ 20 ม้วน จัดทำเอกสารแผ่นพับเพื่อการเผยแพร่จำนวน 120,818 ฉบับ เป็นต้น

(3) จัดทำทะเบียนแรงงานเด็กที่ออกไปทำงานต่างท้องที่ ได้ดำเนินงานแล้วเกือบทั่วประเทศ คือ จัดทำไปแล้ว 72 จังหวัด

(4) ให้ความรู้ด้านการใช้แรงงานเด็กแก่ผู้นำชุมชน เพื่อให้แรงงานเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยดำเนินการไปแล้ว 151 ครั้ง จำนวน 18,527 คน

(5) จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการ สำนักงานจัดหางานเอกชน 2 ครั้ง จำนวน 57 แห่ง

(6) จัดประชุมนายจ้างเพื่อชี้แจงการใช้แรงงานเด็ก กฎหมายคุ้มครองแรงงาน 5 ครั้ง

(7) จัดตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อคุ้มครองแรงงานเด็กทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบไปด้วยนายจ้าง ลูกจ้าง หน่วยงานรัฐบาลและองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จคือ ในส่วนกลางมี 1 คณะ ส่วนภูมิภาค 75 คณะ

(8) ดำเนินการจัดตั้งสำนักงาน

แรงงานกรุงเทพมหานครเขตแล้ว 36 เขต และขณะนี้กำลังขยายอีก 2 เขต เพื่อกระจายการตรวจแรงงานให้เป็นไปอย่างทั่วถึง

(9) ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 3 ปี เป็น 9 ปี เพื่อป้องกันมิให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันสมควร ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการ “โครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในปีงบประมาณ 2537 จะขยายชั้นเรียนทั่วประเทศในโรงเรียนที่สอน ชั้น ป.1-ป.6 เป็น ป.1-ม.3 โดยให้นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อ สามารถศึกษาได้โดยไม่เสียเงิน จำนวน 715 แห่ง

(10) ส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพกับเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอายุต่ำกว่า 15 ปีลงมา โดยรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ ซึ่งผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง 3 วาระแล้ว

(11) จัดอบรมพนักงานตรวจแรงงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแรงงาน (Hot Line) ขึ้นจำนวน 76 ศูนย์ เพื่อรับแจ้งเหตุการใช้แรงงานโดยไม่เป็นธรรมอีกด้วย

(12) นอกจากมาตรการต่างๆ แล้วรัฐบาลยังได้แก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองแรงงานในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กด้วย คือกระทรวงยุติธรรมได้เสนอแก้ไขปรับปรุงโทษในกฎหมายอาญากรณีการหน่วงเหนี่ยวกักขังเด็กให้ทำงาน จนทำให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือถึงแก่ความตาย ให้ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ถึง 20 ปี จำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตแล้วแต่กรณี ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง 3 วาระแล้ว และกระทรวงแรงงานฯ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานในเรื่องชั่วโมงการทำงานของเด็กที่มีอายุ 13 ปี แต่ไม่ถึง 15 ปี ในงานอุตสาหกรรมจาก 48 ชั่วโมง เป็นสัปดาห์ละไม่เกิน 36 ชั่วโมง รวมทั้งให้เพิ่มโทษในการใช้แรงงานเด็ก โดยขัดต่อกฎหมาย เดิมจำคุกไม่เกิน 6 เดือน เป็นไม่เกิน 1 ปี หรือจากการปรับไม่เกิน 20,000 เป็นไม่เกิน 200,000 บาท ซึ่งรอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

10.2 การแก้ไขปัญหาโสเภณีเด็ก

ในการประชุมข้าราชการระดับสูงของทุกกระทรวง ทบวง กรม และผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2535 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล นายกรัฐมนตรีได้มอบนโยบายการแก้ไขปัญหาโสเภณีแก่ผู้เข้าประชุมและย้ำว่า โดยเฉพาะโสเภณีเด็กจะต้องไม่มีเด็ดขาดและเร่งรัดให้ทุกฝ่ายทำการปราบปราม ช่วยเหลือหญิงและเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ออกจากแหล่งค้าประเวณีและสถานบริการทุกประเภท ทำให้มีหญิงและเด็ก (เยาวสตรี) ได้รับการช่วยเหลือและถูกส่งกลับภูมิลำเนา โดยเฉพาะทางภาคเหนือเป็นจำนวนมาก แต่บุคคลเหล่านี้ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้ทันทีอันอาจเป็นสาเหตุให้ต้องกลับไปค้าประเวณี เพื่อให้การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ ทั้งที่เป็นมาตรการป้องกัน มาตรการแก้ไข มาตรการสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิการสตรี รวมทั้งเน้นไปที่การให้ความสำคัญของสถาบันครอบครัวและการฝึกอาชีพใหม่ที่เหมาะสม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคมควบคู่กันไป ผลการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ รัฐบาลได้จัดทำโครงการต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) โครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท จัดฝึกอบรมอาชีพแก่สตรีที่ประกอบอาชีพหญิงบริการที่เดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม และเยาวสตรีกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับความรู้ด้านวิชาชีพ และปรับเปลี่ยนอาชีพใหม่ รวมทั้งส่งเสริมผู้สำเร็จการฝึกอบรมให้รวมกลุ่มประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่หรือท้องถิ่นของตนเอง ปี 2536 จำนวน 704 คน สำหรับปี 2537 ตั้งเป้าหมายในการฝึกอบรมไว้ 2,240 คน ขณะนี้ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกือบบรรลุเป้าหมายแล้ว และจะตั้งเป้าหมายในปีต่อไป ปีละ 2,500 คน เพื่อสกัดกั้นมิให้หญิงเหล่านั้นถูกล่อลวงไปสู่การขายบริการทางเพศ

(2) โครงการครอบครัวมั่นคง เป็นการประสานการปฏิบัติการให้การฝึกอาชีพแก่หัวหน้าครอบครัวที่ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ จัดหา

งานให้ทำ คุ่มครองสวัสดิการแรงงาน ประกันความมั่นคงและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม เพื่อให้ครอบครัวเกิดความมั่นคง ขณะนี้อยู่ระหว่างการเตรียมดำเนินการตามโครงการ

(3) โครงการรณรงค์ด้านการค้าประเวณี สืบเนื่องจากรัฐบาลได้มีมติให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการรณรงค์ด้านการค้าประเวณี ตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา โดยมีเป้าหมายคือ “ไม่ให้มีโสเภณีเพิ่มตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นไป และไม่ให้มีโสเภณีเด็กโดยเด็ดขาด” ซึ่งเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยยุทธวิธีเชิงรุก โดยให้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายคือ หญิงบริการเยาวชนสตรีกลุ่มเสี่ยง ครอบครัวกลุ่มต่างๆ สถานบริการชายผู้เที่ยว และประสานความร่วมมือองค์กรภาคีภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ผลการดำเนินงานได้เยี่ยมบ้านหญิงบริการ เพื่อสอบข้อเท็จจริง ให้คำปรึกษาจำนวน 4,354 คน ส่งตัวเพื่อขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น 847 คน ส่งเข้าฝึกอบรมโครงการสร้างชีวิตให้สตรี 1,013 คน สำหรับเยาวชนสตรีกลุ่มเสี่ยงนั้นได้ส่งเข้าฝึกอบรมในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี 1,925 คน อบรมให้ความรู้เพื่อป้องกันการล่วงละเมิด 67,777 คน นอกจากนี้ ยังได้จัดประชุม อบรม สัมมนา ในเรื่องดังกล่าวอีก 390 ครั้ง รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการรณรงค์ระดับจังหวัดรวม 55 จังหวัด ในส่วนของสถานบริการได้ตรวจตรากวาดล้างไปแล้วจำนวน 1,008 แห่ง

(4) การสงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีฝึกอาชีพเยาวชนสตรีชนบทที่มีฐานะครอบครัวยากจน ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้วิชาชีพ และป้องกันมิให้ต้องไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม ปี 2537 ตั้งเป้าหมายไว้ 4,350 คน ขณะนี้สามารถดำเนินการได้ 3,929 คนแล้ว พร้อมทั้งจัดหางานให้ทำ รวมทั้งให้บริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ แก่หัวหน้าครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในวงเงิน 10,000 บาท เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยไม่เสียดอกเบี้ย ผ่อนชำระคืนในระยะเวลา 5 ปี อีกด้วย

(5) ศูนย์ประสานการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกบังคับค้าบริการทางเพศ รับเรื่องในกรณี

มีผู้ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวบังคับให้ค้าบริการทางเพศ และประสานงานกับกองปราบปราม กรมตำรวจ เพื่อให้การช่วยเหลือโดยส่งเข้ารับการสงเคราะห์ และฝึกอาชีพในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพในศูนย์สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิการสตรี สำหรับในส่วนภูมิภาค ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดทั่วประเทศจะเป็นศูนย์ประสานฯ

(6) โครงการจังหวัดปลอดโสเภณีเด็ก ได้ดำเนินการจัดทำโครงการจังหวัดปลอดโสเภณีเด็ก โดยให้จังหวัดนครนายกดำเนินการเป็นโครงการนำร่อง สำหรับใช้ขยายผลในจังหวัดอื่นๆ ขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว 8 จังหวัด

(7) โครงการรณรงค์แก้ไขปัญหารูขุมขนบริการทางเพศ เป็นการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจนโยบายและเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ของรัฐบาล ในการที่จะป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหารูขุมขนบริการทางเพศ โดยเฉพาะในส่วนของ การขจัดปัญหาโสเภณีเด็ก การบังคับกักขังเพื่อค้าประเวณีและการแพร่กระจายของโรคเอดส์ โดยจัดทำสื่อภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง พร้อมทั้งอัดสำเนาเป็นระบบ VHS รวมทั้งแปลเป็นภาษาชาวเขา 3 เผ่า แจกจ่ายไปยังหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปเผยแพร่ในพื้นที่เป้าหมายหรือกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังได้จัดทำสโปดวิทยุเพื่ออัดเสียงให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงของโสเภณีเด็ก รวมทั้งจัดทำสติ๊กเกอร์ข้อความร่วมมือประชาชนแจ้งเหตุไปยังกองปราบปราม กรมตำรวจ หมายเลขโทรศัพท์ 195 โดยแจกจ่ายไปติดตามสถานที่สาธารณะต่างๆ

(8) โครงการถวายความรู้พระสังฆาธิการเกี่ยวกับปัญหาโสเภณีเด็ก เป็นการจัดประชุมอบรมถวายความรู้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ใน 4 เขต การปกครองคณะสงฆ์ รวมจำนวนพระสงฆ์ที่เข้าร่วมประชุม จำนวน 400 รูป เพื่อพระสงฆ์จะเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ไปยังพระสงฆ์รูปอื่นๆ รวมทั้งขยายผลไปยังครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับบาปบุญ คุณ โทษ ของการค้าประเวณี และได้ดำเนินการไปแล้ว รวม 4 ครั้ง ที่จังหวัดเชียงราย สุราษฎร์ธานี หนองคาย และชลบุรี

(9) โครงการประชุมพิเศษระดับชาติ ว่าด้วยนโยบายและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเด็กในธุรกิจบริการทางเพศ ได้จัดประชุมพิเศษระดับชาติขึ้น เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2537 ที่ทำเนียบรัฐบาล โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดและปาฐกถาพิเศษ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันถึงนโยบายของรัฐและแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับทราบหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. .... อีกทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเด็กในธุรกิจทางเพศ

10.3 การเพิ่มบทบาทและสถานะของสตรี

รัฐบาลตระหนักดีว่าสตรีควรได้รับความเป็นธรรมในขั้นพื้นฐาน ที่จะไม่ให้ความแตกต่างทางธรรมชาติ ทางความคิดจิตใจมาเป็นอุปสรรคในการให้โอกาสแก่สตรีที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มตามความถนัดและความสามารถ รวมทั้งสตรีควรได้รับการส่งเสริมบทบาท และพัฒนาสถานภาพให้เท่าเทียมบุรุษในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี ดังนี้

(1) จัดทำนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2536) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของสตรีทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความถนัด สังคมและจิตใจ โดยเพิ่มโอกาสในการได้รับการบริการเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ การยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม การพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเสมอภาค โดยจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประกอบอาชีพและกลุ่มด้อยโอกาสทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย อีกทั้งเพื่อให้สตรีได้รับการคุ้มครองทุกด้าน ในฐานะที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และเพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจ

สังคมและการเมือง ตลอดจนการพัฒนาสันติสุขในครอบครัว ชุมชน ประเทศและประชาคมนานาชาติ

(2) ยกเลิกข้อสงวนของไทยในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ปัจจุบันประเทศไทยยังมีข้อสงวนในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบอีก 4 ข้อ ขณะนี้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้มีการพิจารณาให้ยกเลิกข้อสงวน 2 ข้อ เกี่ยวกับความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการและข้อสงวนเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา

(3) การเพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมายแก่ผู้นำแรงงานสตรี และผู้นำสตรี ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประชาชนโดยทั่วไปคือปัญหาความไม่รู้กฎหมาย โดยเฉพาะสตรีซึ่งมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกละเมิดสิทธิ ดังนั้นเพื่อเป็นมาตรการอันหนึ่งในการป้องกันมิให้สตรีถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกละเมิดสิทธิ รัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้แก่สตรีในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ควรทราบ โดยสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันจัดการอบรมความรู้ทางกฎหมายให้แก่สตรีตามภาคต่างๆ อย่างกว้างขวาง เช่น โครงการส่งเสริมประสานการฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับสตรี เป็นการฝึกอบรมแกนนำในหมู่บ้าน ได้แก่ ครู ผู้นำสตรี แม่บ้าน ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยดำเนินการไปแล้ว 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ขอนแก่น สุรินทร์ เพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา ร้อยเอ็ด สงขลา นอกจากนี้ยังมีโครงการจัดทำคู่มือกฎหมายเกี่ยวกับสตรี ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ หากได้นำคู่มือเหล่านี้ไปเสริมในโครงการส่งเสริมประสานการฝึกอบรม ฯ ก็จะทำให้ประชาชนได้รับความรู้ด้านกฎหมายมากยิ่งขึ้น

(4) การคุ้มครองแรงงานเกี่ยวกับสิทธิสากลของลูกจ้างสตรีภาคเอกชน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อสตรีทั้งในฐานะที่ได้มีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและในฐานะมารดาที่มี

ความจำเป็นที่จะต้องดูแลบุตรในช่วงวัยสำคัญของชีวิตแรกเกิด ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองแรงงานสตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิลาคลอดของลูกจ้างสตรีภาคเอกชน คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2536 เห็นชอบร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งกำหนดให้ลูกจ้างหญิงมีสิทธิลาคลอดได้ไม่เกินเก้าสิบวัน และให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ไม่เกินสี่สิบห้าวัน กับให้ลูกจ้างหญิงได้รับเงินจากการลาคลอด จากเงินกองทุนประกันสังคมสี่สิบห้าวัน รวมเป็นได้รับค่าจ้างเต็มในการลาคลอดเก้าสิบวันเท่ากับราชการ ซึ่งในการนี้กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 13) แล้ว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2536

(5) การแก้กฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยที่ขณะนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองหญิงและเด็ก จำนวน 2 ฉบับ ได้ใช้บังคับมานานแล้ว บทบัญญัติที่มีอยู่ในกฎหมายทั้ง 2 ฉบับไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รัฐบาลจึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ดังนี้

(5.1) พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 โดยที่พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติที่มีอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และโดยที่การค้าประเวณีมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้กระทำการค้าประเวณีส่วนมากเป็นผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษหญิงผู้ค้าประเวณี และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรมฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต และในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปรามการค้าประเวณี และเพื่อคุ้มครองบุคคลโดยเฉพาะ

เด็กและเยาวชนที่อาจถูกล่อลวงมาเพื่อการค้าประเวณี จึงสมควรกำหนดโทษบุคคลซึ่งหารายได้จากการค้าประเวณีของเด็กและเยาวชน และกำหนดโทษบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งรู้หรือควรจะรู้ว่ามีการจัดหาผู้อยู่ในความปกครองเพื่อการค้าประเวณี กับให้อำนาจศาลที่จะถอนอำนาจปกครองของบิดามารดา หรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก เพราะเหตุที่ปล่อยปละละเลย หรือมีส่วนร่วมหรือมีส่วนได้เสียให้ผู้อยู่ในความปกครองกระทำการค้าประเวณี นอกจากนั้น ในปัจจุบันปรากฏว่าได้มีการโฆษณา ชักชวน หรือแนะนำตัวทางสื่อมวลชนในลักษณะที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการค้าประเวณีกันอย่างแพร่หลาย สมควรกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดต้องระวางโทษ ดังนั้นจึงได้มีการพิจารณาให้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปรามการค้าประเวณีขึ้น โดยเรียกเรื่อง “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ....” ซึ่งขณะนี้อยู่ในชั้นรอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

(5.2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พ.ศ. 2471 มีบทบัญญัติลักษณะการกระทำความผิดและภาษาที่ใช้ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งการค้าหญิงและเด็กได้ขยายตัวในรูปแบบและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะแต่การค้าเด็กหญิงเท่านั้น แต่รวมถึงการค้าเด็กชายด้วย การค้าดังกล่าวมีลักษณะเป็นขบวนการซึ่งบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ครอบคลุมไม่ถึง ประกอบกับวิธีปฏิบัติและขั้นตอนการช่วยเหลือคุ้มครองและดูแลเด็ก ตลอดจนจนส่วนราชการที่รับผิดชอบมิได้บัญญัติไว้ชัดเจน อีกทั้งอัตราโทษยังไม่เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน จึงได้มีการพิจารณาให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิงขึ้นโดยเรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ....”

การพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า

เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร ในด้านสาธารณสุข รัฐบาลได้เร่งรัดพัฒนางานด้าน สาธารณสุขด้วยกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อบรรลุ จุดหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยเพิ่มขีดความสามารถ ของสถานบริการสาธารณสุขในระดับตำบล รวมทั้ง ขยายงานและพัฒนาคุณภาพสาธารณสุขในเขตเมือง

พัฒนาระบบบริหาร การบริการและสาธารณสุข ดังนี้

11.1 โครงการสุขภาพดีถ้วนหน้า

ดำเนินการบรรลุเป้าหมายของโครงการคือ ทุกตำบล มีหมู่บ้านหรือชุมชนสุขภาพดีถ้วนหน้า อย่างน้อย ตำบลละ 2 หมู่บ้าน (ชุมชน)

เขต	จำนวนพื้นที่เป้าหมาย				พื้นที่บรรลุตามเกณฑ์สุขภาพดีถ้วนหน้า							
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชุมชน	อำเภอ		ตำบล		หมู่บ้าน		ชุมชน	
					จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1	20	270	2,373	54	4	20.00	164	60.74	1,670	70.38	6	11.11
2	15	195	2,336	29	9	60.00	142	72.82	1,988	85.10	12	41.38
3	16	153	2,098	33	8	50.00	116	75.82	1,680	80.08	21	63.64
4	18	220	2,510	52	8	44.44	141	64.09	2,017	80.36	35	67.81
5	25	319	5,371	66	3	12.00	61	19.12	1,971	36.70	12	18.18
6	28	298	3,998	20	5	17.86	151	50.67	2,652	66.33	4	20.00
7	37	403	5,457	110	7	18.92	86	21.34	3,996	73.23	15	13.64
8	18	175	2,212	32	4	22.22	70	40.00	1,251	56.56	8	25.00
9	14	158	2,366	63	1	7.14	51	32.28	1,365	57.69	30	47.62
10	15	183	2,825	24	0	0.00	33	18.03	1,047	37.06	8	33.33
11	20	165	2,283	32	9	45.00	97	58.79	1,478	64.74	23	71.88
12	17	207	2,448	53	3	17.65	63	30.43	1,035	42.28	12	22.64
รวม	243	2,746	36,277	568	61	25.10	1,175	42.79	22,150	61.06	186	32.75

ทุกอำเภอมีตำบลสุขภาพดีถ้วนหน้า
อย่างน้อย 1 ตำบล

ทุกจังหวัดมีอำเภอสุขภาพดีถ้วนหน้า
อย่างน้อย 1 อำเภอ (เขต)

ทุกเขตสาธารณสุขมีจังหวัดสุขภาพดี
ถ้วนหน้าอย่างน้อย 1 จังหวัด ดัชนีตารางแสดงจำนวน
และอัตราพื้นที่บรรลุตามเกณฑ์สุขภาพดีถ้วนหน้า
เปรียบเทียบกับพื้นที่เป้าหมายเป็นรายเขตดัชนีตาราง
หน้า 49

**11.2 การพัฒนาระบบการให้บริการ
สาธารณสุขและบุคลากรทางการแพทย์
และสาธารณสุขให้มีคุณภาพและปริมาณ
เพียงพอ ตลอดจนการสร้างขวัญ และ
กำลังใจ เน้นการปรับปรุงด้านกายภาพ ได้แก่
ความสะอาด สวยงาม ความรวดเร็วและการต้อนรับ
ของสถานบริการ รวมทั้งการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม
ภายในและภายนอกสถานบริการ โดยเฉพาะ
โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาล
ชุมชน สถานีอนามัยได้เปิดคลินิกนอกเวลาราชการ
แล้วดังนี้**

โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป
เปิดดำเนินการแล้ว 68 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73.9

โรงพยาบาลชุมชนเปิดดำเนินการแล้ว
195 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 29.9

สถานีอนามัยเปิดดำเนินการแล้ว
3,550 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.96

เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ
ของอาสาสมัครและองค์กรชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่
ได้ยกฐานะผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุขเป็นอาสาสมัคร
สาธารณสุขทั่วประเทศ และกำหนดให้วันที่ 20
มีนาคม ของทุกปี เป็นวันอาสาสาธารณสุขแห่งชาติ
นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
(ศสมช.) ในหมู่บ้าน เพื่อเป็นสถานที่ทำงานร่วมกัน
ในการป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น

จากปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์
และสาธารณสุข รัฐบาลจึงมีนโยบายเสริมขวัญ
และกำลังใจ โดยการให้ค่าตอบแทน และสวัสดิการ
ที่เหมาะสม ได้แก่ การให้เงินเพิ่มพิเศษแก่แพทย์ที่
ไม่ปฏิบัติเวชปฏิบัติส่วนตัวรายละ 10,000 บาท
ต่อเดือน และเภสัชกรรายละ 5,000 บาทต่อเดือน

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน

รัฐบาลได้พยายามขยายความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน วัฒนธรรมและวิชาการ ทั้งในระดับ ทวิภาคีและการร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาค ซึ่งประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนและพม่า นั้น ไทย ได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการเพื่อ การพัฒนาประเทศอีกด้วย การดำเนินการต่างๆ นั้น ได้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมขึ้นโดยลำดับ ดังนี้

การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Commission)

คณะกรรมการร่วมนับเป็นกรอบความสัมพันธ์และความร่วมมือทวิภาคีที่มีประโยชน์ ในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเพิ่มพูนความร่วมมือทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และด้านอื่นๆ ตลอดจนเป็นช่องทางในการแก้ไข และบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นให้คลี่คลายไปในทางที่ดี รัฐบาลได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมๆ กับต่างประเทศ จึงได้พยายามให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านให้ครบทุกประเทศ โดยเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2536 ได้มีการลงนามความตกลงจัดตั้ง คณะกรรมการร่วมไทย-พม่า และเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2537 ได้มีการลงนามความตกลงจัดตั้ง คณะกรรมการร่วม ไทย-กัมพูชา ขึ้น ทำให้ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกลไกในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งเจ็ด ประเทศแล้ว ดังนี้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ลาว เวียดนาม พม่า และกัมพูชา

การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยได้เริ่มให้ความช่วยเหลือแก่ ต่างประเทศอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535 ด้วยงบประมาณ 175 ล้านบาท นอกเหนือจากงบความช่วยเหลือปกติ ซึ่งมี 43.6 ล้านบาท นับได้ว่าประเทศไทยเริ่มมีสถานะทาง เศรษฐกิจที่มั่นคงขึ้นพร้อมที่จะหยิบยื่นความช่วยเหลือให้กับประเทศที่ยังด้อยโอกาสกว่า โดยให้ ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนเป็น ลำดับแรก เพื่อไทยจะได้มีส่วนช่วยเพื่อนบ้านใน การยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งในที่สุดจะ ส่งผลให้เศรษฐกิจในภูมิภาคดีขึ้นโดยส่วนรวม และ เป็นการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์และ มิตรไมตรีอันดีระหว่างกัน ทั้งนี้ ช่วงแรกของการให้ ความช่วยเหลือนี้ รัฐบาลได้เน้นความสำคัญของการ พัฒนาในระดับพื้นฐานใน 3 สาขา ได้แก่ สาธารณสุข การศึกษา และการเกษตร ในรูปแบบของทุนการ ศึกษา อบรมและดูงานในสาขาต่างๆ ตลอดจนการ มอบวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังมีบางโครงการเป็น โครงการต่อเนื่องที่ริเริ่มในปี 2535 เช่น โครงการ ปรับปรุงสนามบินหลวงพระบางในลาว โครงการตั้ง ศูนย์ฝึกแรงงานฝีมือในกัมพูชา โครงการพัฒนาระบบสาธารณสุขของเมืองพะโคในพม่า และโครงการ ปรับปรุงศูนย์อาชีวศึกษาตุเลียมในเวียดนาม เป็นต้น

ในช่วงปีงบประมาณ 2535 และ 2536 ไทย ให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและวิชาการแก่ ประเทศอินโดจีนและพม่า มูลค่าประมาณ 234.18 ล้านบาท โดยประเทศลาวได้รับความช่วยเหลือสูงสุด

คือ 115.8 ล้านบาท (ไม่รวมโครงการสนามบินหลวงพระบาง) เวียดนาม 37.12 ล้านบาท กัมพูชา 50.4 ล้านบาท และพม่า 30.86 ล้านบาท ส่วนในปี 2537 นั้น รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและวิชาการ จำนวน 247 ล้านบาท โดยคาดว่าจะให้กับประเทศทั้งสิ้นในวงเงิน 209 ล้านบาท ลาว 65 ล้านบาท เวียดนาม 50 ล้านบาท กัมพูชา 40 ล้านบาท และพม่า 54 ล้านบาท

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบภัยพิบัติโดยบริจาคในรูปของอาหาร ยารักษาโรคและเวชภัณฑ์ หรือเงินบริจาคอีกด้วย ดังเช่นการบริจาคเงิน 520,000 บาท เพื่อช่วยเวียดนามซึ่งประสบภัยพิบัติจากพายุไต้ฝุ่น การอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เพื่อช่วยอินโดนีเซียซึ่งประสบภัยจากแผ่นดินไหว การบริจาคเงิน 4 ล้านบาท เพื่อช่วยอินเดียที่ประสบภัยจากแผ่นดินไหวครั้งร้ายแรง เป็นต้น

ประเทศไทยยังได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ประเทศต่างๆ ทั้งที่ผ่านทางองค์การระหว่างประเทศ และในระดับทวิภาคีด้วย เช่นการให้ความช่วยเหลือแก่โซมาเลียด้วยข้าวสาร 500 ตัน สาธารณรัฐเคนยาและแทนซาเนีย ประเทศละ 5,000 เหรียญสหรัฐฯ เพื่อช่วยผลกระทบจากภัยแล้ง

ในการกระชับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์จนบรรลุผลล้นหน้าหลายประการ

ลาว

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับลาวในฐานะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีภาษาวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน จึงเป็นประเทศแรกนอกสมาคมอาเซียนที่นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือน (ม.ย. 2536) และได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูงและทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในวันที่ 8 เมษายน 2537 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเป็นประธานร่วมกับประธานประเทศลาวประกอบพิธีเปิดใช้สะพานฯ และเสด็จเยือนประเทศลาวด้วยนั้น นับเป็นการเปิดโฉมหน้าใหม่ของความสัมพันธ์ไทย-ลาว

ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีการลงทุนในลาวมากที่สุดประมาณร้อยละ 40 ของมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของลาวอีกด้วย และโดยที่ประเทศลาวเป็นประเทศที่เศรษฐกิจยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก ไทยจึงพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ลาวเป็นพิเศษ ประมาณ 1/4 ของความช่วยเหลือที่ให้กับต่างประเทศ

ในการเดินทางเยือนลาวของ นายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 4 - 6 มิถุนายน 2537 รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือในการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าในลาว โดยไทยตกลงจะร่วมมือและรับซื้อไฟฟ้าที่ลาวผลิตได้เพิ่มเติมอีก 1,500 เมกะวัตต์ อันจะเป็นการสร้างความผูกพันพึ่งพากันและกันบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้รัฐบาลได้อนุมัติเงิน 19.5 ล้านบาท เพื่อก่อสร้างจุดขายไฟฟ้าระหว่างบึงกาฬ-ปากซัน ซึ่งเป็นการช่วยให้บริการแก่ประเทศเพื่อนบ้านและจะอำนวยประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศทั้งสองให้มีการพัฒนาและมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

กัมพูชา

ในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชานั้น ประเทศไทยประสงค์จะให้กัมพูชามีสันติภาพและสามารถยืนอยู่บนตัวของตัวเองตลอดจนมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริง และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศไทย

นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปเยือนกัมพูชาในระหว่างวันที่ 12-14 มกราคม 2537 ซึ่งนับเป็นการเยือนกัมพูชาครั้งแรกของนายกรัฐมนตรีไทย และเป็นการเปิดศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง โดยมีความร่วมมือที่บังเกิดผลเป็นรูปธรรมระหว่างไทย-กัมพูชาเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อการร่วมมือระหว่างกันในทุกด้านตลอดจนการพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับท้องถิ่น เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนตามแนวชายแดนประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างสงบสุข

พม่า

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า นั้น ประเทศไทยได้พยายามดำเนินการติดต่อ และโน้มน้าวให้พม่าเข้าร่วมกิจกรรมในภูมิภาค ซึ่งคาดว่าจะสามารถกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปิดประเทศพม่าในที่สุด อาทิ การโน้มน้าวให้พม่าร่วมโครงการความร่วมมือเพื่อควบคุมยาเสพติดสามฝ่าย (ไทย-พม่า-ลาว) และการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค เป็นต้น ในด้านเศรษฐกิจนั้น ไทยและพม่าได้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างกันครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน 2536 ซึ่งได้มีการหารือถึงความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือในหลายประเด็น อาทิ การท่องเที่ยว ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการทางด้านสาธารณสุข เกษตร และการศึกษา การก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำเมย การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การพลังงาน การค้า การลงทุน การป่าไม้ การประมง การปราบปรามยาเสพติด และการบิน เป็นต้น

เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อระหว่างประชาชนได้มีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรด้านพม่า 3 แห่งคือ ที่อำเภอแม่สาย เมืองท่าขี้เหล็ก ที่อำเภอแม่สอด เมืองเมียวดี และที่อำเภอเมืองระนอง-เกาะสอง และเมื่อ 17 ตุลาคม 2537 ได้มีการลงนามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและพม่าที่จะสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมย ตรง อ.แม่สอด จ.ตาก กับฝั่งเมียวดีของพม่า ซึ่งรัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณ 79.2 ล้านบาท สำหรับการก่อสร้างที่คาดว่าจะแล้วเสร็จใน 18 เดือน ซึ่งจะช่วยให้การคมนาคมสัญจรไปมาระหว่างประเทศทั้งสองเป็นไปด้วยความสะดวกขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้นต่อไปด้วย

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ลงนามบันทึกความตกลงเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2537 รับซื้อก๊าซธรรมชาติของพม่าจากแหล่ง Yadana ซึ่งอยู่ในอ่าวเมาะตะมะ อีกด้วย ซึ่งนับเป็นความก้าวหน้าการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านพลังงาน

เวียดนาม

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเวียดนามโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวร่วมกัน ในการนี้รัฐบาลได้จัดทำความตกลงยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับเวียดนาม

เพื่ออำนวยความสะดวกกับการติดต่อของภาคเอกชน ตลอดจนทำความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของไทยกับหน่วยงานด้านการลงทุนของเวียดนาม ทั้งนี้ รัฐบาลได้ให้สินเชื่อระยะยาวจำนวน 150 ล้านบาท แก่รัฐบาลเวียดนามในการซื้อสินค้าและบริการซึ่งมีถิ่นกำเนิดในไทย และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของไทยได้ลงนามกับธนาคารชาติของเวียดนามในการให้ความช่วยเหลือในรูปเงินกู้ 100 ล้านเหรียญสหรัฐแก่เวียดนามเพื่อการพัฒนาประเทศ อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และเป็นช่องทางขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกันต่อไป

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาค

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน ทั้งนี้ ด้วยสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ประเทศไทยจึงเป็นจุดศูนย์กลางของความร่วมมือที่สำคัญทางเศรษฐกิจหลายระดับในภูมิภาค กล่าวคือโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ) โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างพม่า-ลาว-ไทย และจีนตอนใต้ (สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (6 ประเทศ) ซึ่งสรุปความคืบหน้าของความร่วมมือได้ดังนี้

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ)

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย เป็นความร่วมมือระหว่างสามประเทศเพื่อนบ้านที่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกันและมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน โดยอาศัยความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของแต่ละประเทศมาผสมผสานแลกเปลี่ยนในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยพื้นที่ที่จะเข้าร่วมโครงการได้แก่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย คือ สงขลา ยะลา สตูล ปัตตานีและนราธิวาส

(จำนวนประชากร 3 ล้านคน) 4 รัฐทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมาเลเซียคือ เคดาห์ เปรัก เปรอริส และปีนัง (จำนวนประชากร 4 ล้านคน) และ 2 จังหวัดบนเกาะสุมาตราของอินโดนีเซีย คือ เซตปกครอง พิเศษอาเจห์ และสุมาตราเหนือ (จำนวนประชากร 14 ล้านคน) โดยเสนอให้มีความร่วมมือกันใน 10 สาขา ดังนี้

- การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- การค้าชายแดนและการลงทุนระหว่างประเทศ
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเคลื่อนย้ายแรงงาน
- การพัฒนาเกษตรกรรม ประมง และทรัพยากรธรรมชาติ
- การพัฒนาพลังงาน
- การร่วมมือด้านอุตสาหกรรม
- การเชื่อมโยงเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน
- บริการด้านขนส่งและการเดินเรือ
- การประสานนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- การปกป้องคุ้มครองสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้ ภายใต้ความร่วมมือทางสามเหลี่ยมเศรษฐกิจนี้ ภาครัฐจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศสำหรับการพัฒนาความร่วมมือโดยเฉพาะในบทบาทอำนวยความสะดวกในการจัดหาหรือสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และแก๊ซโฮกฏ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนประสานนโยบายเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน ประชากร และสินค้าระหว่างกัน เพื่อลดอุปสรรคการค้าและการลงทุน โดยภาคเอกชนจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือสามเส้า นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ประเทศที่สามเข้ามาร่วมลงทุนในเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจด้วย

เมื่อพิจารณาในแง่ภูมิศาสตร์นั้น สามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซียและไทย ตั้งอยู่ระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียใต้ การพัฒนาความร่วมมือของสามประเทศจึงไม่เพียงเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้านให้ประสบผลด้วยดีเท่านั้น หากแต่เป็นการส่งเสริมการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และการรวมตัวของอาเซียน ตลอดจนการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของภูมิภาคนี้ เพื่อรองรับกับการขยายตัว

ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงกับเอเชียใต้อีกด้วย ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลไทยที่ต้องการเน้นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ของไทย เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนในส่วนกลางกับในส่วนภูมิภาคหรือชนบท โดยรัฐบาลได้พยายามจัดหาโครงสร้างพื้นฐานรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะเส้นทางสตูล-สงขลา ระยะทาง 60 กิโลเมตร ซึ่งจะเป็นสะพานเศรษฐกิจ (land bridge) เส้นที่ 2 ในภาคใต้ (เส้นที่ 1 คือ สายกระบี่-ท่าขนอม) การปรับปรุงท่าเรือสงขลาและปัตตานี รวมทั้งการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่จังหวัดยะลาและนราธิวาสล้วนเป็นการผลักดันของรัฐบาลที่หวังจะให้ความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจมีส่วนเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน การสร้างงาน และยกระดับความเป็นอยู่ให้ประชาชนในท้องถิ่นและส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในภาพรวม

ภาคเอกชนไทยมีความตื่นตัวต่อโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจด้วยดี ซึ่งหอการค้า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดตั้งสภาธุรกิจชายแดนภาคใต้ขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2536 เพื่อเป็นตัวแทนในการเจรจากับภาคเอกชนอินโดนีเซียและมาเลเซีย

ในปัจจุบันมีการประชุมระดับรัฐมนตรีของสามประเทศไปแล้ว 3 ครั้ง โดยการประชุมครั้งที่ 3 จัดขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม ถึง 2 มิถุนายน 2537 ที่ประชุมได้ตกลงว่า ภาครัฐจะเร่งการแก๊ซโฮกฏ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชน รวมทั้งขอให้ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank - ADB) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle Development Project - IMTGT) กับเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area-AFTA) และมาตรการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ IMTGT ในระบบเศรษฐกิจโลก รวมทั้งกำหนดแผนการลงทุนร่วมเพื่อดึงดูดการลงทุนต่างชาติและระดมทรัพยากรภายในมาใช้ให้เป็น

ประโยชน์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) จะมีความเชื่อมั่นว่าโครงการของการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMTGT) น่าจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้เสนอแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาค โดยปรับปรุงนโยบายและโครงการต่างๆ ใน 5 สาขา อันได้แก่ การค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน เกษตรกรรมและประมง การท่องเที่ยว และการคมนาคมสื่อสาร

จนถึงขณะนี้มีการที่ทั้งสามประเทศเสนอเข้ามาแล้วถึง 91 โครงการ โดยทั้งสามประเทศจะต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้เพื่อให้การสนับสนุนโครงการที่มีความเหมาะสมต่อไป

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย-พม่า-ลาว และจีนตอนใต้)

ความร่วมมือในกรอบสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทางตอนเหนือของไทยและลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพม่าและภาคใต้ของจีน ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่กว่า 50 ล้านคน และอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทำให้มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภูมิภาคต่อไปได้นี้ ได้ก่อตัวขึ้นจากการเล็งเห็นความสำคัญของการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคในยุคแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยอาศัยการสร้างเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อระดับประชาชนทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ทั้งนี้ แนวความคิดดังกล่าวได้แปรผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อประเทศไทยเป็นแกนนำในการจัดประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสสี่ประเทศว่าด้วยเครือข่ายคมนาคมขึ้น ระหว่างวันที่ 27-28 พฤษภาคม 2536 ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอของไทยที่จะพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมโยงไทย-พม่า-จีน และไทย-ลาว-จีน รวม 2 เส้นทาง นอกจากนี้ ยังได้ให้ความเห็นพ้องในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมตามลำแม่น้ำโขงระหว่างกันและการส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้ รัฐบาลของทั้งสี่ประเทศ

ได้ขอความสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ในการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทางคมนาคมภายในภูมิภาค

ในปัจจุบันนี้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจสี่ฝ่ายได้ปรากฏผลคืบหน้าเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกนั้นได้เริ่มดำเนินการสำรวจและก่อสร้างถนนเชื่อมโยง 4 ประเทศ ดังนี้

1. เส้นทางเชื่อมโยงไทย-พม่า-จีน (แม่สาย-เชียงตุง-ต้าหลี่-เชียงรุ่ง) ขณะนี้รัฐบาลพม่าได้ให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนของไทยบริษัทหนึ่ง ดำเนินการก่อสร้างช่วงระหว่างท่าซี้เหล็ก (ตรงข้ามอำเภอแม่สาย)-เชียงตุง (164 กม.)

2. เส้นทางเชื่อมโยงไทย-ลาว-จีน (เชียงของ-ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น (รัฐบาลลาวเสนอให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนของไทยอีกบริษัทหนึ่ง รับสัมปทานสร้างถนนจากบ้านห้วยทราย (ตรงข้ามอำเภอเชียงราย) ถึงเวียงภูคา (100 กม.) นอกจากนี้ ธนาคารโลกได้เข้ามาศึกษาเส้นทางเวียงภูคา-หลวงน้ำทา และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ศึกษาเส้นทางหลวงน้ำทา-บ่อเต็น อีกด้วย

ในด้านการพัฒนาการคมนาคมทางน้ำ (แม่น้ำล้านช้าง-แม่โขง) นั้น เจ้าหน้าที่เทคนิคของทั้งสี่ประเทศร่วมกันสำรวจแนวทางการเดินเรือตามลำแม่น้ำโขงเมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2536 และต่อมาจีนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทางเทคนิค ระหว่าง 4 ประเทศที่เมืองคุนหมิง เมื่อวันที่ 18-21 มกราคม 2537 ซึ่งที่ประชุมได้เห็นด้วยในหลักการที่จะทำความตกลงความร่วมมือด้านการเดินเรือตามลำแม่น้ำโขงตอนบน และสนับสนุนให้มีการเดินเรือในสภาพปัจจุบันไปพลางก่อน นอกจากนี้ได้ตกลงให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาระเบียบต่างๆ ต่อไป

สำหรับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสี่ประเทศว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวขึ้น ณ จังหวัดเชียงราย เมื่อเดือนสิงหาคม 2536 และได้จัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวระหว่างกันมากยิ่งขึ้น โดยการจัดโครงการคาราวานมิตรภาพไทย-พม่า-จีน ระหว่างเชียงราย-เชียงตุง-

เชียงใหม่-คุนหมิง เมื่อเดือนธันวาคม 2536 และขณะนี้ภาคเอกชนได้ลงทุนโครงการล่องเรือนานาชาติตามลำแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงแล้ว

ในส่วนความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนนั้น ภาคเอกชนไทย เช่น สภาหอการค้าจังหวัดเชียงรายและสื่อมวลชน ให้ความร่วมมือในการจัดประชุมสัมมนาทางธุรกิจระหว่างภาคเอกชนไทย-จีน-พม่า-ลาว ไปพร้อมกับการดำเนินการความร่วมมือด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งก่อให้เกิดการเพิ่มพูนด้านความร่วมมือทางการค้า การลงทุนระหว่างกันยิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองคุนหมิงขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งภาคเอกชนไทยและจีนในการดำเนินการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างกัน ตลอดจนเป็นจุดเชื่อมโยงการขยายความร่วมมือในด้านต่างๆ เข้าสู่ตลาดต่างๆ ทางภาคใต้ของจีน

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (กัมพูชา จีน ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม)

นับตั้งแต่การสิ้นสุดลงของสงครามเย็น บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอื้ออำนวยให้การร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศไทยเห็นว่า กิจกรรมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งประกอบด้วยประเทศ กัมพูชา จีน ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม นี้ เป็นโครงการสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความพร้อมทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ที่จะกำหนดสาขาความร่วมมือที่จะพัฒนาให้เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยมีธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ให้ความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของกิจกรรมโครงการต่างๆ ของประเทศในภูมิภาค ซึ่งศักยภาพความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะหว่าง 6 ประเทศนั้นมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากการที่ประเทศเพื่อนบ้านลุ่มแม่น้ำโขงได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองไปสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี และเมื่อความร่วมมือด้านต่างๆ ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม จะส่ง

ผลประโยชน์ร่วมต่ออนุภูมิภาคหลายประการได้แก่ การขยายตัวของการค้า อุตสาหกรรม การบริการ การจ้างงาน และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การยกระดับคุณภาพชีวิตไปจนถึงการใช้ทรัพยากรที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งนับเป็นการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน

นับตั้งแต่การประชุมครั้งแรกเมื่อปี 2535 จนถึงการประชุมครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 20-26 เมษายน 2537 ณ กรุงฮานอย นั้น ทั้ง 6 ประเทศได้กำหนดสาขาความร่วมมือที่จะพัฒนาร่วมกันไว้ดังนี้ คือ การคมนาคมขนส่ง พลังงาน สิ่งแวดล้อม การค้าและการลงทุน การท่องเที่ยวและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีโครงการที่มีศักยภาพในสาขาต่างๆ ที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษาดัง 60 โครงการ (คมนาคม 6 โครงการ พลังงาน 9 โครงการ สิ่งแวดล้อม 3 โครงการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 6 โครงการ การค้าและการลงทุน 6 โครงการ และการท่องเที่ยว 6 โครงการ) ทั้งนี้ การชักจูงให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการสร้างสรรค์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ วิชาการและการถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ เพื่อให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคในสาขาต่างๆ ประสบผลด้วยดี ในการประชุม ณ กรุงฮานอย ได้มีข้อเสนอให้จัดตั้งกลไกขึ้นดำเนินการความร่วมมือด้านต่างๆ ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาในรายละเอียดต่อไป

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2536 เพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อนึ่ง ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 15-16 กันยายน 2537 ซึ่งที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบต่อโครงการที่ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียเสนอและตกลงที่จะให้มีคณะทำงานหรือการประชุมระดับปฏิบัติการตามสาขาความร่วมมือต่อไป

ความร่วมมือในกรอบอาเซียน

ความร่วมมือในกรอบอาเซียนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลได้มุ่งขยายความร่วมมือที่ตืออยู่แล้วกับประเทศอาเซียนให้เพิ่มพูนประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงอย่างต่อเนื่อง และในการเข้ารับตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีนั้น ได้เดินทางไปกระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นลำดับแรก

ในกรอบงานของอาเซียนนั้น ประเทศไทยต้องการผลักดันให้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีบังเกิดผลเป็นรูปธรรมเร็วขึ้น จึงได้โน้มน้าวให้ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (เมื่อเดือน ตุลาคม 2536) มีมติเร่งรัดกำหนดการลดภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกให้เร็วขึ้นกว่ากำหนดเดิม นอกจากนี้อาเซียนได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อผลักดันให้สหรัฐอเมริกาต่ออายุโครงการ สิทธิพิเศษทางการค้า (General Scheme of Preference - GSP) ได้สำเร็จ โดยประธานาธิบดีคลินตันได้ลงนามเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2536 ในร่างกฎหมายต่ออายุโครงการ (GSP) อีก 14 เดือน รัฐบาลไทยยังได้แสดงบทบาทนำโดยเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านสิ่งแวดล้อม

ของอาเซียน (เมื่อวันที่ 6-8 กรกฎาคม 2536) ที่กรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดให้ปี ค.ศ. 1995 (2538) เป็นปีสิ่งแวดล้อมอาเซียนได้สำเร็จ และในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 27 ที่กรุงเทพมหานคร (เมื่อเดือนกรกฎาคม 2537) ประเทศไทยได้ประสานกับประเทศสมาชิกในการปรับปรุงความตกลงจัดตั้งกองทุนอาเซียน (ASEAN FUND) ให้คล่องตัวและรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการต่างๆ ของอาเซียนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้ร่วมลงนามในความตกลงฉบับใหม่นี้ด้วย

อนึ่ง ในระหว่างวันที่ 19-25 กันยายน 2537 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 26 (ASEAN Economic Minister Meeting - AEM) ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงที่จะเร่งข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนให้บรรลุผลเสร็จสิ้นภายใน 10 ปี และได้มีการพิจารณาเพิ่มสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเข้าไปอยู่ในข้อตกลงอาฟตาเพื่อลดภาษีระหว่างกันด้วย โดยมอบหมายให้มีคณะทำงานศึกษารายละเอียดการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่อไป

การสร้างบทบาทของประเทศไทยในกิจการต่างประเทศ

ประเทศไทยตระหนักดีถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในปัจจุบันทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในขณะเดียวกันการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศไทยได้รุดหน้าไปจนเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยสามารถแสดงบทบาทในกิจการต่างประเทศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการร่วมมือกับนานาชาติเพื่อเสริมสร้างสถานภาพของประเทศไทยทั้งในกรอบขององค์การระหว่างประเทศและในระดับภูมิภาค

13.1 บทบาทในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ

ในการประชุมสมัชชาฯ สมัยที่ 47 (ระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม 2535) ประเทศไทยได้ร่วมกับมิตรประเทศอาเซียนเสนอร่างข้อมติเกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยมิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) ซึ่งเรียกร้องให้สหประชาชาติสนับสนุนหลักการและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ ร่างข้อมติดังกล่าวได้รับการรับรองจากที่ประชุมโดยไม่มีการลงคะแนนเสียง โดยมีประเทศร่วมอุปถัมภ์ 136 ประเทศ ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญที่ทำให้สนธิสัญญาดังกล่าวของอาเซียนมีความเป็นสากลและเป็นกรอบสำคัญสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคฯ ในอนาคต

สำหรับการประชุมสมัชชาฯ สมัยที่ 48 (ระหว่างเดือนกันยายนถึงธันวาคม 2536) นายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปกล่าวสุนทรพจน์ต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยวางเว้นการกล่าวสุนทรพจน์ต่อที่

ประชุมมากกว่า 10 ปี การกล่าวสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีประสบผลสำเร็จด้วยดีในการส่งเสริมเกียรติภูมิของประเทศไทย ที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยวิถีประชาธิปไตย

13.2 บทบาทด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในฐานะสมาชิกที่รับผิดชอบต่อสังคมโลกและเพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนกระบวนการสันติภาพในกัมพูชาในกรอบสหประชาชาติ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในกัมพูชา (United Nations Advanced Mission in Cambodia-UNAMIC, United Nations Transitional Authority in Cambodia-UNTAC) อย่างต่อเนื่องมาตลอด อันเป็นการแสดงความมุ่งมั่นที่จะให้สันติภาพเกิดขึ้นในกัมพูชาโดยแท้จริง นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ส่งคณะผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 27 คน เข้าร่วมเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยการเลือกตั้งในกัมพูชาเมื่อเดือนพฤษภาคม 2536 รวมทั้งได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ 4 คน และส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมสังเกตการณ์เลือกตั้งของสหประชาชาติในแอฟริกาใต้ ระหว่างวันที่ 18-30 เมษายน 2537 ซึ่งนับเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการสนับสนุนแอฟริกาใต้ให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

นอกจากนั้นประเทศไทยได้ส่งกองกำลังเข้าร่วมในกองกำลังสังเกตการณ์แห่งสหประชาชาติ

ประจำชายแดนอิรัก-คูเวต (UNIKOM) ตั้งแต่ ปี 2534 ถึงปัจจุบันชุดละ 6 คน (วาระละ 1 ปี) และส่งเจ้าหน้าที่ทหาร 50 คน ไปร่วมปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยในอิรัก (UNGCI) เพื่อดำเนินการบรรเทาทุกข์ด้านมนุษยธรรมในบริเวณภาคเหนือของอิรัก

13.3 การเข้าเป็นสมาชิกถาวรกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกถาวรของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด Non - Aligned Movement - NAM เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทของไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลกยุคปัจจุบันและเป็นการเพิ่มเวทีทางเลือกในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยให้หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลให้การดำเนินความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเป็นไปด้วยความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในการช่วยเหลือและส่งเสริมซึ่งกันและกันในด้านเศรษฐกิจและการค้า ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 110 เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2536 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เข้าร่วมการประชุมและกล่าวสุนทรพจน์ ในโอกาสที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วย ปัจจุบัน NAM มีสมาชิก 111 ประเทศ ซึ่งนับเป็นการรวมกลุ่มทางการเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากสหประชาชาติ และในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้เป็นสมาชิกของ NAM แล้ว การเข้าเป็นสมาชิกของไทยจึงเป็นอีกเวทีหนึ่งที่ไทยและประเทศอาเซียนอื่นๆ จะสามารถกระชับความร่วมมือและประสานบทบาทร่วมกันได้

13.4 การเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศเพื่อฟื้นฟูบูรณะกัมพูชา

รัฐบาลได้สนับสนุนความพยายามช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะเศรษฐกิจของกัมพูชาในกรอบการประชุมระหว่างประเทศเพื่อฟื้นฟูบูรณะกัมพูชา - ICORC ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงโตเกียว 2 ครั้ง ในปี 2535 และ มีนาคม 2537 โดยประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือครั้งแรก 7.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการกู้กับระเบิดและซ่อมสร้างเส้นทางสายที่ 5 จากปอยเปตถึงศรีโสภณ และการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและ

วิชาการ โดยในการประชุมครั้งที่ 2 นี้ ประเทศไทยได้ให้คำมั่นที่จะให้ความช่วยเหลือในการบูรณะกัมพูชาในปี 2537 ในวงเงินประมาณ 1.2 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 30 ล้านบาท) ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนมาตรการระดมการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่กัมพูชา การร่วมกิจกรรมนี้ นับเป็นการเสริมสร้างบทบาทของไทยในทางสร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศที่ส่งผลสะท้อนต่อความสงบสุขและเสถียรภาพของภูมิภาค

13.5 ไทยกับเอเปค (Asia Pacific Economic Cooperation - APEC)

การเข้าร่วมเวทีการปรึกษาหารือและส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบเอเปคนั้น สอดคล้องกับนโยบายที่สนับสนุนการเปิดการค้าเสรีและส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งประเทศเอเปคนับว่ามีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน ทำให้กลุ่มนี้จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในเวทีเศรษฐกิจโลก

การที่นายกรัฐมนตรีได้เข้าร่วมการประชุมระดับผู้นำเอเปค ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกที่นครซีแอตเติล ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2536 นั้น เป็นโอกาสที่ประเทศไทยสามารถแสดงให้ประชาคมโลกรับรู้ถึงความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรีที่ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งด้วยวิถีทางประชาธิปไตยและมีความเป็นผู้นำในเวทีระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ในการประชุมรัฐมนตรีเอเปค ครั้งที่ 5 ประเทศไทยได้มีข้อเสนอให้จัดตั้งโครงการ APEC Business Volunteer Program เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยประเทศที่มีความก้าวหน้ากว่า จะถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้และเทคโนโลยีในสาขาต่างๆ ให้กับประเทศที่มีความก้าวหน้าน้อยกว่า ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้รับการตอบสนองด้วยดีและจะเป็นประโยชน์ต่อไทยและประเทศสมาชิกเอเปคอย่างยิ่งต่อไป

13.6 สิทธิมนุษยชน

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ในกิจกรรมสิทธิมนุษยชนต่างๆ ดังนี้

(1) การประชุมสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคเอเชีย

ประเทศไทยได้เป็นสถานที่จัดประชุมสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคเอเชียของสหประชาชาติระหว่างวันที่ 29 มีนาคม - 2 เมษายน 2536 โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกล่าวสุนทรพจน์เปิดประชุม ฯ ซึ่งที่ประชุมได้รับรอง “ปฏิญญากรุงเทพ ฯ” โดยฉันทามติ ซึ่งปฏิญญา ฯ นี้ นับเป็นคำประกาศที่สะท้อนท่าทีของกลุ่มเอเชียต่อปัญหาสิทธิมนุษยชน

(2) การประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมระดับโลก ณ กรุงเวียนนา ระหว่างวันที่ 14-25 มิถุนายน 2536 ซึ่งที่ประชุมได้ให้การรับรองปฏิญญา ฯ เวียนนาและแผนปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระดับชาติและระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ

การเข้าร่วมการประชุมด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญทั้งสองครั้งเป็นโอกาสให้นานาประเทศได้รับทราบถึงความพร้อมในการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของไทย

13.7 การเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509

เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลไทยที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน ประเทศไทยได้ขอเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509 ซึ่งประชาคมระหว่างประเทศถือว่าเป็นกติกายที่สำคัญในการส่งเสริมสังคมแบบประชาธิปไตย ซึ่งในขณะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยอยู่ระหว่างการศึกษารายละเอียด ก่อนดำเนินการเข้าเป็นภาคีโดยสมบูรณ์ต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างเป็นระบบ ประเทศไทยอยู่ระหว่างพิจารณาการจัดตั้งสถาบันระดับชาติด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะเป็นอีกกลไกหนึ่ง

ที่ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยจะออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันดังกล่าวต่อไป

13.8 การเยือนไทยของคณะผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพจำนวน 6 คน ระหว่างวันที่ 16-20 กุมภาพันธ์ 2536

การที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้คณะผู้ได้รับรางวัลโนเบลมีโอกาสเดินทางมาประเทศไทย ได้พบผู้พลัดถิ่นชาวพม่า และได้รับพระมหากษัตริย์คุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้า ฯ ให้เข้าเฝ้า ตลอดจนเปิดโอกาสให้เข้าพบ นายกรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญอื่นๆ และเดินทางไปรับทราบสภาพที่แท้จริงของชาวพม่าบริเวณชายแดนนั้น นับเป็นภาพพจน์ในด้านบวกของไทยในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ซึ่งนานาประเทศได้แสดงความชื่นชมต่อการแสดงออกและท่าทีของรัฐบาลไทยเป็นอันมาก

13.9 การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 27

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประธานคณะกรรมการประจำอาเซียนและได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศและการประชุมกับประเทศคู่เจรจาครั้งที่ 27 ได้ใช้ความพยายามโน้มน้าวให้รัฐมนตรีต่างประเทศของทั้ง 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (อาเซียน 6 ประเทศ และลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า) มามีส่วนร่วมในการประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศความไว้วางใจเชื่อใจระหว่างกัน และมีส่วนส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค ซึ่งที่ประชุมได้ยืนยันถึงความพร้อมที่จะรับเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนอีกด้วย นับเป็นอีกก้าวแห่งประวัติศาสตร์ของพัฒนาการความร่วมมือของอาเซียนในอนาคต

13.10 การเป็นเจ้าภาพจัดประชุม ASEAN Regional Forum

ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและ

ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) ครั้งที่ 1 ณ กรุงเทพมหานคร (เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2537) ซึ่งมีประเทศเข้าร่วมการปรึกษาหารือถึง 17 ประเทศ และ 1 กลุ่มประเทศ ซึ่งนับเป็นการประชุมครั้งประวัติศาสตร์ที่มีการหารือด้านการเมืองและความมั่นคง โดยเฉพาะขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่ง ARF จะเป็นกลไกจะช่วยส่งเสริมการทูตเชิงป้องกันในภูมิภาค และสามารถหาช่องทางที่จะร่วมกันส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคต่อไป จากความสำเร็จอันงดงามของการจัดประชุมครั้งนี้จึงเป็นที่พอใจของนานาประเทศ จึงได้มีการตกลงกันว่าจะมีการประชุม ARF ขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยครั้งต่อไปจะจัดขึ้นที่บรูไน

13.11 บทบาทของไทยในองค์การการค้าโลก

ประเทศไทยสนับสนุนนโยบายการค้า

เสรีมาโดยตลอดและให้ความร่วมมือด้วยดีต่อการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยที่สามารถบรรลุข้อตกลงกันได้และกำหนดจะจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) ขึ้น โดยจะเริ่มมีผลในปี 2538 นี้ เพื่อดูแลการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเวทีขององค์การการค้าโลกนี้จะเป็นเวทีระหว่างประเทศที่รัฐบาลต้องการจะผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์และแก้ไขปัญหาการค้าเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการค้าที่เสรีและเป็นธรรม ซึ่งประเทศไทยได้ตัดสินใจส่งผู้แทนเข้าสมัครเป็นประธานคณะกรรมการด้านเกษตรใน WTO ทั้งนี้ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 27 เมื่อเดือนกรกฎาคม 2537 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้แสดงเจตจำนงที่จะสนับสนุนไทยในการสมัครเข้ารับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการด้านเกษตรดังกล่าว ซึ่งเป็นอีกก้าวหนึ่งของการแสดงบทบาทนำของไทยในเวทีระหว่างประเทศ

โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50

จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังถูกบุกรุกทำลายอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ที่เหลือเมื่อปี 2536 มีเนื้อที่ป่าไม้เหลือเพียง 83.5 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 26 ของพื้นที่ประเทศ และยังมีการสำรวจพบอีกว่า ในช่วงสองปีที่ผ่านมาพื้นที่ป่าไม้ของเราถูกบุกรุกเพิ่มขึ้นถึงหนึ่งล้านแกแอสกว่าไร่ ปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ดังนั้นในวโรกาสอันเป็นมหามิ่งมงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ปีที่ 50 ในปี 2539 รัฐบาลจึงได้จัดทำโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ ขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความจงรักภักดี แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวาระอันเป็นมหามงคลนี้

นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ และรัฐบาลได้นำโครงการดังกล่าวกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งก็ได้พระราชทานคำแนะนำอันทรงคุณค่าแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้คือ ไม่นำพื้นที่ที่ราษฎรอาศัยอยู่ก่อนแล้วมาปลูกป่า ป่าที่ปลูกนั้นให้มีสภาพเป็นป่าจริงจัง คือ ปลูกไม้หลายประเภทคละกัน โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ควรทยอยปลูกป่าจากพื้นที่ภูเขาที่ถูกทำลายจนโล่งเตียน แล้วลงสู่พื้นที่ราบ กรณีที่มีการ

ชะล้างพังทลายของดินก็ให้ปลูกหญ้าแฝกยึดดินไว้ พื้นที่ที่มีหมอกปกคลุม ควรทำแผงดักหมอก กลางวันจะได้บังแดด กลางคืนหมอกจะได้กลั่นตัวเป็นหยดน้ำให้แก่ต้นไม้ได้ และกล้าไม้ที่นำไปปลูกต้องมีขนาดโตพอสมควร แข็งแรงและเจริญเติบโตต่อไปได้

โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศเพื่อรองรับศิให้ชนในชาติทุกหมู่เหล่าได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติ ประการสุดท้าย เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในชาติมีความรัก และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ โดยรัฐบาลได้เชิญชวนองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนร่วมกันปลูกต้นไม้มานานานาพันธุ์ ซึ่งการเข้าร่วมโครงการนี้ทำได้ 2 วิธี คือ การดำเนินการเองโดยตรง โดยทางภาครัฐจะเป็นที่เสี่ยงให้คำแนะนำทุกขั้นตอนและการบริจาคเงินโดยมีผู้ดำเนินการแทนสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 2 วิธีนี้ สามารถบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกป่าในอัตราไร่ละ

3,000 บาท และสำหรับผู้มีจิตศรัทธาทั่วไปก็สามารถบริจาคเงินปลูกต้นไม้ได้ตามกำลังศรัทธา

ทั้งนี้ รัฐบาลได้จัดเตรียมพื้นที่ไว้ให้กระจายออกตามพื้นที่ต่างๆ ในเขตอนุรักษ์ เช่น ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตป่าดงดิบที่มีสภาพเสื่อมโทรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงฟื้นฟูเพื่อเป็นป่าถาวร รักษาต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่า และปรับปรุงสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดพื้นที่ปลูกต้นไม้บริเวณสองข้างทาง สองฝั่งแม่น้ำลำคลอง อ่างเก็บน้ำ ปลูกต้นไม้ในสถานศึกษา สถานที่ราชการ ศาสนสถานในเขตเมืองและชุมชนทั่วประเทศ การปลูกป่าตามโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ นี้ ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในระยะสั้น และไม่มีความประสงค์ที่จะให้มีการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อผลทางเศรษฐกิจ พื้นที่ป่าที่ดำเนินการปลูกนี้จะได้รับการดูแลรักษาทนุบำรุงให้เป็นป่าไม้ถาวรสืบไป

โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ ได้เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2537 และจะสิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ. 2539 รวมระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี มีเป้าหมายปลูกป่าถาวรรวมทั้งสิ้น 5 ล้านไร่ ดังนี้

พ.ศ. 2537	เนื้อที่	1.35	ล้านไร่
พ.ศ. 2538	เนื้อที่	1.65	ล้านไร่
พ.ศ. 2539	เนื้อที่	2.00	ล้านไร่

พื้นที่ปลูกป่ากำหนดไว้ในป่าไม้เสื่อมโทรมทั่วประเทศ โดยจัดแบ่งออกเป็น 1,345 แปลง ทั้งนี้ รัฐบาลได้จัดเตรียมพันธุ์ไม้ป่าไว้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ 150 ชนิด จำนวนกล้าไม้ที่ผลิตเตรียมไว้บริการทั้งหมด 2 ล้านกว่ากล้า โดยกำหนดให้ปลูกเฉลี่ยไร่ละ 100 ต้น

ผลการดำเนินงานโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ

1. การแจ้งความจำนงเข้าร่วมโครงการปลูกป่า ฯ

มีผู้แจ้งความจำนงขอจองพื้นที่เกินกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือจากเป้าหมายการปลูกป่าปี พ.ศ. 2537 เนื้อที่ 1,350,000 ไร่ ขณะนี้มีผู้ประสงค์ขอจองพื้นที่แล้วจำนวน 3,400,000 ไร่ โดยยื่นแสดงความจำนงแล้วจำนวน 2,159,665.61 ไร่ (ข้อมูลถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2537)

2. การเพาะชำกล้าไม้

ได้ดำเนินการเกินกว่าเป้าหมายกล่าวคือจากเป้าหมายการเพาะชำกล้าไม้ในปี 2537 จำนวน 290,000,000 กล้า ได้ผลการดำเนินงานเพาะชำกล้าไม้แล้วรวม 290,819,157 กล้า และได้จ่ายกล้าไม้ไปแล้วรวม 35,217,783 กล้า เป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้แล้ว 353,815 ไร่ ระยะทางสองข้างทาง 9,224 กิโลเมตร (ข้อมูลถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2537)

3. ยอดเงินบริจาคเข้ากองทุนปลูกป่า ฯ

มีผู้บริจาคเงินเข้ากองทุนปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ แล้วจำนวนรวมทั้งสิ้น 30,278,956.99 บาท

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวจึงคาดได้ว่าโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ จะยังผลให้มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ สดภัยพิบัติธรรมชาติ สามารถรักษาแหล่งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ซึ่งมีหลากหลายให้คงอยู่ ลดปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ ทำให้คนในชาติเกิดใจรักและหวงแหนต้นไม้และป่าไม้

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่า จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชาติ และในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2536 และประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 เพื่อให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ก็ได้กำหนดให้ “การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เป็นนโยบายและแนวทางที่สำคัญแนวทางหนึ่งของการจัดสรรงบประมาณประจำปีแต่ละปีดังกล่าว ในรอบ 2 ปีที่รัฐบาลนี้เข้ามาบริหารประเทศ ได้ดำเนินงานที่สำคัญด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ

15.1 การจัดทำนโยบายและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมระยะสั้น

รัฐบาลได้จัดทำนโยบายและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมระยะสั้นขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นกรอบหลักในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อ 27 เมษายน 2536 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2536 เป็นนโยบายและแผนที่จัดทำขึ้นสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยได้เสนอข้อเท็จจริงของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญเร่งด่วนและแนวทางการแก้ไขรวมทั้งแผนงาน-โครงการที่จะนำแนวนโยบายและแผน ฯ ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ นโยบายและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมระยะสั้นนี้ ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอแผนงาน-

โครงการ และงบประมาณที่สอดคล้องกับการดำเนินงานใน 4 ด้าน คือ การสร้างจิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูและบำบัดสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และ การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

15.2 การกระจายอำนาจการบริหารและงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อมไปสู่ภูมิภาค

(1) การจัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นกลไกพื้นฐานในการประสานนโยบาย มาตรการ และแนวทางที่ได้กำหนดขึ้นให้ลงสู่แผนปฏิบัติในระดับพื้นที่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันเพื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา/อุปสรรคและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นเพื่อจะได้นำกลับเข้าสู่การปรับปรุงนโยบาย มาตรการ และแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ในปี 2536 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคขึ้น 4 ภาค คือ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกและภาคกลางที่จังหวัดชลบุรี ภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่น

(2) การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

ปัจจุบันปัญหาความเสื่อมโทรมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้แพร่กระจายไปในท้องถิ่นทุกจังหวัด ทำให้หน่วยงานส่วนกลางไม่อาจเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานและประชาชนในท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัติส่งเสริม

และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ได้ให้ความสำคัญสำคัญในการกระจายอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อม ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายประการหนึ่งที่จะกระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยให้จังหวัดและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากขึ้น ดังนั้น ในปี 2536 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทยจึงร่วมกันสนับสนุนให้จังหวัดต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ ฯ ในระดับจังหวัดประจำปี 2537 ขึ้น โดยยึดนโยบายของรัฐบาลและนโยบายและแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมระยะสั้นเป็นกรอบในการจัดทำ ซึ่งมี 67 จังหวัดเสนอแผนมายังส่วนกลาง และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เห็นชอบ และได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อ 14 กันยายน 2536 และได้อนุมัติวงเงินจำนวน 407.65 ล้านบาท เพื่อดำเนินงานตาม 4 แผนงานที่กล่าวมาแล้ว สำหรับในปี 2537 ได้ประสานให้จังหวัดต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ ระดับจังหวัดประจำปี 2538 มีจังหวัดที่จัดทำแผนเสนอมายังส่วนกลางทั้งสิ้น 73 จังหวัด และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับแผนปฏิบัติการ ฯ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 สำหรับวงเงินงบประมาณนั้น สำนักงบประมาณจัดสรรให้ในเบื้องต้นเป็นจำนวน 580 ล้านบาท เพื่อดำเนินงานใน 4 แผนงานเช่นเดียวกับ ปี 2536

15.3 การประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ในอดีตประเทศไทยมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ถึงร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันประเทศไทยมีป่าไม้เหลืออยู่เพียงประมาณร้อยละ 26 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้เกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตมากขึ้นเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการ ซึ่งในการเพิ่มผลผลิต มักจะกระทำโดยการขยายพื้นที่การเพาะปลูก จึงทำให้เกิดการบุกรุกและทำลายพื้นที่ป่าไม้มากขึ้น ส่งผล

ให้ความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ควบคุมการใช้ประโยชน์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการแล้ว ดังนี้

(1) การกำหนดเขตที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

รัฐบาลได้กำหนดที่ดินบริเวณที่ยังมีสภาพธรรมชาติ และยังมีได้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา และความรื่นรมย์ของประชาชน และเพื่อรักษาความสมดุลของธรรมชาติให้คงไว้ตลอดจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่รัฐและประชาชน ซึ่งในปี 2536 รัฐบาลได้ดำเนินการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เป็นจำนวน 1.5 ล้านไร่ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 2,400 ตารางกิโลเมตร สำหรับในปี 2537 รัฐบาลได้ดำเนินการกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติแล้ว ดังนี้

1) บริเวณที่ดินป่าวมฝั่งขวา และป่าสาละวิน ในท้องที่ตำบลบ้านกาศ ตำบลแม่คง ตำบลแม่ยม ตำบลเสาหิน อำเภอแม่สะเรียง และตำบลแม่สามแลบ กิ่งอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อที่ประมาณ 750 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 468,750 ไร่ (อุทยานแห่งชาติสาละวิน)

2) บริเวณที่ดินป่าสะเมิง ป่าแม่ชาน-แม่วาง และป่าท่าช้าง-แม่ชาน ในท้องที่อำเภอสะเมิง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ประมาณ 547 ตารางกิโลเมตร หรือ 341,875 ไร่ (อุทยานแห่งชาติออบขาน)

3) บริเวณที่ดินป่าตาพระยา ในท้องที่อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ป่าดงใหญ่ ป่าบ้านกรวด ในท้องที่อำเภอละหานทราย และอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เนื้อที่ประมาณ 594 ตารางกิโลเมตร หรือ 371,400 ไร่ (อุทยานแห่งชาติตาพระยา)

4) บริเวณที่ดินป่าชัยครามและป่าประดู่ ในท้องที่ตำบลท่าอุแท ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และป่ายางโพงและป่าเขาใหญ่ ในท้องที่ตำบลสี่ขีด ตำบล

เขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อที่ประมาณ 145 ตารางกิโลเมตร หรือ 90,625 ไร่

5) บริเวณที่ดินป่าทำสองยาง ในท้องที่ตำบลแม่สอง และตำบลแม่ต๋าน อำเภอทำสองยาง จังหวัดตาก เนื้อที่ประมาณ 186 ตารางกิโลเมตร หรือ 116,250 ไร่

(2) การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำตัวอย่าง (ลุ่มน้ำแม่แดง เขียว และคลองย่น)

จากการติดตามประเมินผล การดำเนินงานในการกำหนดชั้นลุ่มน้ำและมาตรการ การใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำต่างๆ ปรากฏว่ารัฐสามารถควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ ได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นอื่นๆ ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ ดังนั้น เพื่อให้มาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำตามการ กำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศไทยให้บรรลุผลสำเร็จในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และเป็นการจัดการ ป้องกันแก้ไขปัญหาคอขวดในการใช้ทรัพยากร ตลอดจนปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ รัฐบาลจึง เห็นชอบให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม กำหนดแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จำนวน 3 ลุ่มน้ำ คือ

1) ลุ่มน้ำแม่แดง เป็นตัวแทน ลุ่มน้ำภาคเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1,978 ตารางกิโลเมตร ในเขตจังหวัดเชียงใหม่

2) ลุ่มน้ำเขียว เป็นตัวแทนลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 727 ตารางกิโลเมตร ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ ขอนแก่น และชัยภูมิ

3) ลุ่มน้ำคลองย่น เป็นตัวแทน ลุ่มน้ำภาคใต้ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1,135 ตารางกิโลเมตร ในเขตจังหวัดระนอง และสุราษฎร์ธานี แผนปฏิบัติการพื้นที่ลุ่มน้ำตัวอย่างดังกล่าว จะประกอบด้วย 4 แผนงานหลัก กับ 81 โครงการ ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2537-2541) เมื่อการดำเนินการตามแผนเสร็จสิ้นแล้ว

จะได้ดำเนินการประเมินผลเพื่อนำไปใช้กับลุ่มน้ำ อื่นๆ ในภาคต่างๆ ของประเทศต่อไป

(3) การปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50

เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รมว.ศ.ให้คนในชาติทุกหมู่เหล่าได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในชาติมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ รัฐบาลจึงเห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินงานตามโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 โดยดำเนินการปลูกป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีสภาพเสื่อมโทรม จำนวน 5 ล้านไร่ ปลูกต้นไม้บริเวณสองข้างทางระยะทางประมาณ 50,000 กิโลเมตร ในบริเวณโรงเรียน สถานที่ราชการทุกแห่งทั่วประเทศ และในเขตเมือง เช่น สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 2,400.32 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2537-2539) ซึ่งรายละเอียดผลการดำเนินงานตามโครงการนี้ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องที่ 14

(4) การจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลระยะที่ 2

คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบมาตรการเร่งด่วนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลด้านป่าชายเลนและปะการัง แผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลจังหวัดภูเก็ต นโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของประเทศ และแผนแม่บทการจัดการปะการังของประเทศ ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังและป่าชายเลนทางสถานีโทรทัศน์ และจัดทำเอกสาร

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดทำป้ายเตือนใจเรื่องการอนุรักษ์ปะการัง จัดฝึกอบรมทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่ระยอง ตราด จันทบุรี และสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ฯ ในเขตคุ้มครองและควบคุม คือ การติดตั้งและบำรุงรักษาทุ่นผูกเรือที่เมืองพัทยา ที่จังหวัดภูเก็ต ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

15.4 การแก้ไขปัญหามลพิษ

ในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษนั้น ผลงานสำคัญที่รัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ปฏิบัติตามนโยบายแล้วมีดังนี้

(1) ดำเนินการลดปริมาณสารตะกั่วและควันพิษที่ปล่อยออกมาจากยานพาหนะ

(1.1) โครงการรณรงค์ใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้มีการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว โดยให้เริ่มวางจำหน่ายโดยสมัครใจตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2534 เป็นต้นมา เพื่อรองรับนโยบายให้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลใหม่ขนาดตั้งแต่ 1600 ซีซีขึ้นไป ต้องติดตั้ง Catalytic Converter เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 2536 และรถยนต์ใหม่ต่ำกว่า 1600 ซีซี ต้องติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวเช่นกันเริ่มตั้งแต่ 1 กันยายน 2536 เป็นต้นไปนั้น สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ซึ่งได้ติดตามเร่งรัดให้มีการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วมาโดยตลอด นับตั้งแต่รัฐบาลได้กำหนดให้มีการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา ซึ่งจากการติดตามประเมินผลปรากฏว่า การจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะแรก แต่กลับชะลอการจำหน่ายลงและมีสัดส่วนการจำหน่ายในช่วงต้นปี 2537 ประมาณร้อยละ 38 ของการจำหน่ายน้ำมันเบนซินพิเศษทั้งหมด ดังนั้น

สพช. จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการรณรงค์ใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว โดยเริ่มเปิดโครงการมาตั้งแต่เดือนเมษายน 2537 ภายหลังจากการดำเนินการตามโครงการดังกล่าว ปรากฏผลดังนี้

(ก) ปริมาณการจำหน่าย

ปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเบนซินพิเศษและเบนซินธรรมดาไร้สารตะกั่วในเดือนมิถุนายน 2537 มีปริมาณ 296.96 ล้านลิตร เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม 2537 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มเปิดตัวโครงการรณรงค์ใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วขึ้นประมาณ 20.38 ล้านลิตร คิดเป็นอัตราการร้อยละ 7 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีก่อน 220.43 ล้านลิตร คิดเป็นอัตราการร้อยละ 288

- เบนซินไร้สารตะกั่ว

ปริมาณการจำหน่ายในเดือนมิถุนายน 2537 มีปริมาณ 115.93 ล้านลิตร เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม 2537 ประมาณ 9.66 ล้านลิตร คิดเป็นอัตราการร้อยละ 9 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีก่อน 44.17 ล้านลิตร คิดเป็นอัตราการร้อยละ 62

- เบนซินธรรมดาไร้สาร

ตะกั่ว ปริมาณการจำหน่ายในเดือนมิถุนายน 2537 มีปริมาณ 181.04 ล้านลิตร เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม 2537 ประมาณ 10.73 ล้านลิตร คิดเป็นอัตราการร้อยละ 6

สัดส่วนการจำหน่ายน้ำมันเบนซินพิเศษและธรรมดาไร้สารตะกั่วรวมกันในเดือนมิถุนายน 2537 มีประมาณร้อยละ 64 ของความต้องการใช้น้ำมันเบนซินทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม 2537 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการรณรงค์ประมาณร้อยละ 3 และเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 45 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 56 เป็นการจำหน่ายเพื่อใช้ในกรุงเทพมหานคร และอีกร้อยละ 46 จำหน่ายในต่างจังหวัด ทั้งนี้มีรายละเอียดปรากฏดังนี้

สัดส่วนการใช้ น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว

เดือน	เบนซินพิเศษไร้สารตะกั่ว ต่อเบนซินพิเศษทั้งหมด	เบนซินธรรมดาไร้สารตะกั่ว ต่อเบนซินธรรมดาทั้งหมด	หน่วย : ร้อยละ เบนซินไร้สารตะกั่ว ต่อเบนซินทั้งหมด
2536 ม.ย.	32	3	19
2537 มี.ค.	39	93	61
เม.ย.	40	96	62
พ.ค.	41	95	63
ม.ย.	42	95	64

(ข) การกระจายของสถานีบริการ

สพช. ได้พยายามติดตามเร่งรัด ให้มีการกระจายการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วมาโดยตลอด โดยเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2537 ได้เชิญกรมทะเบียนการค้า ปตท. และผู้ค้าน้ำมันมาประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำแผนการกระจายการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วเพิ่มขึ้น ซึ่งจากการติดตามผลปรากฏว่า เมื่อสิ้นไตรมาสที่ 1 ของปี 2537 จำนวนสถานีบริการที่มีการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วมีจำนวนทั้งสิ้น 3,076 แห่ง ใน 75 จังหวัดทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 72 ของสถานีบริการทั้งหมดทั่วประเทศ ที่มีจำนวน 4,283 แห่ง เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 276 จากระยะแรกๆ ที่เริ่มมีการวางจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว ซึ่งมีจำหน่ายในสถานีบริการเพียง 818 แห่งใน 68 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ หากพิจารณาการกระจายของสถานีบริการน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วในระดับอำเภอแล้ว ปรากฏว่าเมื่อสิ้นไตรมาสที่ 1 ของปี 2537 มีการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วใน 554 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 91 ของอำเภอที่มีสถานีบริการทั้งหมด

จากการที่ปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วได้เพิ่มขึ้นดังได้กล่าวข้างต้น ส่งผลให้ปริมาณสารตะกั่วที่ปล่อยออกมาจากยานพาหนะได้ลดลง โดยในเดือนมิถุนายน 2537 ปริมาณสารตะกั่วมีประมาณ 24.86 เมตริกตัน ลดลงจากเดือนมีนาคม 2537 ประมาณ 1.76 เมตริกตัน คิดเป็นอัตราการร้อยละ 50

(1.2) โครงการพัฒนารถสามล้อ
เครื่องให้เป็นรถขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า

รถสามล้อเครื่องเป็นส่วนหนึ่งของยานพาหนะที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ และเสียง เนื่องจากรถสามล้อที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนำเครื่องยนต์เก่ามาทำการยกเครื่องใหม่ และเป็นเครื่องยนต์เบนซิน 2 จังหวะ ซึ่งไม่มีลิ้นในการควบคุมการบรรจุไอดี และปล่อยไอเสียทำให้มีก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่ไม่ถูกเผาไหม้ หรือมีน้ำมันเบนซินที่ไม่ได้ถูกเผาไหม้ไหลปะปนออกมากับไอเสียเป็นจำนวนมาก ส่วนราชการคือ กรมควบคุมมลพิษร่วมกับ USAID และเอกชนคือบริษัทพลสิทธิ์ ดูกูดัก (ประเทศไทย) จำกัด ได้ดำเนินการโครงการพัฒนารถสามล้อเครื่อง โดยได้ส่งรถสามล้อเครื่อง 1 คัน ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อทำการดัดแปลงผลิตเป็นรถต้นแบบให้เป็นรถสามล้อเครื่องที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า จากการทดลองพบว่า จะสามารถวิ่งได้ถึง 200 กิโลเมตร ต่อการชาร์จแบตเตอรี่ 1 ครั้ง และข้อดีของรถสามล้อเครื่องไฟฟ้ามีดังนี้ คือ 1) ปลอดภัยที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ 2) มีอายุการใช้งานยาวนาน 3) ค่าซ่อมบำรุงต่ำ 4) ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน 5) ไม่มีควันขาว 6) ไม่มีคราบน้ำมัน 7) ไม่มีเสียงดัง 8) ไม่ต้องอุ่นเครื่องยนต์ก่อนใช้วิ่ง 9) ลดการนำเข้าแก๊สและน้ำมันจากต่างประเทศ

(2) การรณรงค์และประชาสัมพันธ์
เพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย และสมาคมสร้างสรรค์ไทย ได้ดำเนินการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ไขปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยา

น้ำเสีย โดยครอบคลุมพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา รวม 9 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี อุทัย อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และ นครสวรรค์ แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ส่วน คือ การตรวจวัดและประชาสัมพันธ์ โดยเน้นสื่อแบบต่างๆ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายชัดเจน เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างประหยัด การลดปริมาณน้ำเสียทั้งปริมาณและความสกปรก การบำบัดน้ำเสียจากกิจกรรมต่างๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดกฎหมาย หรือข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาคุณภาพน้ำ อีกส่วนหนึ่ง คือ การฝึกอบรม โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย และมีหน้าที่จัดการน้ำเสีย รวมทั้งมลพิษอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ และจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำและความรู้เกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานจนถึงเทคโนโลยีขั้นสูง รวมถึงการฝึกอบรมภาคสนามในการเก็บตัวอย่างน้ำ ทั้งจากแหล่งน้ำและน้ำทิ้งจากกิจการต่างๆ การวิเคราะห์น้ำเบื้องต้นให้มีการปฏิบัติงานจริงและการจัดทำ เทปโทรทัศน์ เพื่อการเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป

(3) การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำ

เสียในเขตกรุงเทพมหานคร

รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบให้ กรุงเทพมหานครดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

(3.1) โครงการบำบัดน้ำเสียหนองแขม-ภาษีเจริญ-ราษฎร์บูรณะ มีขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสียรวม 222,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน วงเงินลงทุน 7,094 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (พ.ศ. 2538-2543) เพื่อแก้ไขปัญหาหน้าน้ำเสียที่วิกฤติทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา

(3.2) โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่ยานนาวา มีขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสียรวม 200,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน วงเงินลงทุน 4,712 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (พ.ศ. 2537-2540) เพื่อบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เขตชั้นใน จำนวน 4 เขต คือ ยานนาวา สาทร บางรัก และบางคอแหลม

นอกจากนี้ รัฐบาลได้มอบหมายให้กรุงเทพ

มหานครพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหน้าเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพิจารณากำหนดรูปแบบ วิธีการ และอัตราค่าธรรมเนียม ตลอดจนกลไกทางด้านกฎหมายที่จะมารองรับให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหน้าเสียควบคู่ไปกับการจัดเก็บค่าน้ำประปา โดยให้หารือกับการประปานครหลวง และ/หรือพิจารณาจัดเก็บร่วมกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่

(4) โครงการแม่น้ำสะอาด (แม่น้ำนครชัยศรี)

แม่น้ำนครชัยศรีเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม และมีคุณภาพน้ำค่อนข้างเสื่อมโทรม เนื่องจากได้รับความสกปรกจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ได้แก่ จากฟาร์มเพาะเลี้ยงสุกร และฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประมาณ 66% น้ำเสียจากชุมชน 27% และจากอุตสาหกรรมต่างๆ 7% คุณภาพน้ำที่ไหลผ่านช่วงอำเภอบางเลน และอำเภอนครชัยศรีมีความสกปรกของสารอินทรีย์สูงกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำ ซึ่งไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ในทางเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภค กรมควบคุมมลพิษ จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจให้คนในท้องถิ่นได้ช่วยกันร่วมมือพิทักษ์รักษาแม่น้ำนครชัยศรีให้สะอาดตลอดไป โดยมีกิจกรรมร่วมกับ 3 เหล่าทัพ ตำรวจและมวลชนจากหน่วยงานต่างๆ ชุดลोकฝึกตบชวา ในงาน “วันคืนธรรมชาติสู่ลุ่มน้ำนครชัยศรี” เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2536 ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเดือนละ 1 ครั้ง และจัดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำแบบอัตโนมัติที่บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอนครชัยศรี ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2537 จัดทำโครงการสาธิตและการฝึกอบรมในการจัดการน้ำเสียจากฟาร์มสุกร ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การลดมลภาวะในฟาร์มสุกรโดยใช้ระบบก๊าซชีวภาพ และจัดการดูงานด้านการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกร ที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว ซึ่งจะมีการดำเนินงานสร้างบ่อสาธิตเพื่อบำบัดน้ำเสียโดยใช้เทคโนโลยีก๊าซชีวภาพ เพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานต่อไป

(5) การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

จากการที่ได้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศเนื่องจากก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ที่ระบายออกจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ทำให้ราษฎรบ้านสบป่าต ตำบลสบป่าต หมู่ที่ 1 บ้านแม่จาง ตำบลนาสัก หมู่ที่ 1 บ้านสบเต็น ตำบลสบป่าต หมู่ที่ 2 และหมู่บ้านใกล้เคียงอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ได้รับความเดือดร้อนเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาดังกล่าวโดย

(5.1) การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) รับผิดชอบรักษาพยาบาลประชาชนที่ได้รับผลกระทบทุกคน และจัดให้มีการติดตามผลการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้รับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ทั้งหมดอย่างเป็นธรรม โดยประสานงานอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการพิจารณาช่วยเหลือราษฎรที่ประสบความเดือดร้อน ซึ่งค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้ราษฎรมีจำนวนทั้งสิ้น 3,758,415 บาท เพื่อชดเชยค่าเสียหายจากการเจ็บป่วยของราษฎร ค่าเสียหายเนื่องจากสัตว์เลี้ยงตายและป่วย และค่าเสียหายด้านพืชไร่ สวนผลไม้ และไม้ยืนต้น

(5.2) การแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน รัฐบาลได้ให้ กฟผ. แก้ไขปัญหาในเรื่องนี้อย่างถาวร โดยให้ติดตั้งเครื่องดักจับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ในโรงงานไฟฟ้าแม่เมาะ หน่วยที่ 8, 9, 10 และ 11 ซึ่งมีกำลังการผลิตเครื่องละ 300 MW. ค่าใช้จ่ายการลงทุนประมาณ 10,000 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี และมีค่าใช้จ่ายเดินเครื่องและบำรุงรักษาประมาณปีละ 3,000 ล้านบาท สำหรับโรงไฟฟ้าหน่วยที่ 1-7 ให้ กฟผ. เร่งศึกษาและเสนอรายงานให้พิจารณาในระยะต่อไป สำหรับในช่วงระยะเวลาที่รอการติดตั้งเครื่องดักจับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ดังกล่าว ให้ กฟผ. ควบคุมการเดินเครื่องผลิตไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ โดยรักษาคุณภาพอากาศให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นภัยต่อประชาชน

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มอบหมาย

ให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และจังหวัดลำปาง ร่วมกันจัดทำแผนงานระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว

(6) การแก้ไขปัญหามลพิษจากการฝังกากสารเคมีที่เหลือจากไฟไหม้ทำเรือคลองเตย ที่บริเวณจังหวัดกาญจนบุรี

จากกรณีการเกิดไฟไหม้โกดังสินค้าอันตรายบริเวณท่าเรือคลองเตย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2534 มีผลให้บ้านเรือนประชาชนเสียหาย 642 หลังคาเรือน ประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย นอกจากปัญหาผลกระทบที่มีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณท่าเรือคลองเตยโดยตรงแล้ว ยังเกิดปัญหาในการกำจัดกากสารเคมีที่เหลือจากไฟไหม้ด้วย เนื่องจากประเทศไทยขาดแคลนเตาเผาอุณหภูมิสูง สำหรับกำจัดกากสารเคมีโดยเฉพาะ จึงได้นำกากสารเคมีที่เหลือจากไฟไหม้ไปฝังกลบในบริเวณเชิงเขาแหลม ตำบลบ้านลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความหวั่นเกรงกันว่ากากสารเคมีเหล่านั้น จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในบริเวณใกล้เคียง รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ โดยมอบหมายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมสำรวจข้อเท็จจริงและให้นำกากสารดังกล่าวขึ้นมาฝังใหม่ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยวิธีการฝังกากอันตรายโดยเฉพาะที่เรียกว่า secure landfill ทั้งนี้โดยมอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษ เป็นผู้ออกแบบก่อสร้าง กองพลทหารราบที่ 9 เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง และการท่าเรือแห่งประเทศไทย เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายการก่อสร้าง ในวงเงิน 10 ล้านบาท โดยได้มอบเงินจำนวน 8 ล้านบาท สำหรับการดำเนินการในขั้นต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างในราวเดือนกันยายน 2537

(7) การประกาศให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษ

จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วและไม่มีการวาง

การใช้ที่ดินที่เหมาะสม การจัดการพื้นฐานไม่ทั่วถึง และเพียงพอกับความต้องการ การควบคุมการปล่อยของเสียจากโรงงานและชุมชนไม่เข้มงวด ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ปัญหามลฝอยตกค้างและปัญหาการจัดการสารอันตราย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536 ซึ่งตามมาตรา 37 มาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน จังหวัดสมุทรปราการจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษ ที่ประกอบด้วยแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงิน ภายใต้แผนการดำเนินงานนั้น แผนการดำเนินงานดังกล่าว ควรครอบคลุมถึงการจัดการมลพิษที่พื้นที่นั้นประสบปัญหาอยู่ และจะต้องมีการดำเนินงานตามมาตรการเพื่อก่อให้เกิดผลในการแก้ไขปัญหา มลพิษอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม โดยกรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ประสานงานในการจัดทำแผนฯ และให้คำแนะนำทางวิชาการเพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(8.) การดำเนินการเพื่อเสริมงานด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รัฐบาลได้สนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก ดังนี้

(1) การดำเนินงานของกองทุนสิ่งแวดล้อม

กองทุนสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันมีวงเงินรวม 6,000 ล้านบาท เป็นงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2535 จำนวน 500 ล้านบาท ได้รับสมทบจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 4,500 ล้านบาท และ

งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2536 และ 2537 อีกปีละ 500 ล้านบาท ต่อมาได้รับจาก Overseas Economic Cooperation Fund, OECF จำนวน 11,200 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนเทศบาลในรูปของเงินกู้ ซึ่งในระยะแรกจะให้ความสำคัญในการดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของราชการส่วนท้องถิ่น

สำหรับโครงการที่จะได้รับอนุมัติจัดสรรเงินจากกองทุนฯ เพื่อดำเนินการแก้ไขคือปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตควบคุมมลพิษใน 3 พื้นที่ มีดังนี้

- การดำเนินโครงการภายใต้แผนปฏิบัติฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเมืองพัทยาในวงเงิน 1,326.60 ล้านบาท ขณะนี้ได้มีการเบิกจ่ายเงินแล้ว เพื่อกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางน้ำ 151.15 ล้านบาท การกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางอากาศและเสียง 14.20 ล้านบาท การจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการมลพิษเพื่อควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองพัทยา 11.73 ล้านบาท และการติดตั้งและบำรุงรักษาทุ่นผูกเรือ 1.00 ล้านบาท รวมวงเงิน 179.08 ล้านบาท

- การดำเนินโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ จังหวัดภูเก็ต ในวงเงิน 820.10 ล้านบาท ขณะนี้ได้มีการเบิกจ่ายแล้วเพื่อกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางอากาศ 15.30 ล้านบาท จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษฯ 11.72 ล้านบาท และติดตั้งและบำรุงรักษาทุ่นผูกเรือ 0.50 ล้านบาท รวมวงเงิน 27.52 ล้านบาท

- การดำเนินโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการอำเภอหาดใหญ่ในวงเงิน 1,263.34 ล้านบาท ขณะนี้ได้มีการเบิกจ่ายเงินเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการในเรื่องอื่นๆ อีก ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของกองทุนสิ่งแวดล้อม 0.84 ล้านบาท

- โครงการจัดทำคู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด 1.50 ล้านบาท

- โครงการศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญการจัดการน้ำเสียชุมชน 6.3 ล้านบาท

ดังนั้น ได้มีการเบิกจ่ายเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาเร่งด่วน และในโครงการที่มีความสำคัญแล้วรวมทั้งสิ้น 465.29 ล้านบาท

(2) การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก

จากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในโลกตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2530 รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมประสานงานกับกรมศิลปากร กรมป่าไม้ และสำนักงาน

เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการ โดยได้เสนอแหล่งวัฒนธรรมและแหล่งธรรมชาติของไทยเข้ารับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในเดือนธันวาคม 2535 คือแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ให้เป็นแหล่งมรดกโลกเพิ่มขึ้นจากแหล่งวัฒนธรรมและแหล่งธรรมชาติที่ได้เสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกของโลก เมื่อเดือนธันวาคม 2534 คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง

การแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร

1. การแก้ไขปัญหาการจราจรในเมืองใหญ่

การแก้ไขปัญหาการจราจรในเมืองใหญ่ และเมืองที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม โดยใช้มาตรการด้านผังเมือง การเพิ่มผิวจราจร การจัดระบบ การขนส่งมวลชนและการกวดขันด้านวินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนเตรียมการป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นในเมืองอื่นๆ ในอนาคต ผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

1.1 การจัดทำแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชน เพื่อเป็นกรอบสำหรับการเร่งรัดการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชน รองรับความต้องการเดินทางของคนกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

1.2 การปรับแผนแม่บทเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อดำเนินการปรับแผนรวม/โครงการด้านการจราจร ของหน่วยงานของรัฐที่เสนอไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ใช้เป็นกรอบแนวทางการลงทุนและการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกันลำดับความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการจราจรของแต่ละโครงการเพื่อให้มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการจราจรอย่างแท้จริง

1.3 การเร่งรัดแผนปฏิบัติงานแก้ไขปัญหการจราจรเร่งด่วน 5 แผนงานหลัก (ประกอบด้วยมาตรการ/โครงการ) ดังนี้

1.3.1 แผนงานพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เน้นการเคลื่อนคนมากกว่าเคลื่อนรถ

1.3.2 แผนงานพัฒนาการใช้ผิวจราจรให้มีประสิทธิภาพในการใช้สูงสุด

1.3.3 แผนงานพัฒนาโครงข่ายถนนและกายภาพ เพื่อทะลุรถออก-ซอย แก้ไขคอขวด

1.3.4 แผนงานพัฒนาการวางแผนการอำนวยความสะดวกและการจัดการจราจร

1.4 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดระบบการจราจร ในเมืองหลักในภูมิภาค 16 จังหวัด และร่วมกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาค จัดตั้งศูนย์วิชาการด้านการวางแผน และจัดระบบการจราจรใน 4 ภาค รวมทั้งจัดตัวแบบ (Model) การจัดระบบจราจรเมืองภูมิภาค 4 เมือง เป็นต้นแบบให้เมืองอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ได้

1.5 การดำเนินโครงการและผลักดันด้านมาตรการ/แผนงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งรัดสู่การปฏิบัติ เช่น โครงการระบบรถโรงเรียน มาตรการกวดขันการจอดรถ การห้ามรถบรรทุกน้ำมันวิ่งในเมือง เป็นต้น

2. การจัดตั้งองค์กร

รัฐบาลได้สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรประสานงานที่มีเอกภาพ และมีอำนาจตัดสินใจเพื่อรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามโครงการ โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดระบบขนส่งขนาดใหญ่ (อจข.) เพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งทางกายภาพ กำกับดูแล และพัฒนาระบบการขนส่งขนาดใหญ่

3. การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบขนส่งมวลชน

ระบบขนส่งมวลชนที่รัฐกำลังดำเนินการ มี 3 โครงการซึ่งเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จจะรองรับปริมาณการเดินทางได้ 4.5 ล้านเที่ยว/วัน

3.1 โครงการระบบขนส่งทางรถไฟและถนนยกระดับในเขต กทม. (โฮปเวลล์)

3.2 โครงการระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร (ธนายง)

3.3 โครงการรถไฟฟ้ามหานคร (รฟม.)

4. การดำเนินการก่อสร้างระบบทางด่วน

ดำเนินการก่อสร้างทางด่วนเพิ่มเติมเพื่อ

ระบายความแออัดของการจราจร

4.1 โครงการระบบทางด่วนขั้นที่ 2

4.2 ทางด่วนรามอินทรา-อาจณรงค์

4.3 ทางด่วนขั้นที่ 3 รวม 3 โครงการ

4.4 โครงการทางยกระดับถนนวิภาวดี

รังสิต (ตอนเมืองโทลล์เวย์)

การพัฒนาการเมือง การปกครอง และการบริหาร

รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาการเมือง การปกครอง โดยเน้นการเสริมสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่องค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน ตำบลรวมทั้ง ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยเน้นการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงการบริหารราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และการให้บริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญมีดังนี้

1. การพัฒนาประชาธิปไตยระดับ

หมู่บ้าน กรมการปกครอง และกรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยหลักในการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน และนำหลักการไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง โดยการฝึกอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ จำนวน 7,308 ตำบล 64,312 หมู่บ้าน ตลอดจนกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ ในระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ รวม 254,755 กลุ่ม 2,249,173 คน รวมทั้งเน้นให้มีการนำไปปฏิบัติงานในองค์กรและกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวด้วย ซึ่งเป็นรากฐานของการเมือง การปกครองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

2. การกระจายอำนาจ เป็นการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยลงไปสู่พี่น้องประชาชนตามรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การยกฐานะสภาตำบลเป็นนิติบุคคล ได้จัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นขึ้น จัดทำร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงโครงสร้าง สภาตำบล แบ่งเป็น

2 ประเภท คือ สภาตำบลที่มีความพร้อมยกฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนสภาตำบลที่ยังไม่พร้อมให้คงสภาพเดิม ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. .... ของสภาผู้แทนราษฎร และจะนำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาต่อไป เมื่อผ่านคณะกรรมการมาธิการวิสามัญ ของวุฒิสภาแล้ว

2.2 การปรับปรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมุ่งให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากสมาชิกสภาจังหวัดเพื่อการกระจายอำนาจการปกครองให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด และแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างการบริหารราชการส่วนภูมิภาคกับราชการบริหารส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยจัดทำร่าง พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดเรียบร้อยแล้วและจะเสนอพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาทันทีเมื่อพระราชบัญญัติสภาตำบลแล้วเสร็จ

2.3 การปรับปรุงเทศบาลและสุขาภิบาล ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณายกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เมื่อสุขาภิบาลใดมีความเจริญทางเศรษฐกิจสังคม และมีรายได้เพียงพอ ให้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล โดยช่วง 2 ปี มี 15 แห่ง เช่น ป่าตอง ภูเก็ต, บ้านพรุ สงขลา, อ้อมน้อย สมุทรสาคร, วัดหลวง พระประแดง สมุทรปราการ และบางกรวย นนทบุรี นอกจากนี้ ในส่วนของเทศบาลได้ปรับอัตราค่าตอบแทนของนายกเทศมนตรี และเทศมนตรี ให้เพิ่มขึ้น สำหรับสุขาภิบาลก็ได้ปรับเพิ่มค่าเบี้ยประชุมให้ 100% เพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

3. การปรับปรุงการบริหาร ได้ปรับ

เปลี่ยนโครงสร้างการบริหารที่จำเป็น พัฒนาบุคลากร เน้นทั้งประสิทธิภาพและจริยธรรม ตลอดจนริเริ่ม พัฒนาระบบการให้บริการแก่ประชาชนที่ทันสมัย เกื้อกูลประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงยิ่งขึ้น โดย

3.1 การปรับปรุงระบบบริการประชาชน ได้กำหนดให้ปี 2536 เป็น “ปีแห่งการให้บริการ” โดยเน้นความสะดวก และรวดเร็วในการให้บริการประชาชน โดยลดขั้นตอนและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเสริมการปฏิบัติงาน ซึ่งได้ผลเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำบัตรประชาชนเสร็จภายใน 30 วัน จากเดิม 90 วัน ปรับปรุงระเบียบการประกันตัวผู้ต้องหา โดยใช้บุคคลประกันแทนหลักทรัพย์ เป็นต้น โดยดำเนินการ 3 ลักษณะดังนี้

(1) ปรับปรุงการให้บริการในสำนักงาน ได้แก่ การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น รวมทั้งริเริ่มจัดรูปแบบการให้บริการและรับข่าวสารที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยจัดตั้ง “ศูนย์บริการข่าวสารมหาดไทย” ทางโทรศัพท์หมายเลข 1567 และ ตู้ ป.ณ. 101 ปทจ.ราชดำเนิน และทุกจังหวัดทั่วประเทศ

(2) นำบริการไปสู่ประชาชนหรือการบริการนอกสำนักงาน โดยการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ออกไปนอกสำนักงาน และจัดให้มีศูนย์บริการร่วม (One-Stop Service Center) สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการเรื่องต่างๆ พร้อมกัน ณ จุดเดียวกันได้หลายเรื่องซึ่งมีอยู่ทั่วทุกจังหวัดและอำเภอ โดยในกทม. และปริมณฑล มี 78 ศูนย์

(3) ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการและพนักงาน เจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยทุกระดับให้มีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน โดยการอบรม/สัมมนา ตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพให้มีความเข้าใจนโยบายและทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว

3.2 การปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ

(1) **เจ้าหน้าที่ในระดับตำบล หมู่บ้าน** เพิ่มเงินตอบแทน และจัดสวัสดิการให้ดีขึ้น เช่น บัตรประกันสุขภาพ การลดหย่อนค่าโดยสาร

การมอบเหรียญตราต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ

(2) **ระดับอำเภอและจังหวัด** เน้นให้ข้าราชการ โดยเฉพาะนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ให้เข้าคลุกคลีกับพี่น้องประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และเปลี่ยนทัศนคติจากผู้รับใช้เป็นผู้ให้บริการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรู้ข้อมูลและปัญหา แผนงาน การแก้ไขต่างๆ ของจังหวัดทุกเรื่องอย่างละเอียดถี่ถ้วน เช่น ที่ดิน การเพาะปลูก ประชากร การมีงานทำ การว่างงาน ระดับการศึกษา เป็นต้น

(3) **การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการและจริยธรรมของข้าราชการ** จัดฝึกอบรมแก่ข้าราชการ พนักงานในระดับต่างๆ โดยมุ่งหมายให้ปรับแนวคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมการทำงานโดยยึดประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้างที่ทำให้ราชการเกิดความเสียหาย

3.3 ปรับปรุงโครงสร้างกรมตำรวจ โดยลดสายบังคับบัญชาที่ยาว ก่อให้เกิดความล่าช้าในการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังภูมิภาค และระดับปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในการรับบริการได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

3.4 การจัดตั้งจังหวัดใหม่ จังหวัดใหม่ 3 จังหวัด คือ สระแก้ว อำนาจเจริญ และหนองบัวลำภู ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2536 เพื่อกระจายบริการและความเจริญสู่ภูมิภาคและชนบทได้อย่างรวดเร็ว และทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

4. การเตรียมการจัดตั้งศาลปกครอง เป็นนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากรและกระบวนการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ ตลอดจนเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้พร้อมเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองให้ทันภายใน 4 ปี

เพื่อให้ทันนโยบายการจัดตั้งศาลปกครองได้เป็นรูปธรรมสมดังเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ตั้งไว้ รัฐบาลได้ดำเนินการเสนอกฎหมายพื้นฐานที่จำเป็น

เพื่อรองรับการจัดตั้งศาลปกครองโดยได้มีการยก ร่างกฎหมาย 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. .... ซึ่ง เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2536 คณะรัฐมนตรีได้ มีมติรับหลักการในร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ แล้ว จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนได้เข้าใจและคุ้นเคยกับกฎหมายดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังต้องปรับปรุงคณะกรรมการ วินิจฉัยร้องทุกข์และอำนาจหน้าที่เพื่อการจัดตั้ง ศาลปกครอง ด้วย ทั้งนี้ รัฐบาลตั้งใจที่จะให้มีการ จัดตั้งศาลปกครองให้แล้วเสร็จ ภายในปี 2538

5. กฎหมายว่าด้วยข่าวสารของราชการ

ในระบบประชาธิปไตย การให้ประชาชน มีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการ ดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิ ทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อัน เป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชน มากยิ่งขึ้น จึงสมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับ ข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผย ที่แจ่มชัด และจำกัดเฉพาะข่าวสารที่หากเปิดเผย แล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือต่อ ประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบ ประชาธิปไตยให้มั่นคง และให้ประชาชนมีโอกาสรู้ ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เพื่อจะปกป้องรักษา ประโยชน์ของตนได้ ประกอบกับสมควรคุ้มครอง สิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารของ ราชการด้วย จึงได้มีการยกร่างกฎหมายเพื่อการนี้ เรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติข่าวสารของราชการ พ.ศ. ....” ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537

6. การปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในวงราชการ

ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ

ประพฤตินิยมชอบในวงราชการ ในหลายเรื่อง อาทิ การให้เลขาธิการ ป.ป.ป. รับผิดชอบในการปฏิบัติ ราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี การให้อำนาจ ป.ป.ป. ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นการชั่วคราว เพราะมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมี การปกปิด ซ่อนเร้น จะโอน ขาย ยักยอกทรัพย์สิน นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อประวิงหรือขัดขวางต่อ การจะบังคับแก่ทรัพย์สินนั้น ให้อำนาจ ป.ป.ป. เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ รวมทั้งยาน พาหนะของบุคคลเพื่อตรวจสอบ ค้น ยึด อายัด บัญชี เอกสารทรัพย์สินหรือวัตถุใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ สอบสวนในกรณีบุคคลดังกล่าวไม่ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุนั้นให้ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามที่ได้ รับแจ้ง

7. พัฒนาระบบพรรคการเมือง

รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อมี อำนาจหน้าที่พิจารณาปรับปรุงและหาแนวทางใน การพัฒนาระบบพรรคการเมือง เพื่อเสริมสร้างให้ พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความ แข็งแรง โดยจะแก้ไขพระราชบัญญัติ ซึ่งขณะนี้อยู่ใน ระหว่างการดำเนินการของกระทรวงมหาดไทย และ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2537 ได้มีมติให้การสนับสนุนพรรคการเมืองให้ มีบทบาทในการพัฒนาการเมือง โดยให้สามารถรับ การสนับสนุนทางการเงินจากรัฐและเอกชนได้ โดย ผลักดันมาตรการภาษีอากรเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลให้ เป็นรูปธรรม และมีผลในทางปฏิบัติ ซึ่งมาตรการนี้ อยู่ในระหว่างการเร่งดำเนินการของกระทรวงการคลัง

8. ส่งเสริมเสรีภาพสื่อมวลชน

รัฐบาลได้สนับสนุนให้ยกเลิกคำสั่งของ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 15 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2515 และฉบับที่ 17 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2519 เพื่อส่งเสริมให้สื่อมวลชนของรัฐและเอกชน มีเสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสารอย่างเที่ยงตรง เป็นธรรมและรวดเร็ว

นอกจากนี้รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เอกชน เข้ามาดำเนินงานกิจการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะ ในระบบ UHF สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ 2 เครือข่าย

9. งานความมั่นคงภายใน ได้สกัดกันและผลักดันผู้อพยพหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนอย่างเข้มงวดกวดขัน จัดระเบียบและวางมาตรการควบคุมผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง และชนกลุ่มน้อยให้อยู่ในพื้นที่ควบคุมและดำเนินการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อความมั่นคงของชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาชุมชนชายแดนทุกด้านให้มีความเจริญสามารถรองรับนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมอบให้จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาทางกายภาพและศักยภาพการพัฒนาชุมชนพื้นที่ชายแดน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางด้านความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการให้ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ วิชาการ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

10. การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นปัญหาสำคัญยิ่งของประเทศชาติในปัจจุบัน เนื่องจากคนร้ายใช้อาวุธสงครามและวัตถุระเบิดในการก่ออาชญากรรมอย่างอุกอาจและสะเทือนขวัญของประชาชน รวมทั้งปัญหาการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกวัน และใช้รูปแบบต่างๆ ที่ยากแก่การปราบปรามมากยิ่งขึ้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(1) การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้เร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจให้สามารถบริการ

ประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว โดยเพิ่มกำลังพล เครื่องมือ เครื่องใช้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสายตรวจ ส่งเสริมและแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม และดำเนินการประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน เพื่อสืบสวนและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม ในส่วนของการป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยในช่วงปี 2536 - 2537 ได้จัดชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ออกปฏิบัติงานในพื้นที่ 3,840 หมู่บ้าน ของตำรวจภูธร 9 เขต แจกจ่ายเอกสารให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรม 455,000 เล่ม แผ่นปลิว/แผ่นพับ 2,620,000 ฉบับ ฝึกอบรมให้ความรู้และคำแนะนำแก่ประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมหลักสูตรต่างๆ โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วทั้งสิ้นจำนวน 20,000 คน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถิติการก่ออาชญากรรมในคดีอาญาสำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย และเพศ คดีนำสนใจ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่กรมตำรวจก็สามารถจับกุมคดีอาญาสำคัญๆ ดังกล่าวได้สูงขึ้น โดยในปี 2535 สถิติรับแจ้งคดีสำคัญดังกล่าวรวมทั้งสิ้น 97,850 ราย จับกุมได้ 54,554 ราย แต่ในปี 2536 และ 2537 เฉลี่ยรับแจ้ง 105,074 ราย จับกุมได้ 56,949 ราย สามารถจับกุมได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.39 โดยทุกกลุ่มคดีจับกุมได้สูงขึ้น

(2) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ 255,773 ราย ผู้กระทำความผิด 293,301 คน

